

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego 2018

100 LAT SŁUŻB SANITARNYCH W POLSCE

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2018

ZAWARTOŚĆ

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych	3
Szczepienia Ochronne	9
Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych	11
Środowisko pracy	15
Higiena dzieci i młodzieży	21
Higiena żywności, żywienia i przedmiotów użytku	24
Higiena komunalna	32
Promocja zdrowia i oświata zdrowotna	38
Higiena radiacyjna	42
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	46
WSSE w Olsztynie w mediach i na portalach społecznościowych . . .	53
Laboratorium badań środowiskowych i żywności	54

Opracowanie:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie
ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99
e-mail: wsse@wsse.olsztyn.pl
www.wsse.olsztyn.pl

Zdjęcia:

<https://pixabay.com/pl>, WSSE w Olsztynie, Maciej Wagner

Opracowanie graficzne i skład:

Studio Projekt, Olsztyn, ul. Żbicza 23
tel. 663 767 815; e-mail: studioprojekt@data.pl

Druk:

GRUPA RM Sp. z o.o.,
Ostrzeszewo 19e, 10-687 Olsztyn
<http://printweb.pl>

Szanowni Państwo,

odra – ta choroba zakaźna, która po wielu latach ponownie pojawiła w Polsce w 2018 roku, a w większości przypadków w województwie warmińsko-mazurskim, sprawiła, że służby sanitarne musiały podejmować wiele interwencji, które zapobiegały jej rozprzestrzenianiu się. Potwierdzanie choroby w laboratorium – to jedno z działań, drugie, bardzo ważne – to szczepienia ochronne osób, które miały kontakt z chorymi. Wielu pacjentów, którzy zachorowali na odrę nie było szczepionych, a to był jeden z głównych powodów pojawienia się nowych zachorowań. Dlatego rzetelna informacja i edukacja na temat znaczenia szczepień ochronnych, skierowana do mieszkańców Warmii i Mazur oraz osób spoza województwa i kraju tu pracujących lub przebywających – to trzecie z priorytetowych działań, jakie podejmowaliśmy w kontekście chorób zakaźnych. Oprócz szczepień przeciwko odrze, zaznaczaliśmy podczas wielu konferencji i spotkań, jak ważne są szczepienia przeciw grypie, pneumokokom, meningokokom.

Zapobieganie chorobom zakaźnym ma ogromne znaczenie w sytuacji, kiedy rośnie liczba bakterii wielolekoopornych. I w tej kwestii podejmowaliśmy sukcesywne działania, głównie dotyczące sytuacji epidemiologicznej w placówkach opieki medycznej, przestrzegania procedur. Innowacje w profilaktyce i kontroli zakażeń szpitalnych omawiane były między innymi podczas krajowej konferencji naukowo-szkoleniowej Stowarzyszenia Higieny Lecznictwa z udziałem Głównego Inspektora Sanitarnego, inspektorów sanitarnych oraz lekarzy specjalistów. Podjęliśmy także działania zwiększania świadomości negatywnego wpływu nadużywania antybiotyków nie tylko przez lekarzy, ale też samych pacjentów.

Informacja i edukacja – kolejny priorytet naszych działań. Dbając o zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców regionu prowadzimy stałą działalność edukacyjną. Spotykamy się z mieszkańcami – od dzieci z przedszkola, przez studentów, po słuchaczy uniwersytetów III wieku, przekazując informacje o profilaktyce zdrowia. Jesteśmy obecni w mediach, gdzie z edukacją docieramy do możliwie najszerzej grupy odbiorców. Prowadzimy szkolenia dla pracowników różnych instytucji oraz akcje i kampanie społeczne. Jedną z nich była kampania społeczna „Myję ręce, bo wiem więcej”, którą przeprowadziliśmy po to, żeby uświadomić mieszkańcom Warmii i Mazur oraz turystom jak ważne dla zachowania zdrowia jest mycie i dezynfekcja rąk. Rękoma przenosimy wirusy, bakterie, pasożyty, grzyby, dlatego podczas wydarzenia, rozstawione były umywalki, gdzie każdy z uczestników mógł umyć ręce, zdezynfekować i sprawdzić pod specjalną lampą, czy dobrze to zrobił. Wszystko poprzedzone było instruktażem, jak skutecznie zmywać z rąk zarazki i brud.

Po latach przerwy wznowiliśmy jako jedyni w Polsce przegląd parazytologiczny dzieci przedszkolnych. Poprzednie takie badania były wykonywane w latach 2002-2006, wyniki wówczas wykazały dużą częstość występowania infekcji pasożytniczych wśród dzieci przebywających w zamkniętych skupiskach: 9,80% dzieci zarażonych w przedszkolach, 40% dzieci zarażonych w domach dziecka. Wyniki pozwolą na aktualną ocenę stopnia zarażenia pasożytami jelitowymi dzieci z województwa warmińsko-mazurskiego, a tym samym na ograniczenie szerzenia się tych zakażeń.

Przytoczone przeze mnie działania są tylko przykładami naszej codziennej troski o zachowanie bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców Warmii i Mazur, osób tu przebywających i pracujących oraz odwiedzających nasz region. W Państwa ręce oddaję szczegółowy raport stanu sanitarnego województwa warmińsko-mazurskiego, zachęcając do zapoznania się z nim.

Warmińsko-Mazurski Państwowy
Wojewódzki Inspektor Sanitarny

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Janusz Dzisko'. The signature is stylized and fluid.

Janusz Dzisko

Drodzy Czytelnicy,

przepisy znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, weszły w życie 21.08.2018 r., a celem zmian prawa była poprawa skuteczności przeciwdziałania zagrożeniom dla zdrowia publicznego powodowanym przez nowe substancje psychoaktywne zawarte w środkach zastępczych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, nowe substancje psychoaktywne (NSP) traktowane są na równi z narkotykami i podlegają przepisom prawa karnemu, a nie jak dotychczas administracyjnemu. Za ich wytwarzanie lub wprowadzanie do obrotu grozi kara pozbawienia wolności. Zabronione jest również posiadanie nowych narkotyków, za które grozi kara grzywny, ograniczenia lub pozbawienia wolności. Ponadto, wykaz narkotyków, w tym NSP i ich grup obecnie ujęty jest w rozporządzeniu, co znacznie skraca czas niezbędny do prowadzenia prac legislacyjnych i wprowadzenia na listę substancji zakazanych nowej substancji psychoaktywnej, która pojawi się na rynku. W przypadku stwierdzenia wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych, zgodnie z obowiązującym prawem, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wycofują je z obrotu, zakazują ich wprowadzania i nakazują ich zniszczenie oraz nakładają kary pieniężne w wysokości od 20 000 zł do 1 000 000 zł. W 2018 r. inspektorzy nałożyli 6 kar pieniężnych na kwotę 280 000 złotych. Co jednak bardzo istotne, w 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim do 64 spadła liczba zatruc substancjami psychoaktywnymi. W 2016 i 2017 roku było ich 91. Spadek ten jest wynikiem stałego nadzoru nad przestrzeganiem zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu nowych narkotyków oraz doprowadzenia do zamknięcia wszystkich sklepów stacjonarnych, które działały w województwie warmińsko-mazurskim.

Rok 2018 przyniósł także jeszcze większą dbałość o zapobieganie wadom postaw u dzieci. Po raz pierwszy z początkiem roku szkolnego 2018/2019 obchodzony był Ogólnopolski Dzień Tornistra. Organizacja tego wydarzenia jest odpowiedzią na podpisaną współpracę pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Głównym Inspektorem Sanitarnym, która ma pomagać zapobiegać wadom postawy oraz przyczynić się do szczególnego zadbania przez rodziców i szkoły o właściwy rozwój dzieci i młodzieży. Włączając się w realizację postanowień, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we współpracy z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim oraz Kuratorium Oświaty w Olsztynie, a także Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalem Dziecięcym zorganizowała konferencję poświęconą zapobieganiu wad postawy u dzieci i młodzieży, a jednocześnie akcją badań oceny ciężaru tornistrów wśród 9148 uczniów w 38 placówkach miejskich i wiejskich z województwa warmińsko-mazurskiego. Wyniki pokazały, że ponad 19% uczniów szkół podstawowych nosi przeciążone plecaki. W porównaniu z badaniami z 2016 roku, znacznie wzrósł odsetek uczniów, u których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wagi plecaków. Najcięższe plecaki noszą uczniowie szkół w miastach, czwartoklasiści (36,9%), najczęściej dziewczęta, a najlżejsze uczniowie klas ósmych, bo jedynie u 6,7% plecaki są zbyt ciężkie. Nie odnotowano ani jednej szkoły podstawowej, w której wszyscy uczniowie mieli prawidłową wagę tornistrów.

Wyniki pokazały też, że uczniowie mają problem z ciężarem własnego ciała, coraz więcej dzieci cierpi na nadwagę. Dlatego wiele realizowanych przez nas programów dotyczy zdrowego stylu życia i właściwego odżywiania się, w tym największy w Unii Europejskiej program „Trzymaj Formę” na temat racjonalnego odżywiania, edukacji konsumenckiej i aktywności fizycznej.

Szczegóły, dotyczące realizowanych przedsięwzięć przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa warmińsko-mazurskiego zawarte są w niniejszym raporcie, dlatego serdecznie zapraszam do lektury.

Zastępca Warmińsko-Mazurskiego Państwowego
Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Bożena Najda

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych

Odra, to choroba, która pojawiła się w 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim po raz pierwszy od 7 lat. Zarejestrowano 23 zachorowania i głównie były to osoby nieszczepione przeciw odrze lub szczepione jedną dawką. Zarejestrowano również wzrost zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową – 49 zachorowań, o 13 więcej niż rok wcześniej oraz na inwazyjną chorobę meningokokową – 13 zachorowań, o 5 więcej niż w 2017 roku. Niewielki spadek natomiast zanotowano w przypadku zachorowań na gruźlicę – ze 132 zachorowań w 2017 r. do 123 zachorowań w 2018 r. Zarejestrowano 119 przypadków gruźlicy płuc i 4 przypadki gruźlicy pozapłucnej. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na gruźlicę były niższe od krajowych. W zakresie wszystkich chorób zakaźnych Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie prowadzi działalność zapobiegawczą oraz przeciwepidemiczną.

Sytuacja epidemiologiczna zachorowań na choroby zakaźne

W 2018 r. podobnie jak w latach ubiegłych rejestracja zakażeń/ zachorowań na choroby zakaźne oraz zgonów z ich powodu, prowadzona była na podstawie zgłoszeń przekazywanych Państwowej Inspekcji Sanitarnej przez le-

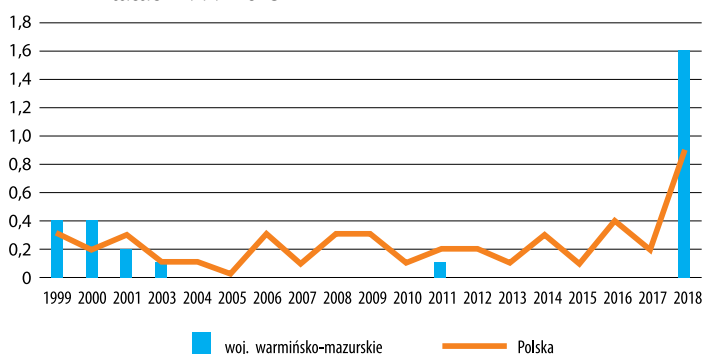
karzy i diagnostów laboratoryjnych, w oparciu o art. 27 i art. 29 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Zgłoszenia zachorowań były weryfikowane i klasyfikowane wg obowiązujących w Unii Europejskiej kryteriów definicji przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego. Od lat w województwie warmińsko-mazurskim nie zare-

jestrowano zachorowań na: błonicę, poliomyelitis, tężec i wściekliznę u ludzi. W 2018 r. zarejestrowano dwa przypadki zachorowań na chorobę Creutzfeldta-Jakoba, pięć przypadków zatrucia jadem kiełbasianym oraz jedno zachorowanie na legionelozę. Zanotowano spadek zachorowań salmonelozę zatrucia pokarmowe, biegunki u dzieci do lat 2., krztusiec, świnkę, WZW A, C, kleszczowe zapalenie mózgu. W stosunku do 2017 r. zwiększyła się liczba zarejestrowanych przypadków płonicy, Inwazyjnej Choroby Meningokokowej i Pneumokokowej oraz grypy. Na podobnym poziomie jak w roku 2017 kształtowała się zapadalność na WZW typ B. Po raz pierwszy od 2011 r. zarejestrowano zachorowania na odrę.

Odra

W 2018 r. zarejestrowano 23 zachorowania (wsk. zap 1,6; wsk. zap. krajowy 0,9). Zachorowało 12 obcokrajowców i 11 obywateli Polski. Chorowały głównie osoby nieszczepione p/odrze oraz zaszczepione jedną dawką. Profilaktycznie zaszczepiono p/odrze 1142 osoby, które miały kontakt z chorymi na odrę. Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniem na odrę.

Zapadalność na odrę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 1999-2018

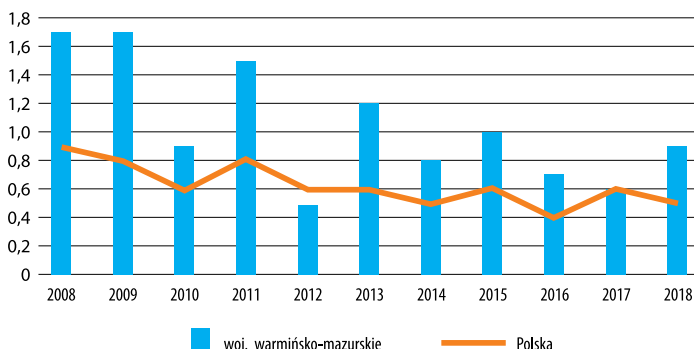

Inwazyjna Choroba Meningokokowa

Zakażenia meningokokowe, ze względu na ciężki przebieg i dużą śmiertelność, postrzegane są, jako jedno z najbardziej niebezpiecznych zakażeń bakteryjnych u ludzi.

W 2018 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na Inwazyjną Chorobę Meningokokową wynosił 0,9 i był wyższy od krajowego (0,5). W 2018 r. zarejestrowano trzynaście zachorowań na ICHM, o pięć zachorowań więcej niż w 2017 r. Dziewięć zachorowań wywołała *Neisseria meningitidis* serotypu B, po jednym zachorowaniu wywołał stereotyp W i C. W jednym przypadku z płynu mózgowo-rdzeniowego od osoby chorej wyhodowano *Neisseria meningitidis*, lecz nie określono serotypu. Jedno zachorowanie zostało zgłoszone, jako przypadek prawdopodobny na podstawie objawów klinicznych i powiązania epidemiologicznego z przypadkiem potwier-

Zapadalność na inwazyjną chorobę meningokokową w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2008-2018/100 tys. mieszkańców

dzonym laboratoryjne. Na ICHM zachorowało ośmioro dzieci w tym dwoje dzieci w grupie wiekowej od 1 m-ca do 1 roku, oraz cztery osoby dorosłe.

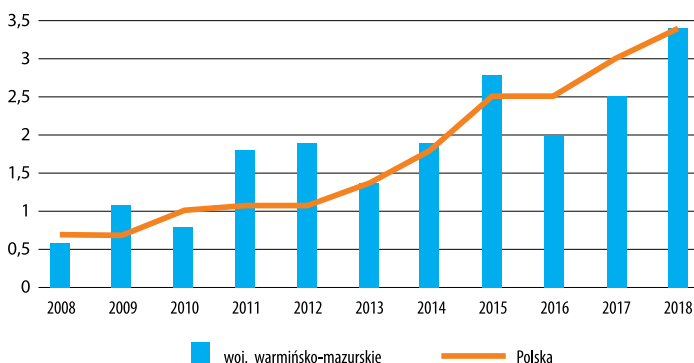
Zarejestrowano po dwa zachorowania w powiecie: bartoszyckim (wsk.zap.3,4), lidzbarskim (wsk. zap. 4,8) oraz po jednym zachorowaniu w powiatach giżyckim, ełckim, braniewskim, iławskim, piskim, gołdapskim, działdowskim, elbląskim, nowomiejskim. Zanotowano pięć zachorowań na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych wywołane przez *Neisseria meningitidis* i dziewięć zachorowań na posocznice.

Inwazyjna Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae*

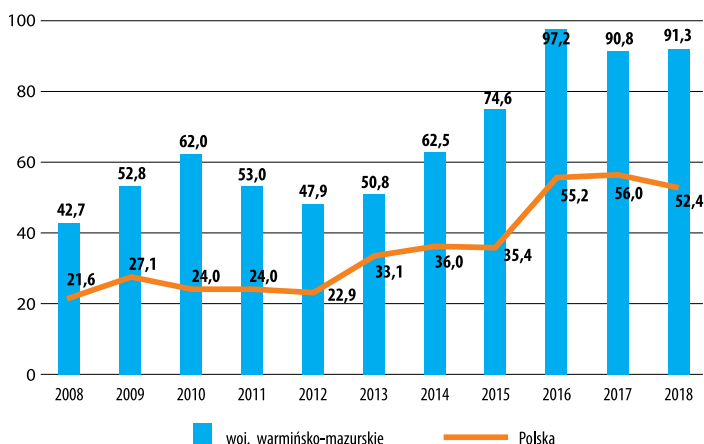
W 2018 r. zarejestrowano wzrost zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową.

W 2017 r. zanotowano 36 przypadków (wsk. zap. 2,5; krajowy wsk. zap. 3,0), w 2018 r. – 49 zachorowań (wsk. zap. woj. i krajowy wyniósł 3,4). Na posocznice zachorowało 33 osoby, u trzech osób zdiagnozowano zapalenie opon mózgu – rdzeniowych, a u 14 osób zapalenie płuc. Najwyższe wskaźniki zapadalności zarejestrowano w powiecie bartoszyckim (wsk. zap. 12,1), mrągowskim (wsk. zap. 8,0), elbląskim (wsk. zap. 6,2) oleckim (wsk. zap. 5,8) kętrzyńskim (wsk. zap. 4,8)

Zapadalność na inwazyjną chorobę pneumokokową w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2008-2018/100 tys. mieszkańców

Wskaźniki zapadalności na boreliozę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2008-2018/100 tys. mieszkańców

Choroby przenoszone przez kleszcze

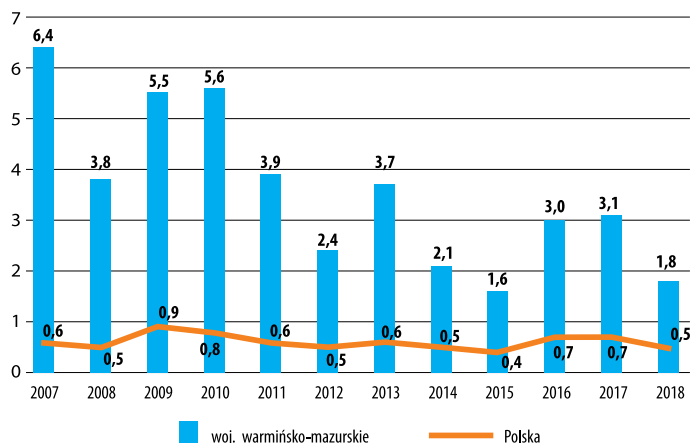
W województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na endemiczne występowanie zakażonych kleszczy wskaźniki zapadalności na boreliozę oraz kleszczowe zapalenie mózgu są bardzo wysokie i dużo wyższe niż wskaźniki krajowe.

Na przestrzeni ostatnich lat notuje się w województwie sukcesywny wzrost zachorowań na boreliozę. Natomiast w dwóch ostatnich latach utrzymują się one na tym samym poziomie.

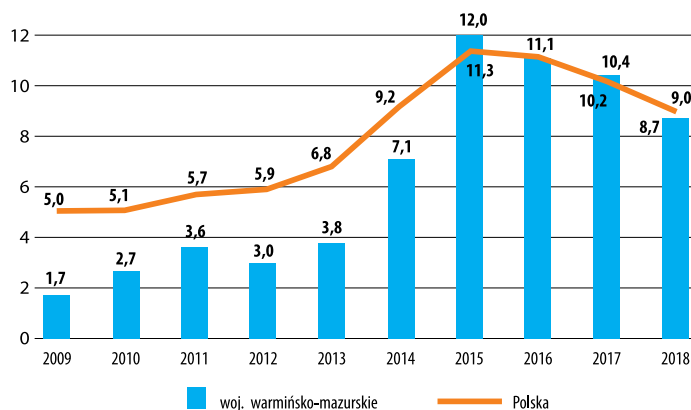
W 2018 r. zarejestrowano 1306 zachorowań (wsk. zap. 91,3; wsk. zap. krajowy 52,4) w roku 2017 zachorowało 1302 osoby (wsk. zap. 90,8; wsk. zap. kraj. 56,0)

Zarejestrowano spadek zachorowań na KZM z 44 zach. (wsk. zap. 3,1) w 2017 do 25 zach. (wsk. zap. 1,8) w roku 2018. Najwięcej zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu rejestrowanych jest na terenie wschodnich powiatów województwa. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu utrzymują się na wysokim poziomie, są kilkakrotnie wyższe od krajowych.

Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2008-2018 w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce/100 tys. mieszkańców

Zapadalność na WZW typ C w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2009-2018 /100 tys. mieszkańców

WZW C

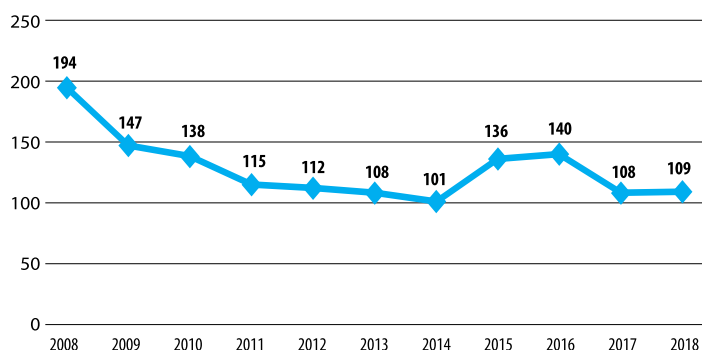
Od 2015 r. na potrzeby nadzoru epidemiologicznego przy-padki osób zakażonych wirusem HCV (WZW C) są zgłaszane wg definicji z 2014 r. Rejestracji podlegają osoby, którym w surowicy krwi oznaczono swoiste przeciwciała przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby – anty HCV i których obecność została następnie potwierdzona testem potwierdzającym na obecność przeciwciał (np. immunoblot) lub badaniem biologii molekularnej

W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. w porównaniu do roku poprzedniego zanotowano spadek zakażeń wirusem HCV (WZW C) ze 149 zakażeń zarejestrowanych w 2017 r. (wsk. zap. 10,4) do 124 zakażeń w 2018 r. (wsk. zap. 8,7). Zakażenia miały przebieg bezobjawowy w 79,8%.

WZW B

W 2018 r. na terenie województwa zarejestrowano łącznie 109 nowych zakażeń wirusem HBV podobnie jak w roku 2017. Zarejestrowano 107 zakażeń o przebiegu przewlekłym i dwa zachorowania ostre. Większość zakażeń tj. 88,1% zostało zgłoszonych jako przypadki bezobjawowe. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na WZW typ B wyniósł 7,6 i był niższy od krajowego – 8,3.

Liczba zakażeń wirusem HBV (WZW typ B ostre, przewlekłe i BNO) w latach 2008-2018 w woj. warmińsko-mazurskim

Zachorowania na WZW A

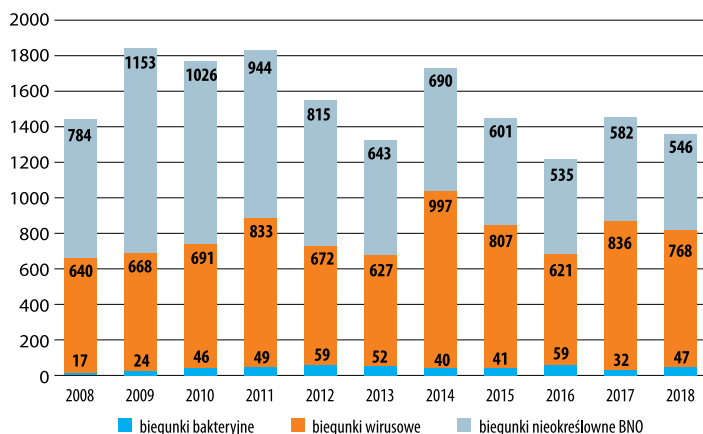
Na przestrzeni ostatnich lat w województwie warmińsko-mazurskim rejestrowano pojedyncze przypadki zachorowań na WZW A. W 2017 r. zanotowano znaczny wzrost zachorowań na WZW typ A, zarejestrowano 42 zachorowania (wsk. zap. 2,9). W roku 2018 r. zanotowano spadek zachorowań, zarejestrowano 12 zachorowań wsk. zap. 0,8 i był niższy od wskaźnika krajowego – 3,8.

Biegunki u dzieci do lat 2

Zarejestrowano spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch z 1450 (wsk. zap. 5377,5) w 2017 r. do 1361 zachorowań w 2018 r. (wsk. zap. 4 910,7)

Od 2006 r. rejestrowany jest sukcesywny spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 o nieustalonej etiologii i wzrost zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 o etiologii wirusowej. Wzrost zachorowań o etiologii wirusowej związany jest ze wzrostem badań diagnostycznych w tym kierunku, które w zdecydowanej większości wykonywane są u dzieci hospitalizowanych (90,2%). W 2018 r. wirusowe zakażenia jelitowe stanowiły 56,4% wszystkich zgłaszanych biegunek u dzieci do lat 2. Na przestrzeni ostatnich lat wojewódzkie wskaźniki zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 były zbliżone do krajowych.

Liczba zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 (wirusowe, bakteryjne, nieokreślone) w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2008-20

Zatrucia pokarmowe

W województwie warmińsko-mazurskim od wielu lat dominującym czynnikiem etiologicznym bakteryjnych zatruc pokarmowych są odzwierzęce typy pałeczek *Salmonella*, w których dominuje *Enteritidis*. W 2018 r. zarejestrowano spadek zachorowań wywołanych pałeczkami *Salmonella* z 333 zachorowań (wsk. zap. 23,2) w 2017 r. do 279 zachorowań (wsk. zap. 19,5) w 2018 r. Wojewódzki wskaźnik zapadalności był niższy od krajowego, i wyniósł 26,2.

Wśród innych zakażeń układu pokarmowego o etiologii bakteryjnej dominowały bakterie z rodzaju: *Clostridium difficile* – 375 zachorowań, *Campylobacter* – 36 zachorowań, *E. coli* biegunkotwórcze – 20 zachorowań, *Yersinia enterocolitica* – 4 zachorowania.

W 2018 roku na terenie województwa zarejestrowano i opracowano 11 ognisk zatruc pokarmowych (o 4 ogniska mniej niż w roku 2017), zachorowało 149 osób w tym 48 dzieci do lat 14. Hospitalizowano 25 osób.

W sześciu ogniskach czynnikiem etiologicznym była *Salmonella Enteritidis*.

Łącznie zachorowały 43 osoby w tym 15 dzieci do lat 14. W wyniku przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych w jednym ognisku udało się ustalić źródła zakażenia. Była to potrawa z dodatkiem jaj, z których wyizolowano *Salmonellę Enteritidis*.

W pięciu pozostałych ogniskach, były spożywane potrawy z dodatkiem jaj, z których nie wyhodowano czynnika etiologicznego i nie udało się ustalić źródła zakażenia.

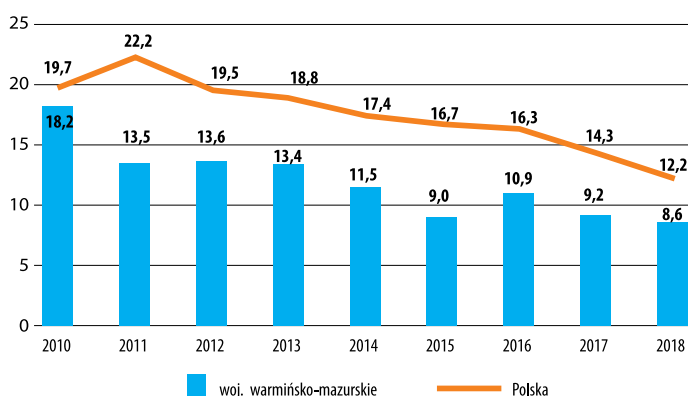
W trzech ogniskach mimo przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nie udało się ustalić źródła i czynnika etiologicznego zakażenia, zostały zgłoszone, jako nieokreślone zatrucia pokarmowe. Dwa miały miejsce na letnim wypoczynku dzieci i młodzieży, łącznie zachorowało 38 osób w tym 29 dzieci do lat 14. Jedno ognisko wystąpiło w mieszkaniu prywatnym, zachorowało 7 osób.

W dwóch ogniskach, w których czynnikiem etiologicznym były norowirusy zachorowało 61 osób dorosłych. Jedne ognisko obejmowało zachorowania pacjentów szpitala, a drugie pracowników zakładu pracy. W obu ogniskach nie ustalono źródła zakażenia.

Gruźlica

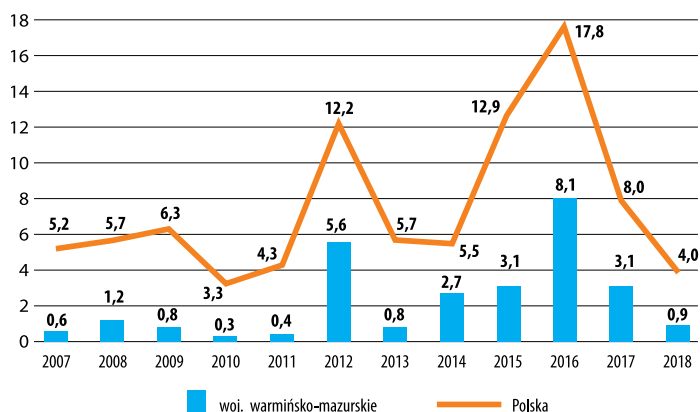
W 2018 r. w porównaniu rokiem poprzednim zanotowano niewielki spadek zachorowań na gruźlicę ze 132 zachorowań (wsk. zap. 9,3) w 2017 r. do 123 zachorowań w 2018 r. (wsk. zap. 8,5). Zarejestrowano 119 przypadków gruźlicy płuc i cztery

Wskaźniki zapadalności na gruźlicę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2010-2018 /100 tys. mieszkańców

Zapadalność zachorowań na krztusiec w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2008-2018/100 tys. mieszkańców

przypadki gruźlicy pozapłucnej. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na gruźlicę były niższe od krajowych.

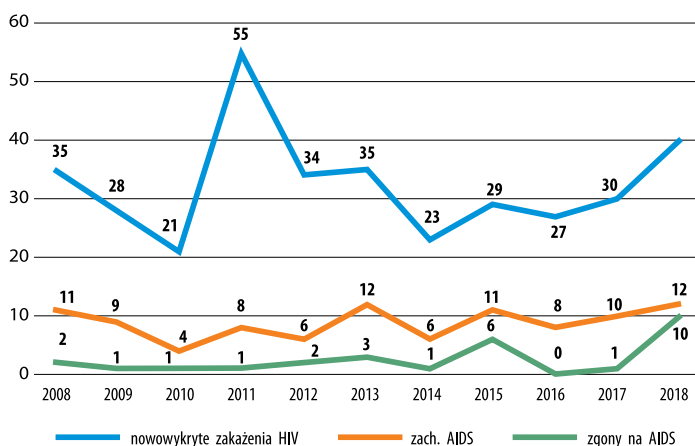
Krztusiec

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się liczba zachorowań na krztusiec. W 2017 r. zarejestrowano 44 zachorowania (wsk. zap. 3,1) w 2018 r. – 13 zachorowań (wsk. zap. 0,9). Dziewięć zachorowań zostało potwierdzonych laboratoryjnie pozostałe cztery zachorowania zgłoszono na podstawie objawów klinicznych jako przypadki możliwe.

Zachorowania dotyczyły osób młodych w przedziale wiekowym: 1-4 lat – 3 zachorowania, 5-9 lat – 4 zachorowania, 10-14 lat – 2 zachorowania, 15-19 lat – 2 zachorowania. Zachorowały dwie osoby dorosłe powyżej 25 roku życia.

Dane dotyczące zachorowań na krztusiec należy traktować, jako niedoszacowane ze względu na to, że nie wszyscy lekarze zgłaszają zachorowania na krztusiec. Faktyczna ocena rozpowszechnienia pałeczek krztusca w środowisku wymaga

Liczba zakażeń wirusem HIV, zach. na AIDS i zgonów z powodu AIDS w woj. warmińsko-mazurski w latach 2008-2018

przeprowadzania badań diagnostycznych u wszystkich osób z przewlekającym się kaszlem oraz zgłaszania wszystkich przypadków zachorowań.

Grypa

W 2018 r. zarejestrowano 95113 przypadków podejrzeń i zachorowań na grypę.

W porównaniu z 2017 r., w którym zarejestrowano 84646 zachorowań, zachorowało o 10467 osób więcej. Laboratoryjnie grypę potwierdzono u 214 osób, w tym u 38 dzieci do lat 14. Nie zarejestrowano zgonu z powodu grypy Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna brała aktywny udział w nadzorze nad grypą w systemie zintegrowanego nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego – SENTINEL. Współpracowała z czterema poradniami rodzinnymi na terenie województwa.

W przebadanych w 96 pobranych próbach (wymazy z nosogardzieli) w Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych WSSE w Olsztynie w ramach systemu SENTINEL, wirusa grypy potwierdzono u 60 osób. Dominującym wirusem wywołującym zachorowania był wirus grypy B.

HIV i AIDS

W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 roku zarejestrowano 40 nowych przypadków zakażeń HIV (wsk. zap. 2,8) oraz 12 zachorowań na AIDS (wsk. zap. 0,8).

W tym samym okresie w Polsce zarejestrowano 1304 nowych zakażeń (wsk. zap. 3,4) oraz 121 zachorowań na AIDS (wsk. zap. 0,3). W 2018 roku na terenie województwa zarejestrowano 10 zgonów z powodu AIDS.

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W roku 2018 w województwie warmińsko-mazurskim, państwowa inspekcja sanitarna objęła nadzorem 2838 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 52 szpitale (z czego 13 szpitali realizujących świadczenia zdrowotne udzielane z zamiarem zakończenia ich udzielania w okresie nieprzekraczającym 24 godzin).

Skontrolowano 1880 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 49 szpitali.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydali w 2018 r. 1298 decyzji administracyjnych i 57 decyzji płatniczych.

Mandatem karnym ukarano 4 osoby na kwotę 1 000 zł.

Część podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia w całości wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Podmioty te posia-

dały opracowane i pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej programy dostosowania podmiotu do obowiązujących przepisów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie podmioty powinny dostosować swoje pomieszczenia i urządzenia do dnia 31 grudnia 2017 r. Do dnia 31 grudnia 2017 r. – 53 podmioty wykonujące działalność leczniczą nie zrealizowały programu dostosowania. Wszystkie te podmioty wystąpiły do organów PIS z wnioskiem o wydanie opinii o wpływie niespełnienia wymagań, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej na bezpieczeństwo pacjentów. W 2018 r. organy PIS wydały 53 opinie – w formie postanowienia o wpływie niespełnienia ww. wymagań na bezpieczeństwo pacjentów.

W roku 2018 w szpitalach dokonano wielu istotnych modernizacji, szpitale doposażono w sprzęt, aparaturę medyczną i meble i tak np. na potrzeby pracowni diagnostyki obrazowej Powiatowego Centrum Medycznego sp. z o.o. w Braniewie zakupiono aparat rtg, na potrzeby ww. pracowni Powiatowego Szpitala im. Wł. Biegańskiego zakupiono spiralny tomograf komputerowy 64 warstwowy, wyposażony w nowatorskie rozwiązania podwyższające jakość diagnostyki, jednocześnie obniżając do minimum dawkę promieniowania oraz zakupiono aparat rtg w pełni cyfrowy o niskiej dawce promieniowania przeznaczony do szerokiego spektrum zastosowań w radiologii. Na potrzeby pracowni endoskopowej Powiatowego Centrum Medycznego sp. z o.o. w Braniewie zakupiono automatyczną myjnię do endoskopów, a na potrzeby bloku operacyjnego podmiotu leczniczego „Olmedica” w Olecku sp. z o.o. zakupiono nowe stoły i lampy operacyjne. Blok operacyjny i oddział intensywnej terapii w Powiatowym Zespole Opieki Zdrowotnej w Ostródzie SA wyposażono m.in. w ramię C, negatoskop cyfrowy, stoły operacyjne chirurgiczne i stół operacyjny ortopedyczny, aparat do ciągłej terapii nerkozastępczej, kolumny anestezyjologiczne, respiratory, stanowisko do resuscytacji noworodka. Blok operacyjny Powiatowego Szpitala im. Wł. Biegańskiego wyposażono w stół z osprzętem z regulacją wysokości blatu i przechyłów przenikalny dla promieni rtg, przeznaczony dla pacjentów o masie 200 kg i powyżej oraz w nóż harmoniczny z osprzętem przeznaczony do bezkrwawych operacji.

Pracownię endoskopową chirurgii klatki piersiowej Miejskiego Szpitala Zespołowego w Olsztynie wyposażono w kolumny do przechowywania endoskopów i myjnię półautomatyczną. W SPZOZ w Działdowie zespoły ratownictwa medycznego wyposażone zostały w nowy ambulans typu C, blok operacyjny w kolumnę artroskopową i aparat usg, natomiast sterylizatornia w myjkę ultradźwiękową.

Remontowi poddano większość oddziałów szpitalnych oraz kontynuowano rozpoczęte w nich inwestycje mające na celu poprawę warunków technicznych i lokalowych. W Powiatowym Szpitalu im. Wł. Biegańskiego w Iławie od-

dano do użytku wyremontowane pomieszczenia oddziału psychiatrycznego zlokalizowanego na dwóch kondygnacjach w pawilonie psychiatrycznym wraz z izbą przyjęć psychiatryczną. Po remoncie i rozbudowie oddano do użytku nowy blok operacyjny i oddział intensywnej terapii w Powiatowym Zespole Opieki Zdrowotnej w Ostródzie SA.

W 2018 r. rozpoczęto nowe inwestycje m.in. w Szpitalu Powiatowym w Nowym Mieście Lubawskim sp. z o.o. rozpoczęto remont i modernizację oddziału chirurgicznego zlokalizowanego na dwóch kondygnacjach i pododdziału geriatrycznego oddziału wewnętrznego. W Miejskim Szpitalu Zespołowym w Olsztynie rozpoczęto remont i rozbudowę pomieszczeń oddziału urologicznego, w Szpitalu Powiatowym im. Jana Mikulicza w Biskupcu rozpoczęto remont i modernizację bloku operacyjnego, oddziału intensywnej terapii oraz centralnej sterylizatorni, zakres prac obejmie również przebudowę izby przyjęć i pracowni endoskopii. W Zespole Opieki Zdrowotnej w Szczytnie rozpoczęto budowę nowego obiektu, w którym mieścić się będzie oddział wewnętrzny, oddział dziecięcy, pracownia endoskopii, laboratorium analityczne i laboratorium mikrobiologiczne oraz apteka szpitalna. W 2018 r. w zakończono termomodernizację budynków szpitala wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej w podmiocie leczniczym „GoldMedica” sp. z o.o. w Gołdapi oraz w Powiatowym Zespole Opieki Zdrowotnej w Ostródzie SA. W Powiatowym Szpitalu im. Wł. Biegańskiego w Iławie zagospodarowano teren po byłym lądowisku helikopterów na potrzeby rehabilitacji i rekreacji.

Istotnych zmian dokonano również w podmiotach wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne. W wielu podmiotach przeprowadzono remonty, doposażono je w niezbędny sprzęt, aparaturę medyczną oraz meble. W Szpitalu Powiatowym sp. z o.o. w Pałęku rozpoczęto budowę budynku na potrzeby ośrodka rehabilitacji dziennej i fizjoterapii oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, w Szpitalu Powiatowym w Kętrzynie przeniesiono poradnie specjalistyczne do nowego budynku. W Powiatowym Szpitalu im. Wł. Biegańskiego w Iławie rozpoczął działalność oddział dzienny psychiatryczny. W Kętrzynie rozpoczął działalność nowy podmiot leczniczy Tworzymy Zdrowie sp. z o.o., który udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie m.in. poradni leczenia bólu, poradni chirurgii ogólnej, poradni endokrynologicznej, poradni kardiologicznej, poradni ginekologiczno-położniczej, poradni urologicznej. Niektóre podmioty zmieniły swoją lokalizację. Większość podmiotów spełnia wymagania obowiązujących rozporządzeń.

Stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą jest zadowalający i systematycznie się poprawia. Zachodzące zmiany w podmiotach przyczyniają się do poprawy świadczonych usług oraz wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców woj. warmińsko-mazurskiego.

Szczepienia Ochronne

Nadzór oraz koordynacja wykonywania rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji przeciw chorobom zakaźnym to podstawowe zadanie Sekcji Szczepień Ochronnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie. Województwo warmińsko-mazurskie od 1999 roku utrzymuje najwyższą w kraju „wyszczepialność”, realizowaną zgodnie z rządowym Programem Szczepień Ochronnych. W 2018 roku zanotowano dobrą i bardzo dobrą realizację wykonania populacyjnych szczepień obowiązkowych, szczepieniom zalecanych poddało się 58 438 osób przeciw 26 chorobom zakaźnym. Od kilku lat wzrasta niestety liczba odmów szczepień dzieci, o 32,9% wzrosła liczba odmów w 2018 roku w porównaniu z rokiem poprzednim. Wszczęto 28 postępowań egzekucyjnych wobec rodziców odmawiających szczepień swoich dzieci, a nałożone grzywny wynosiły 14.000 zł. Na zmianę sytuacji mogą powszechne działania edukacyjne w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych oraz ustawa regulująca problemy niekontrolowanego szerzenia się szkodliwych społecznie ruchów antyszczepionkowych.

Sekcja Szczepień Ochronnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, jako instancja I i II stopnia w 2018 r. nadzorowała oraz koordynowała wykonywanie rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji przeciw chorobom zakaźnym w 364 podmiotach leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej województwa warmińsko-mazurskiego, w tym jako instancja I stopnia w 24 placówkach na terenie 17 powiatów. Efektem tych działań była dobra i bardzo dobra realizacja wykonania

populacyjnych szczepień obowiązkowych korzystnie wpływających na zahamowanie krążeń w środowisku czynników zakaźnych oraz dobra szczepień zalecanych. Bezpośrednim efektem jest wysoki odsetek mieszkańców niewrażliwych na większość chorób zakaźnych, przeciw którym prowadzi się obowiązkowe szczepienia ochronne. Skutkiem jest utrzymywanie się populacyjnej odporności zbiorowiskowej chroniącej wrażliwe populacje regionu przed masowymi zachorowaniami epidemicznymi.

W 2018 roku zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych w województwie wykonano:

- szczepienia pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w pierwszym roku życia w 56,8% (wymagane >55%);
- szczepienia pierwotne przeciwko pneumokokom w pierwszym roku życia – w 89,5%
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w drugim roku życia – w 94,0%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w szóstym roku życia – w 94,7%;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia – w 96,8%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 14 roku życia – w 98,1%;
- przeciwko błonicy, tężcowi w 19 roku życia – w 97,6%.

Wykonawstwo pozostałych szczepień obowiązkowych odpowiadało wymaganym standardom. W minionym roku szczepieniom zalecanym poddało się 58.438 osób przeciw 26 chorobom zakaźnym. Od kilku lat wzrasta liczba odmów szczepień dzieci (1281 w 2018 r., wobec 964 w 2017 r. – wzrost o 32,9%, 688 w 2016 r., 516 w 2015 r.) przez rodziców – zwolenników tzw. „ruchów antyszczepionkowych”. Najwięcej takich odmów wystąpiło w: Olsztynie (640), Elblągu (125), Ełku (77), Iławie (79), Mrągowie (62). Najmniej w: Nidzicy (2) oraz w Działdowie, Braniewie i Olecku (po 9) W Kętrzynie, podobnie jak w 2017r., nie odnotowano żadnego wpływu „ruchów antyszczepionkowych” na realizację szczepień obowiązkowych. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawujące nadzór w zakresie szczepień ochronnych (na podstawie art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej) są uprawnione do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej tego obowiązku, w tym mają prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem środków egzekucyjnych, w celu nakłonienia osoby uchylającej się do wykonania obowiązku szczepień. W 2018 r. w województwie wszczęto 28 postępowań egzekucyjnych wobec rodziców odmawiających szczepień swoich dzieci (w 2017 r. – 74). Nałożone grzywny wynosiły 14 000 zł. Niska była, utrzymująca się od kilku lat liczba szczepień mieszkańców województwa przeciwko grypie. W sezonie 2018/2019 zaszczepiło się 36.566 osób, w sezonie 2017/2018 r. 36 947 osób.

Stanowi to zaledwie 2,7% populacji regionu. Niewiele wyższy procent dotyczący szczepień populacji całego kraju, jest w dalszym ciągu najgorszym wynikiem wśród krajów europejskich.

Podstawowe działania Sekcji Szczepień Ochronnych WSSE w Olsztynie w minionym roku to:

- Wysokie wymagania stawiane pracownikom Epidemiologii ds. szczepień z PSSE oraz personelowi szczepiącemu z placówek POZ;
- opracowanie szczegółowego harmonogramu szczepień obowiązkowych w województwie dla dzieci i młodzieży

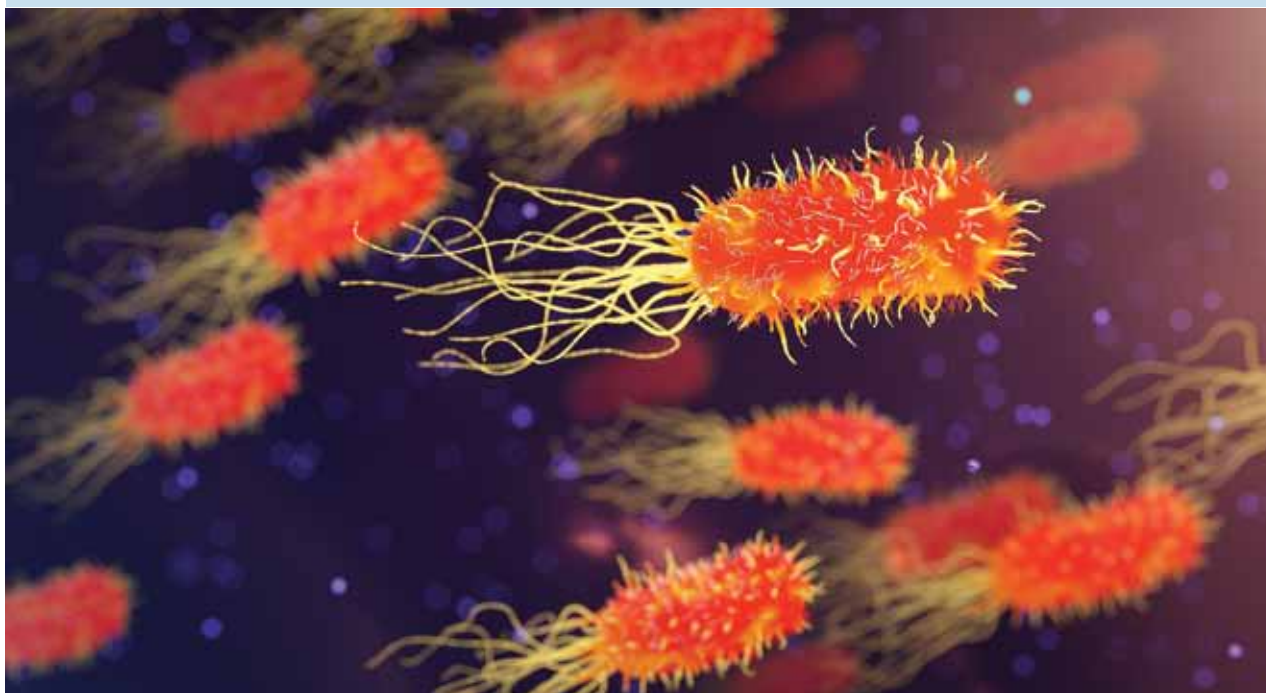
do 19 roku życia – jako suplementu do obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych;

- wymagające, wystandaryzowane kontrole nadzorowanych podmiotów leczniczych;
- analizy i oceny wykonawstwa szczepień mające wpływ na podejmowanie działań, celem których jest utrzymanie powszechnego dostępu mieszkańców do szczepień, oceny prawidłowości ich wykonywania oraz podnoszenia efektywności systemu szczepień obowiązkowych i zalecanych;
- kontrola przestrzegania przez personel medyczny obowiązujących procedur sanitarno-higienicznych służących bezpieczeństwu sanitarno-epidemiologicznemu mieszkańców;
- działania edukacyjne (konferencje, szkolenia grupowe i indywidualne, warsztaty edukacyjno-szkoleniowe) skierowane do pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz pracowników ochrony zdrowia POZ – służące ujednolicaniu standardów postępowania środowiska medycznego w procesie uodporniania, a także działania edukacyjno-oświatowe kierowane do pracowników samorządowych i mieszkańców;
- inicjowanie wdrażania samorządowych programów szczepień zalecanych, (przeciw: grypie, zakażeniom wirusem HPV, pneumokokom, meningokokom...), współudział i monitorowanie ich realizacji (liczba wykonanych populacyjnych programów szczepień w piętnastu gminach województwa w 2018 – 23 programy, 5839 zaszczepionych osób; w 2017 r. – 21 programów, 6130 zaszczepionych osób; w 2016 r. – 12 programów, 5671 zaszczepionych osób; w 2015 r. – 14 programów, 4279 zaszczepione osób);
- sporządzanie rocznego zamówienia na preparaty szczepionkowe dla województwa, a po ich każdej dostawie z centralnej Bazy Rezerw, dystrybucja do 19 Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych;
- zapewnienie stałego elektronicznego monitoringu temperatur przechowywanych w magazynach WSSE i PSSE preparatów szczepionkowych przeznaczonych dla mieszkańców województwa oraz bezwzględne stosowanie zasad tzw. łańcucha chłodniczego” na każdym etapie ich dystrybucji.

Wszystkie te działania oraz towarzyszące im zaangażowanie pracowników Sekcji Szczepień Ochronnych powodują, że od chwili reformy administracyjnej kraju w 1999 r., województwo warmińsko-mazurskie ma najwyższą w kraju „wyszczepialność” w procesie immunizacji wrażliwych populacji, realizowanym w ramach rządowego Programu Szczepień Ochronnych.

W 2018 r. pracownicy Sekcji Szczepień Ochronnych przeprowadzili w województwie 38 kontrole, w tym pięć kontroli kompleksowych w: Nowym Mieście Lubawskim, Kętrzynie, Ełku, Mrągowie i Olsztynie. Liczba podjętych przez Sekcję działań w zakresie czynnej profilaktyki chorób zakaźnych, w tym liczba rozdysponowanych szczepionek, wynosiła 238 898.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Jednym z najlepszych źródeł informacji w zakresie nadzoru epidemiologicznego jest Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych (LBEK) Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim. To nowoczesne laboratorium jest jednostką odwoławczą, na wyposażeniu posiada specjalistyczną aparaturę badawczą, monitorowaną zgodnie ze standardami międzynarodowymi i krajowymi oraz dokumentami PCA. Jako jedyne w województwie warmińsko-mazurskim współpracuje z Oddziałem Transplantologii w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów. Wyniki badań klinicznych tu wykonywanych uznawane są w krajach Unii Europejskiej.

Prezentacja i uprawnienia LBEK

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych od grudnia 2003 roku ma akredytację potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) Nr AB 448 poświadczającą spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących” oraz kompetencje techniczne w zakresie akredytowanych metod badawczych. Akredytacja jest obiektywnym dowodem na to, że Laboratorium działa zgodnie z najlepszą praktyką. Akredytacja potwierdza wiarygodność wyników badań oraz świadczy o wysokiej jakości usług i kompetencji personelu. Sprawozdania z badań wydawane przez LBEK są honorowane w wielu krajach na świecie, ponieważ Polskie Centrum Akredytacji ma podpisane wielostronne porozumienia, które zapewniają uznawanie wyników badań.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych współpracuje z wieloma instytucjami i jednostkami badawczymi m.in. Krajowym Centrum ds. AIDS, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładem Higieny, Narodowym Instytutem Leków, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Polskim Stowarzyszeniem Mykologów Budownictwa, a od 1994 roku jest członkiem Klubu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB. Na uwagę zasługuje fakt, że jako jedyne w województwie warmińsko-mazurskim współpracuje z Oddziałem Transplantologii w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych może pochwalić się liczącymi się w świecie mikrobiologii osiągnięciami w dziedzinie diagnostyki wirusologicznej (izolacje wirusa grypy) i bakteriologicznej (wyhodowanie enteropatogennych szczepów *Escherichia coli*, czynnika etiologicznego masowych zakażeń przewodu pokarmowe-

go, zaklasyfikowanego później jako nowy typ serologiczny pałeczek czerwonki – *Shigella dysenteriae* 3). LBEK oprócz działalności laboratoryjnej prowadzi również działalność naukowo-dydaktyczną, czego dowodem są liczne publikacje w czasopismach specjalistycznych, systematyczne szkolenia studentów i praktykantów uczelni wyższych oraz czynny udział w szkoleniach i konferencjach. Wyrazem uznania wiedzy, umiejętności i doświadczenia pracowników LBEK było otrzymanie w 2018 roku zaproszeń do prowadzenia szkoleń organizowanych przez:

- Centrum Naukowo-Techniczne A2KCeNT dla Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Bydgoszczy, „Metody poboru próbek powietrza w kierunku grzybów pleśniowych w obiektach wojskowych”,
- Federację Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej dla Pracowników Służby Zdrowia z terenu województwa warmińsko-mazurskiego: „Mycie i dezynfekcja rąk w placówkach służby zdrowia”, „Postępowanie i współdziałanie instytucji oraz służb w przypadku otrzymania niezidentyfikowanej przesyłki, mogącej stanowić zagrożenie biologiczne”,
- Stowarzyszenia Archiwistów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości w Katowicach: „Badania mikroorganizmów obecnych w pomieszczeniach archiwum” – szkolenie przewidziane w 2019 r.

Laboratorium w sposób ciągły uczestniczy w krajowych i międzynarodowych programach badań biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez: Centralny Ośrodek Badań Jakości w Diagnostyce Laboratoryjnej, Labquality, LGC Standards, INSTAND e.V. Pozytywne oceny uzyskiwane w badaniach biegłości są istotnym elementem oceny kompetencji Laboratorium oraz zapewniają, że wydawane wyniki badań są rzetelne, wiarygodne i użyteczne.

Struktura, organizacja, zakres badań

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych ma dwa oddziały:

- Oddział Bakteriologiczno-Parazytologiczny,
- Oddział Wirusologiczno-Serologiczny.

LBEK wyposażone jest w nowoczesną, specjalistyczną aparaturę badawczą, monitorowaną zgodnie ze standardami międzynarodowymi i krajowymi oraz dokumentami PCA. Bazę laboratoryjną stanowi sprzęt najnowszej generacji, w tym: spektrometr masowy VITEK MS przeznaczony do szybkiej identyfikacji drobnoustrojów, analizator VITEK 2 Compact przeznaczony do automatycznej identyfikacji i określania lekowrażliwości drobnoustrojów, aparaty do reakcji Real Time PCR: CFX96, LightCycler 480 II, Artus 3000, stacja pipetująca Microlab NIMBUS przeznaczona do automatycznej izolacji materiału genetycznego, analizator immunologiczny mini VIDAS pracujący w technice ELFA (Enzyme Linked Fluorescent Assay) przeznaczony do diagnostyki serologicznej, system ELISA składający się z płuczki do mikroplątek, inkubatora i czytnika przeznaczony do diagnostyki serologicznej.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych oferuje szeroki zakres badań laboratoryjnych. Stosuje szereg metod i technik badawczych opublikowanych w normach międzynarodowych, regionalnych lub krajowych, czasopismach naukowych, określonych przez producentów wyposażenia lub rekomendowanych przez renomowane organizacje. Wśród metod stosowanych w Laboratorium można wyróżnić:

- metody hodowlane uzupełnione testami biochemicznymi i serologicznymi,
- metoda hodowlana automatyczna fluorescencyjna,
- metoda makroskopowa, mikroskopowa,
- metoda koproskopowa,
- metoda kolorymetryczna,
- metoda spektrometrii masowej MALDI TOF,
- metoda dyfuzyjno-krążkowa, pasków z gradientem stężeń antybiotyku (oznaczanie wartości MIC) i nefelometryczna – do oznaczania lekowrażliwości drobnoustrojów,
- metoda immunoenzymatyczna (ELISA),
- metoda immunochromatograficzna,
- metoda enzymoimmunofluorescencyjna (ELFA),
- metody biologii molekularnej (Real Time PCR),
- metoda filtracji membranowej.

Badania wykonywane w Oddziale Bakteriologiczno-Parazytologicznym:

- posiewy moczu, materiału z górnych i dolnych dróg oddechowych, wymazów z narządów moczowo-płciowych, wymazów z ucha, worka spojówkowego, skóry, ran, owrzodzeń, ropni, posiewy krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego i innych płynów ustrojowych,
- badania bakteriologiczne w kierunku *Bordetella pertussis* i *Corynebacterium diphtheriae*,
- badania wymazów z górnych dróg oddechowych w kierunku nosicielstwa *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis* i *Streptococcus pneumoniae*,
- wykrywanie obecności antygenów *Legionella pneumophila* serogupy 1 w moczu,
- posiewy kału, wymazów z kału i wymazów z odbytu w kierunku pałeczek *Salmonella*, *Shigella*, *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter*, enteropatogennych *Escherichia coli*, enterokrwtocznej *Escherichia coli* typ O157,
- wykrywanie w kale antygeny *Helicobacter pylori*,
- wykrywanie zakażeń przewodu pokarmowego spowodowanych toksynami A/B *Clostridium difficile*,
- badania w kierunku nosicielstwa patogenów alarmowych: *Staphylococcus aureus* oporny na metycylinę (MRSA), *Enterococcus spp.* odporne na glikopeptydy (VRE), pałeczki Gram-ujemne z rodziny *Enterobacteriaceae* i pałeczki niefermentujące wytwarzające beta-laktamazy (ESBL, KPC, MBL, OXA-48),
- oznaczanie lekowrażliwości wyhodowanych patogenów metodą dyfuzyjno-krążkową, pasków z gradientem stężeń antybiotyku (oznaczanie wartości MIC), nefelometryczną oraz wykrywanie niebezpiecznych mechanizmów oporności bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki,

- wykrywanie i identyfikacja larw, jaj, cyst oraz trofozoitów pasożytów w kale i wymazie okołoodbytowym,
- identyfikacja form dorosłych pasożytów jelitowych,
- wykrywanie obecności antygenów *Cryptosporidium parvum*, *Giardia lamblia* i *Entamoeba histolytica sensu lato* w próbkach kału,
- badanie rzęs i zeskrobin ze skóry w kierunku *Demodex*,
- badanie skuteczności sterylizacji i dezynfekcji powierzchni,
- badanie biologicznego zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka (Laboratorium jest jedynym wykonującym takie badania w województwie warmińsko-mazurskim i jako jedno z nielicznych w kraju, posiada akredytację PCA na te badania),
- badanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody na pływalniach w kierunku pałeczek *Legionella*,
- badanie materiału środowiskowego i narkotyków w kierunku *Bacillus anthracis*,
- identyfikacja szczepów bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych wyhodowanych z materiału klinicznego i środowiskowego.

Badania wykonywane w Oddziale Wirusologiczno-Serologicznym:

- badania w kierunku zakażenia wirusem HIV testami IV generacji wykrywającymi antygen p24 i przeciwciała anti-HIV (badanie to pozwala na wcześniejsze wykrycie zakażenia wirusem HIV),
- badania w kierunku wirusów grypy A, A/H3, A/H1N1/v, B wirusa RSV A i RSV B metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 16 wirusów oddechowych (adenowirus, wirusy grypy typu A i B, wirusy paragrypy 1, 2, 3, 4, rinowirusy A/B/C, syncytialne wirusy oddechowe RSV A i RSV B, bokawirusy 1/2/3/4, koronawirusy 229E, NL63, OC43, metapneumowirus, enterowirus) u dzieci i osób dorosłych metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku boreliozy metodą ELISA i Western blot,
- badania w kierunku mononukleozy zakaźnej – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA i wykrywanie DNA wirusa metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C – wykrywanie przeciwciał (anty HAV, anty HBV, anty HCV) i antygenów (HBsAg, HBeAg) metodą ELFA oraz wykrywanie materiału genetycznego (HBV i HCV) metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku cytomegalii – wykrywanie DNA wirusa metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusa BKV – wykrywanie DNA wirusa metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 36 alergenów z jednej próbki krwi metodą Western blot,
- badania serologiczne w kierunku różyczki, toksoplazmozy, krztuśca, brucelozы, mykoplazmozy, odry, enterowirusów, kleszczowego zapalenia mózgu, ospy wietrznej i opryszczki metodami ELISA i ELFA

- badanie wirusowych zakażeń przewodu pokarmowego wywołanych przez norowirusy, rotawirusy i adenowirusy,
- wykrywanie 7 patogenów przenoszonych drogą płciową (*Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae*, *Mycoplasma genitalium*, *Mycoplasma hominis*, *Ureaplasma urealyticum*, *Ureaplasma parvum*, *Trichomonas vaginalis*) metodą Real Time PCR.

W 2018 r. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych kontynuowało wdrażanie diagnostyki dermatofitów z materiałów klinicznych. W br. z chwilą uzyskania środków finansowych zostanie przygotowana i wyposażona pracownia dermatofitów.

Personel

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem zawodowym, która stale podnosi swoje kwalifikacje:

- dwie osoby posiadają specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie higieny i epidemiologii,
- jedna osoba posiada bezterminowy certyfikat uprawniający do prowadzenia poradnictwa okotestowego w zakresie HIV/AIDS Krajowego Centrum ds. AIDS,
- jedna osoba posiada tytuł rzeczoznawcy Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa (PSMB) i jest upoważniona do spełniania funkcji rzeczoznawcy mykologicznego na terenie całego kraju,
- dwie osoby zamknęły specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej i w 2019 r. przystąpią do państwowego egzaminu specjalizacyjnego uprawniającego do uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie mikrobiologii medycznej oraz uzyskają tytuł diagnosty laboratoryjnego,
- jedna osoba kontynuuje specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- trzy osoby ukończyły w 2018 r. studia podyplomowe z zakresu analityki medycznej i uzyskały tytuł diagnosty laboratoryjnego oraz prawo wykonywania zawodu,
- dwie osoby ukończyły studia podyplomowe w Bydgoskiej Szkole Wyższej na kierunku Higiena i Epidemiologia, których celem było podniesienie wiedzy i kwalifikacji w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności oraz prowadzenia działalności przeciwepidemicznej,
- jedna osoba rozpoczęła studia podyplomowe w zakresie „Higiena i epidemiologia w profilaktyce i promocji zdrowia” w olsztyńskim oddziale Instytutu Studiów Podyplomowych Wyższej Szkoły Nauk Pedagogicznych w Warszawie,
- jedna osoba jest w trakcie doktoratu z zakresu biologii molekularnej,
- pozostali pracownicy LBK podnoszą systematycznie swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w konferencjach, sympozjach i szkoleniach merytorycznych oraz kursach

specjalistycznych dla rzeczoznawców mykologiczno-budowlanych. Zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystują w doskonaleniu bieżącej diagnostyki mikrobiologicznej.

Działalność

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych dysponując nowoczesną aparaturą, szerokim wachlarzem metod badawczych oraz wykwalifikowaną kadrą oprócz rutynowych badań mikrobiologicznych wykonuje identyfikacje drobnoustrojów sprawiających szczególne trudności diagnostyczne. Szczepy bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych, przesyłane są do LBEK przez laboratoria bakteriologiczne województwa warmińsko-mazurskiego oraz laboratoria mikrobiologiczne działające na terenie całego kraju, w tym laboratoria: szpitalne, farmaceutyczne, wyższych uczelni, badające żywność i próbki środowiskowe. Warto zaznaczyć, że to właśnie Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych zlecono zidentyfikowanie szczepów grzybów pleśniowych wyhodowanych z eksponatów muzealnych ulegających biodegradacji w obozie zagłady Auschwitz Birkenau w Oświęcimiu.

LBEK wykonuje analizy epidemiologiczne lekowrażliwości i mechanizmów oporności szczepów pochodzących ze środowiska pozaszpitalnego. Prowadzi badania czynników biologicznych w środowisku pracy, w archiwach, zakładach służby zdrowia, oczyszczalniach ścieków, pomieszczeniach mieszkalnych i innych pomieszczeniach użytkowych na terenie całego kraju. Osoba odpowiedzialna za te badania, wielokrotnie odznaczana, jest wysoko oceniana w środowisku polskich mykologów budownictwa, zwłaszcza przez Polskie Stowarzyszenie Mykologów Budownictwa, co potwierdzają zaproszenia do głoszenia wykładów na konferencjach i sympozjach naukowych.

Niewątpliwie ważnym aspektem działalności Laboratorium jest współpraca z Oddziałem Transplantologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów. Wypracowując nowe standardy współpracy między pracownikami medycznego laboratorium diagnostycznego a lekarzami kierownik Oddziału Wirusologiczno-Serologicznego gościła wykłady dla personelu Oddziału Transplantologii, co spotkało się z dużym zainteresowaniem i aprobatą środowiska lekarskiego. LBEK zostało też uznane za wiarygodnego partnera i wsparcie w skomplikowanej diagnostyce zakażeń wirusowych.

Laboratorium działając zgodnie z najlepszą praktyką laboratoryjną, korzysta w swojej pracy z certyfikowanych materiałów odniesienia, posiada również dobrze zorganizowane zaplecze żywieniowe z pełną kontrolą wyprodukowanych żywności w oparciu o własny bank szczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych ściśle współpracuje z Oddziałem Oświaty Zdrowotnej i Promocji

Zdrowia. Pracownicy LBEK brali udział m.in. w wielu przedsięwzięciach mających na celu propagowanie zachowań prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, a także w cyklu programów telewizyjnych pt. „Nasze Zdrowie”, realizowanych przez Telewizyjną Agencję Producentką TAP1, a emitowanych w TVP 3 Olsztyn oraz Internetowym Kanale Telewizyjnym www.warmiamazury.tv

Diagnostyka

W 2018 r. LBEK kontynuowało badania:

1. materiału klinicznego:
  - badania bakteriologiczne z zastosowaniem metod klasycznych, komercyjnych, immunologicznych oraz najnowszej metody spektrometrii masowej, która pozwala na uzyskanie wyniku w przeciągu kilku minut,
  - badania parazytologiczne z zastosowaniem metod klasycznych i immunologicznych,
  - badania wirusologiczne z zastosowaniem metod immunologicznych i biologii molekularnej Real Time PCR.
2. materiału środowiskowego:
  - w kierunku skuteczności sterylizacji,
  - w kierunku skuteczności dezynfekcji powierzchni,
  - w kierunku biologicznego zanieczyszczenia powietrza,
  - w kierunku czynników biologicznych w środowisku pracy,
  - w kierunku grzybów pleśniowych w pomieszczeniach mieszkalnych i użytkowych,
  - wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody na pływalniach w kierunku *Legionella*,
  - materiałów środowiskowych i narkotyków w kierunku lasetek *Bacillus anthracis*.

Publikacje

Na podstawie materiałów diagnostycznych oraz w oparciu o wiedzę i doświadczenie pracowników LBEK, w 2018 r. powstały nowe publikacje:

1. P. Bielecki; M. Stempniewska; A. Marks; M. Dziedzic; J. Dzisko; Diagnostowanie Stanu Środowiska Metody Badawcze – Prognozy. Kompleksowe badania i ochrona środowiska naturalnego dla Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego „Perspektywy wykorzystywania spektrometrii mas MALDI-TOF w monitorowaniu środowiska”.
2. M. Stempniewska; P. Bielecki; A. Marks; M. Dziedzic; J. Dzisko; Diagnostowanie Stanu Środowiska Metody Badawcze – Prognozy. Kompleksowe badania i ochrona środowiska naturalnego dla Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego „Identyfikacja drobnoustrojów za pomocą spektrometrii mas MALDI-TOF – doświadczenia własne”.

Środowisko pracy

235 zgłoszeń dotyczących podejrzeń chorób zawodowych dokonano na Warmii i Mazurach w 2018 roku. Stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS/N) czynników szkodliwych dla zdrowia w 112 zakładach. Oddział Higieny Pracy przeprowadził 2174 kontrole w zakładach pracy, podczas których w związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 910 decyzji administracyjnych zawierających 2687 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy – to tylko niektóre dane wynikające z działalności Oddziału. Zajmuje się on także nadzorem nad przestrzeganiem zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, w 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim zgłoszono 64 przypadki podejrzeń zatruc nowymi narkotykami, o 27 mniej niż rok wcześniej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy, polegający między innymi na ocenie warunków pracy, identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów, badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu ww. czynników na zdrowie pracujących, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Tak jak w latach ubiegłych, bieżący nadzór nad środowiskiem

pracy w 2018 r. związany był z egzekwowaniem od pracodawców obowiązków wynikających z krajowych i wspólnotowych aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym głównie Działu X Kodeksu pracy, rozporządzenia MP i PS Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz.1650 ze zm. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH, rozporządzenia CLP w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin chemicznych, ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, ustawy o produktach biobójczych.

W 2018 r. szczegółową kontrolą objęto zakłady sektora gospodarki odpadami i ściekami, w których pracownicy narażeni są na szereg czynników biologicznych (temat realizowany był w latach 2017-2018).

Pion higieny pracy PIS województwa sprawuje nadzór nad 6086 zakładami pracy, w których zatrudnionych jest 187366 pracowników. Struktura zakładów uwzględniająca wielkość zatrudnienia od lat utrzymuje się na tym samym poziomie tj. ok. 88% to zakłady zatrudniające do 50 osób, a około 2% stanowią zakłady zatrudniające powyżej 250 osób (108 zakładów).

W województwie warmińsko-mazurskim dominuje przemysł rolno-spożywczy, drzewny, meblarski, produkcja wyrobów metalowych, a także handel hurtowo-detaliczny i zakłady służby zdrowia.

Działalność kontrolna

W 2018 r. pracownicy pionu higieny skontrolowali 1790 zakładów pracy (tj. około 29% wszystkich zewidencjonowanych zakładów), w których przeprowadzili 2174 kontrole.

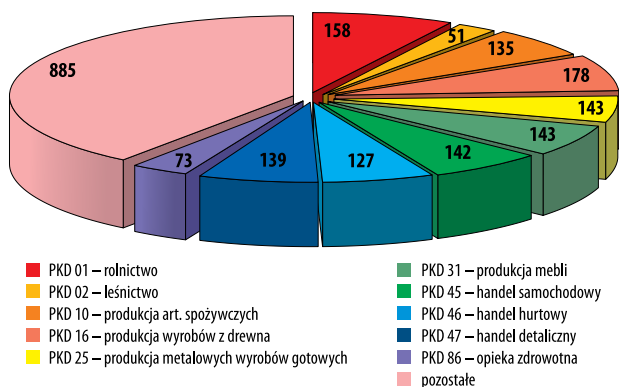
W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 910 decyzji administracyjnych zawierających 2687 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy.

Najczęstsze uchybienia stwierdzane podczas kontroli to:

- brak aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz rejestrów tych wyników,
- zły stan zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz pomieszczeń pracy,
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego,
- brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy;
- uchybienia w zakresie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych;
- brak aktualnych badań lekarskich pracowników.

Zły stan sanitarny odnotowano w 342 zakładach tj. w ok. 19% skontrolowanych zakładów.

Struktura przeprowadzonych kontroli w 2018 r. wg PKD

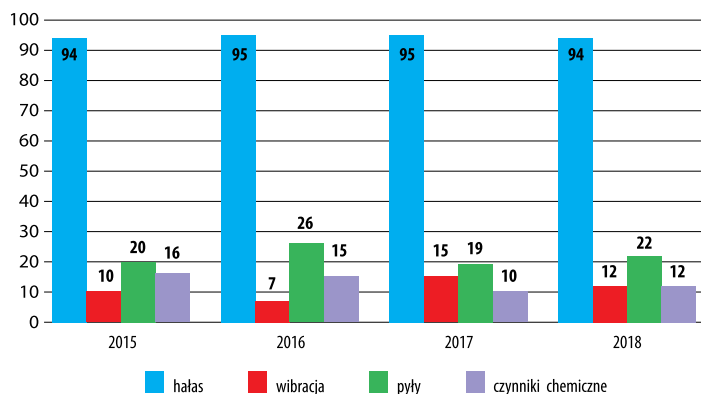

Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego

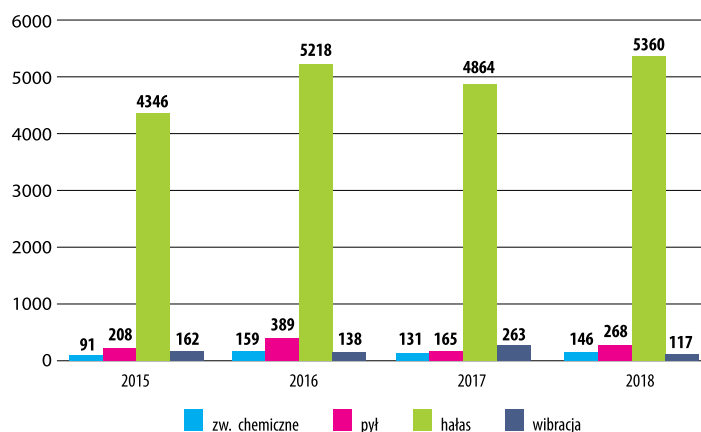
W 2018 r. stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS/N) czynników szkodliwych dla zdrowia w 112 zakładach (w 2017 r. – 111 zakładach). Ogólna liczba wszystkich zakładów pracy z przekroczeniami NDS/NDN wynosi 214, w których narażonych jest 5679 osób (w 2017 r. – 5231 osób). Największa liczba osób narażonych jest na czynniki fizyczne (głównie na hałas oraz drgania mechaniczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat zimny, mikroklimat gorący) – 5411 osób, a ponadto na czynniki chemiczne – 146 osób, pyły przemysłowe – 268 osób.

Przekroczenia NDN hałasu występują głównie w przemyśle spożywczym, zakładach przemysłu drzewnego i meblarskiego oraz leśnictwie (przy pozyskiwaniu drewna).

Liczba zakładów pracy, w których w latach 2015-2018 stwierdzono przekroczenia NDS i NDN wg czynników szkodliwych

Liczba osób narażonych na wybrane czynniki szkodliwe i uciążliwe w latach 2015-2018

Pod wzmożonym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 226 zakładów pracy o szczególnych zagrożeniach zawodowych, w których badania środowiskowe wykazują powyżej 5-krotne przekroczenia NDN/S czynników szkodliwych i/ lub występuje w nich narażenie na działanie czynników

rakotwórczych i mutagennych. W zakładach tych narażonych jest ogółem – 3354 pracowników.

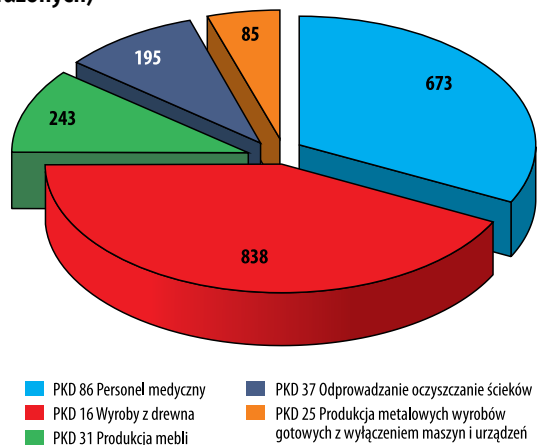
Czynniki rakotwórcze/mutagenne

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji G/PSSE i WSSE (nadzór w I instancji) znajduje się 230 zakładów, w których pracownicy narażeni są/mają kontakt z czynnikami rakotwórczymi. W 2018 r. przeprowadzono kontrolę w 116 zakładach, w których narażonych jest 2285 pracowników, w tym 918 kobiet i 1367 mężczyzn. Ogółem przeprowadzono 125 kontroli w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami w zakresie narażenia na czynniki rakotwórcze wydano łącznie 29 decyzji (w 2015 r. – 28, 2016 r. – 29, 2017 r. – 24).

Czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi najczęściej występujące na stanowiskach pracy są:

- **promieniowanie jonizujące** emitowane przy wykonywaniu zdjęć RTG, przy badaniach koronograficznych, tomografii komputerowej oraz prześwietlaniu opon do prawidłowego procesu produkcyjnego;
- **pył drewna twardego** powstający przy pozyskiwaniu i obróbce drewna oraz przy procesach produkcyjnych;
- **WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne)**, których głównym przedstawicielem jest benzo(a) piren. Występują w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych oraz w procesie technologicznym – odlewnictwo żelaza, wytwórnia mas bitumicznych;
- **epoksyetan** – stosowany w procesie sterylizacji w szpitalach;
- **formaldehyd** jest związkami stosowanym w celach bakteriobójczych, wykorzystywany do utrwalania i zalewania wycinków histopatologicznych, jak również stosuje się do produkcji i montażu wyrobów przemysłowych, w przemyśle tekstylnym do produkcji niegniotących się tkanin,

Rodzaje działalności gospodarczej o największym narażeniu na czynniki rakotwórcze/mutagenne w 2018 r. (liczba osób narażonych)

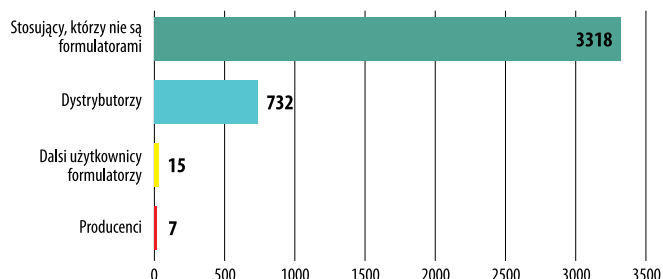
wchodzi w skład żywic wykorzystywanych w procesie produkcji sklejk;

- **związki chromu VI-wartościowego** (tj.: chromian potasu, dichromian potasu, tlenek chromu (VI), chromian (VI) cynku) stosowane w badaniach laboratoryjnych oraz procesach galwanicznych.
- **azbest** – kontakt w zakresie zabezpieczania, usuwania i transportu wyrobów zawierających azbest.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny

Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko – mazurskiego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o substancjach i mieszaninach chemicznych, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. (CLP) w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, ustawy o produktach biobójczych oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 prowadzony był bezpośrednio w zakładach pracy i u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w zależności od ich funkcji w łańcuchu dostaw – dane za 2018 r.

Na terenie województwa nie zewidencjonowano importera, wprowadzającego do obrotu spoza terytorium Unii Europejskiej substancji i mieszanin chemicznych.

Jak wynika z danych statystycznych 82% to stosujący, którzy nie są formulatorami tj. branża budowlana, meblarstwo, przemysł metalowy oraz pozostała indywidualna działalność usługowa.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono łącznie 1138 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, co stanowi 53% ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli. W 181 przypadkach stwierdzono naruszenie przepisów. W związku z naruszeniem przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin PIS województwa wydała 121 decyzji administracyjnych mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podczas stosowania substancji i mieszanin chemicznych:

- brak aktualnego spisu chemicznych substancji/ mieszanin

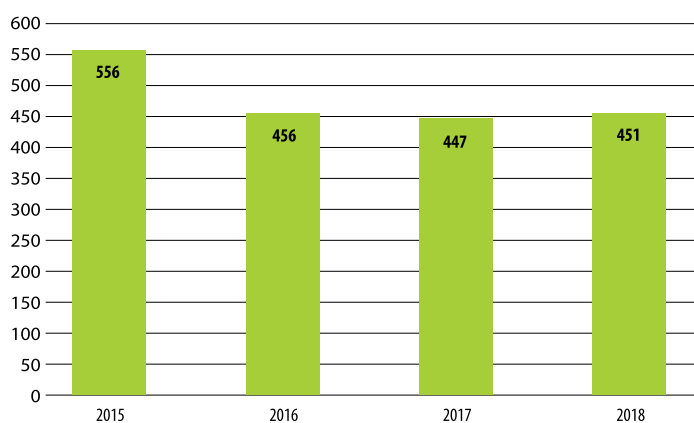
niebezpiecznych, substancji/mieszanin stwarzających zagrożenie – 77 przypadków;

- nieprawidłowe oznakowanie – 14 przypadków, zakwestionowano oznakowanie dla 37 produktów;
- brak kart charakterystyki – 69 przypadków;
- nieprawidłowo sporządzone karty charakterystyki – 17 przypadków, zakwestionowano karty dla 69 produktów;
- nieprawidłowo oznakowane pojemniki, zbiorniki, rurociągi – 12 przypadków.

Produkty biobójcze

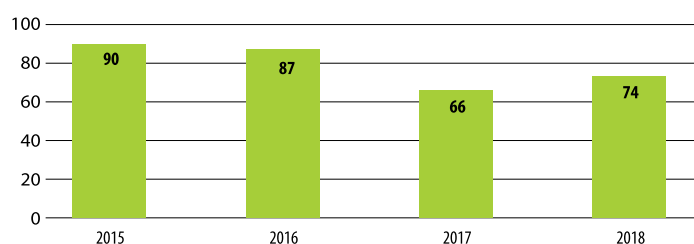
Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez G/PSSE i WSSE województwa warmińsko-mazurskiego w roku sprawozdawczym 451 podmiotów wprowadzało do obrotu produkty biobójcze, w tym 1 podmiot zobowiązany był do uzyskania zezwolenia na wprowadzanie tych produktów.

Liczba podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze w latach 2015-2018

Ogółem przeprowadzono 74 kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych zawierających substancje czynne wymienione w decyzjach Komisji Europejskiej o niewłączeniu niektórych substancji do załącznika I, IA lub IB dyrektywy 98/8/WE (głównie u podmiotów prowadzących handel hurtowy i detaliczny) oraz 272 kontrole w zakresie stosowania produktów biobójczych.

Działania kontrolne w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w latach 2015-2018

W 3 przypadkach były to kontrole, w wyniku których stwierdzono naruszenie przepisów dotyczących produktów biobójczych.

W roku 2018 wystawiono 1 decyzję dotyczącą produktów biobójczych.

Prekursory narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie województwa w 2018 r. prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 wprowadzało do obrotu 58 podmiotów, w tym:

- prekursory kategorii 2 – 15 podmiotów;
- prekursory kategorii 3 – 54 podmioty.

Natomiast stosujących prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3 zewidencjonowano – 262 podmioty. Przeprowadzono łącznie 17 kontroli u wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków oraz 86 kontroli u stosujących. W 4 przypadkach stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych.

Nadzór nad czynnikami biologicznymi

W województwie warmińsko-mazurskim narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne występuje w 2516 zakładach, co stanowi ponad 40% wszystkich zakładów znajdujących się w ewidencji PIS województwa. W 2018 r. skontrolowano 663 zakłady, w których narażonych na oddziaływanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczonych do gr. 2 zagrożenia jest ogółem 23562 osoby, natomiast na czynniki biologiczne zaliczone do gr. 3 zagrożenia narażonych jest 14915 osób. Ogółem przeprowadzono 740 kontroli w zakresie zagrożeń biologicznych (w 2017 r. – 716 kontroli).

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higieniczno-zdrowotnych PPIS województwa wydali 74 decyzje administracyjne mające na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości. Najwięcej osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne jest zatrudnionych w obiektach służby zdrowia (8655 osób), przetwórstwie spożywczym (4601 osób), przemyśle drzewnym (1094 osoby), rolnictwie (1123 osoby) i leśnictwie (956 osób) – są to branże dominujące w naszym województwie.

W roku sprawozdawczym WMPWIS na podstawie ustawy o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych wydał 1 opinie w formie postanowienia w zakresie warunków higieny pracy dla zakładu inżynierii genetycznej, w którym ma być prowadzone zamknięte użycie GMM kategorii 1 i 2. Ponadto przeprowadzono kontrole w dwóch zakładach inżynierii genetycznej będących w ewidencji WSSE.

Ocena warunków pracy i narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami w latach 2017-2018

Zgodnie z wytycznymi do planu pracy na lata 2017-2018 pion Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa realizował temat związany z oceną warunków pracy i narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami.

W okresie sprawozdawczym skontrolowano 157 zakładów. Naruszenie wymagań higieniczno-zdrowotnych stwierdzono w 76 skontrolowanych zakładach, co stanowi 48% ogółem skontrolowanych zakładów.

Najczęściej stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- złego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych – w 42 przypadkach,
- braku rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia – w 16 przypadkach,
- braku rejestru pracowników narażanych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia – w 15 przypadkach,
- niewłaściwie sporządzonej dokumentacji oceny ryzyka zawodowego (np. nie uwzględniono narażenia na czynnik biologiczny) – w 15 przypadkach,
- braku aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych – w 14 przypadkach,
- braku oceny ryzyka zawodowego – w 11 przypadkach,
- niestosowanie znaku ostrzegawczego przed zagrożeniem biologicznym – w 8 przypadkach.

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higieniczno-zdrowotnych wydano 83 decyzje administracyjne zawierające 221 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy. Dodatkowo nałożono 2 mandaty karne za niewłaściwy stan czystości i porządku w obrębie nieruchomości.

Choroby zawodowe

W województwie warmińsko-mazurskim dokonano 235 zgłoszeń dotyczących podejrzeń chorób zawodowych (w tym 4 zgłoszenia dot. WSSE I instancja), przeprowadzono 246 postępowań (w tym 3 postępowania zostało przeprowadzone przez WSSE I instancja), sporządzono 227 kart oceny narażenia zawodowego i przeprowadzono 137 wizytacji w ramach postępowań wyjaśniających dot. chorób zawodowych.

Wydano w sumie 171 decyzji, z czego:

- 107 decyzji stwierdzających choroby zawodowe;
- 62 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej;
- 2 decyzje umarzające postępowanie.

Ponadto PPIS wydali 42 postanowienia dotyczących chorób zawodowych.

Wydane postanowienia dotyczyły: 24 postanowienia o zawieszeniu postępowania, 16 postanowień o wznowieniu postępowania oraz 2 postanowienia dotyczące sprostowania oczywistego błędu pisarskiego.

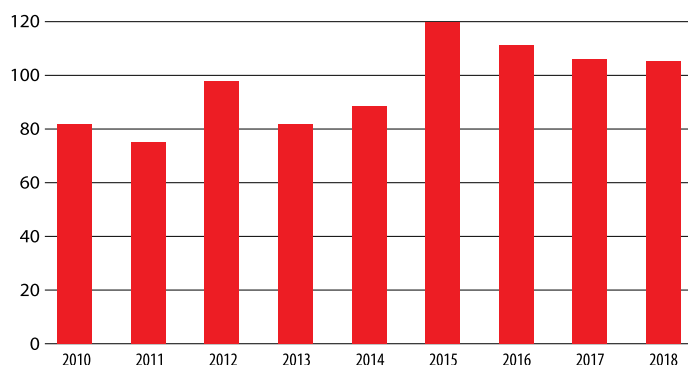
W 2018 r. do W-MPWIS wpłynęło 12 odwołań od decyzji PPIS (w tym 8 odwołań złożyły osoby, których dotyczyło postępowanie w sprawach chorób zawodowych, 3 odwołania złożyły zakłady pracy, a jedno postępowanie dotyczyło wniosku o zmianę decyzji ostatecznej).

W związku ze złożonymi odwołaniami od decyzji PPIS dot. chorób zawodowych – W-MPWIS w 2018 r. wydał 9 decyzji utrzymujących w mocy decyzje I instancji, 1 decyzję uchylił w całości i przekazał do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji oraz 1 postanowienie o odmowie przywrócenia terminu do wniesienia odwołania.

Oprócz ww. postanowień W-MPWIS wydał również 3 postanowienia z art. 24 § 1, art. 25 § 1 oraz art. 26 § 2 kpa, 1 postanowienie o zawieszeniu postępowania i 1 postanowienie o wznowieniu postępowania.

W roku 2017 zarejestrowano 106 przypadków chorób zawodowych, a w roku 2018 stwierdzono 105 przypadków.

Choroby zawodowe stwierdzone w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2010-2018

Wśród stwierdzonych chorób zawodowych w 2018 r. (105) podobnie jak w latach ubiegłych dominują choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa – 95 przypadków (90,5%), w tym odnotowano 91 przypadki zawodowych zachorowań na boreliozę (głównie u rolników – 66 przypadków, pracowników leśnych – 17 przypadków, 8 przypadków dot. innych grup zawodowych), 4 zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu u rolników indywidualnych.

Z analizy chorób zawodowych wg rodzajów działalności gospodarczej wynika, iż najczęściej stwierdzano choroby w zakładach klasyfikowanych w PKD jako:

- rolnictwo (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową) – 73 przypadki (69,5%);
- leśnictwo i pozyskiwanie drewna – 13 przypadków (12,4%)

Podobnie jak w latach ubiegłych niewiele w stosunku do wszystkich stwierdzanych chorób zawodowych jest chorób wywołanych mierzalnymi czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy (w roku w 2015 – 4,1%, 2016 – 2,7%, w roku 2017 – 2,8%, a w roku 2018 – ok. 1%).

W roku 2018 wpłynęło 6 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie. WSA w Olsztynie w 3 przypadkach oddalił skargi na decyzję W-MPWIS, a 1 decyzja została uchylona. Pozostałe dwie skargi nie zostały jeszcze rozpatrzone przez WSA w Olsztynie.

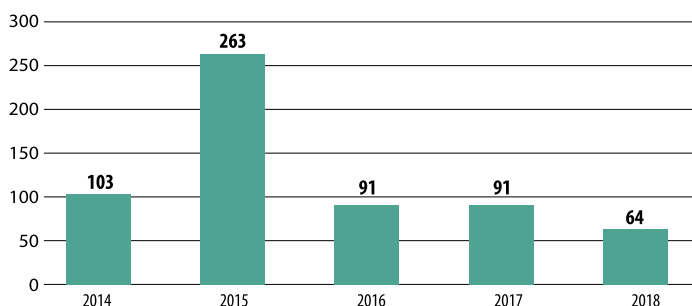
W roku sprawozdawczym nie złożono żadnej skargi kassacyjnej.

Nadzór nad przestrzeganiem zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu środków zastępczych tzw. dopalaczy

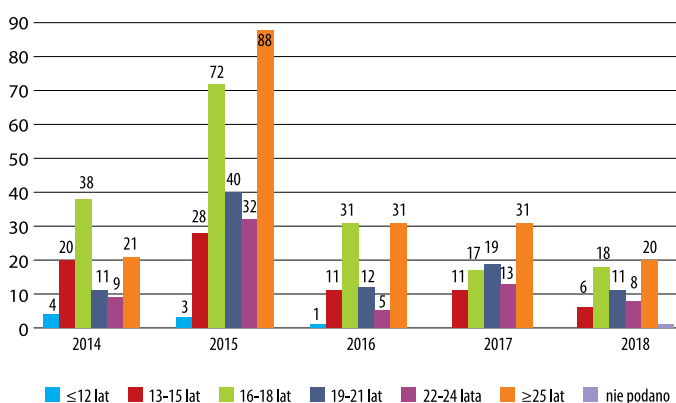
W 2018 r. na terenie województwa zgłoszono 64 przypadki podejrzeń zatruc substancjami psychoaktywnymi, tzw. dopalaczami (w 2017 r. – 91 przypadków). Grupy wiekowe, w których najczęściej dochodziło do zatrucia i hospitalizacji to osoby w przedziale od 19 do 21 lat oraz osoby powyżej 25 roku życia.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie woj. warmińsko-mazurskiego prowadzony jest stały monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. W przypadku stwierdzenia wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wycofują je z obrotu, zakazują ich wprowadzania i nakazują ich zniszczenie oraz nakładają kary pieniężne w wysokości od 20 000 zł do

Liczba zgłoszonych zatruc środkami zastępczymi w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2014-2018

Liczba zgłoszonych zatruc środkami zastępczymi wg grup wiekowych w latach 2014-2018

1 000 000 zł. W 2018 r. PPIS województwa na podstawie art. 52 a ust. 1-3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii nałożył ogółem 6 kar pieniężnych na kwotę 280 000 zł.

Od lipca 2017 r. wszystkie sklepy stacjonarne, w których oferowane były do sprzedaży tzw. dopalacze zostały zlikwidowane.

Dzięki intensywnej współpracy Policji, Prokuratury oraz Służby Celnej z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego wszczynano postępowania w przedmiocie wstrzymania wprowadzania do obrotu / wycofania z obrotu / zniszczenia zabezpieczonych środków zastępczych oraz nałożenia kary pieniężnej w stosunku do osób fizycznych, w posiadaniu których znajdowały się ww. produkty.

W 2018 r. (od 21.08.2018 r.) weszły w życie przepisy znowelizowanej ustawy o p/narkomanii i ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, której celem jest poprawa skuteczności przeciwdziałania zagrożeniom dla zdrowia publicznego powodowanym przez nowe substancje psychoaktywne zawarte w tzw. „dopalaczach”. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nowe substancje psychoaktywne (NSP) traktowane są na równi z narkotykami i podlegają przepisom prawa karnemu, a nie jak dotychczas administracyjnemu. Za ich wytwarzanie lub wprowadzanie do obrotu grozi kara pozbawienia wolności. Zabronione jest również posiadanie NSP, za które grozi kara grzywny. Ponadto, wykaz narkotyków, w tym NSP i ich grup obecnie ujęty jest w rozporządzeniu, co znacznie skraca czas niezbędny do prowadzenia prac legislacyjnych i wprowadzenia na listę substancji zakazanych nowej substancji psychoaktywnej, która pojawi się na rynku.

Higiena dzieci i młodzieży

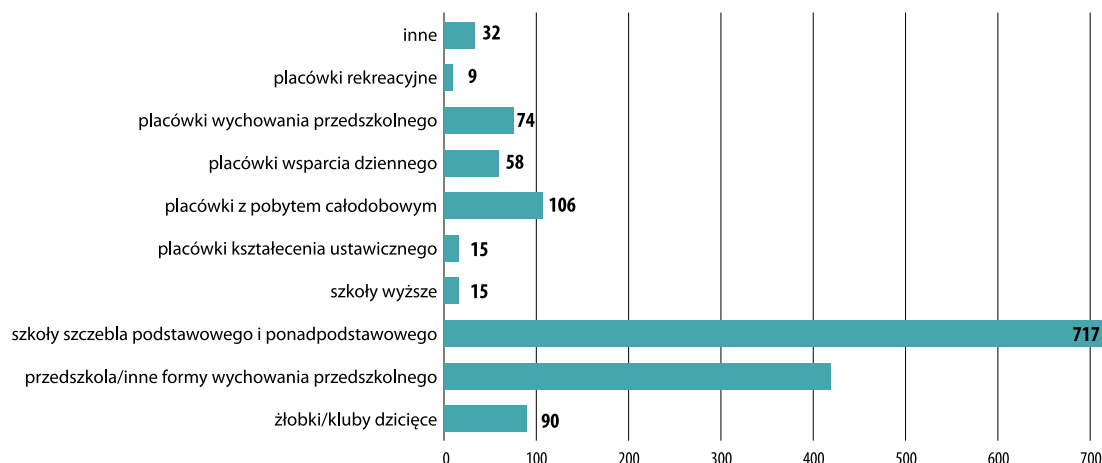
Wakacje lub ferie na Warmii i Mazurach – taką decyzję podejmuje wiele osób w kraju, dlatego w roku 2018 zarejestrowano 1869 zgłoszeń o zamiarze organizacji wycieczki latem i zimą. Przygotowaniem obiektów na przyjęcie zorganizowanych grup wypoczywających i zapewnieniem w nich właściwych warunków pobytu wczasowiczom zajmuje się Państwowa Inspekcja Sanitarna. Do naszych zadań należy dbałość o zapobieganie rozwojowi wad postawy ciała dzieci i młodzieży. Po raz pierwszy 1 października 2018 roku obchodzony był Ogólnopolski Dzień Tornistra. Oprócz konferencji, podczas której omówione zostały najważniejsze zasady, dotyczące sposobów dbałości o postawy najmłodszych, przez cały październik prowadziliśmy akcję oceny obciążenia uczniów tornistrami. Badania przeprowadzono w 38 szkołach podstawowych, oceną objęto 9148 uczniów z 497 oddziałów. Wyniki pokazują, że przeciążone plecaki miało 1758 uczniów (19,2%), o 5,2% wzrósł odsetek uczniów, u których stwierdzono zbyt ciężki tornister. W zapobieganiu wad postawy konieczna jest nie tylko odpowiednia waga tornistra, ale także aktywność fizyczna. Niestety z naszych kontroli wynika, że niekorzystnym zjawiskiem, na które należy zwrócić uwagę, jest fakt, że 49 szkół w naszym województwie nie ma żadnej infrastruktury do prowadzenia lekcji w-f.

Najważniejszym zadaniem przed jakim stanął pion higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2018 był nadzór sanitarny nad stałymi zakładami nauczania i wychowania (1533) oraz turnusami organizowanymi w trakcie ferii zimowych i letnich wakacji (ogółem 1869). Spośród kontrolowanych podmiotów stałych największą liczbę stanowiły szkoły

szczebla podstawowego i ponadpodstawowego (ogółem 717; z czego 432 szkoły podstawowe, 35 gimnazjów, 27 liceów ogólnokształcących, 10 ponadpodstawowych szkół zawodowych, 5 szkół specjalnych, 18 szkół policealnych i 190 zespołów szkół), przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego (417) oraz żłobki/kluby dziecięce (90).

Zakres większości kontroli przeprowadzonych w nadzo-

Stałe zakłady nauczania i wychowania pod nadzorem PIS woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2018

rowanych placówkach obejmował ocenę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w stosunku do pomieszczeń i używanego w nich sprzętu. W mniejszym stopniu były to kontrole sprawdzające oraz interwencyjne, będące wynikiem wniosków wpływających do Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2018 pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 2936 kontrole, wydali 410 decyzji administracyjnych (407 w I instancji oraz 3 w II instancji) i 177 decyzji płatniczych. Nałożyli również 20 grzywn w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 3600 zł, wydali jedno postanowienie i jeden tytuł wykonawczy.

W porównaniu do roku 2017 stan techniczny placówek oświatowo-wychowawczych w naszym województwie polepszył się (w 2017 roku odnotowano 21 zakładów z niewłaściwym stanem technicznych, podczas gdy w roku 2018 było ich 15). Zmniejszyła się (o 1) liczba zakładów, w których jednocześnie stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny oraz liczba placówek, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarny (z 25 w roku 2017 do 19 w roku 2018). W 9 z nich nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych (również 9 w roku 2017), a w 23 stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny (50 w roku 2017). 151 skontrolowanych placówek nie posiadało podłączenia do sieci kanalizacyjnej (165 w roku 2017). Więk-

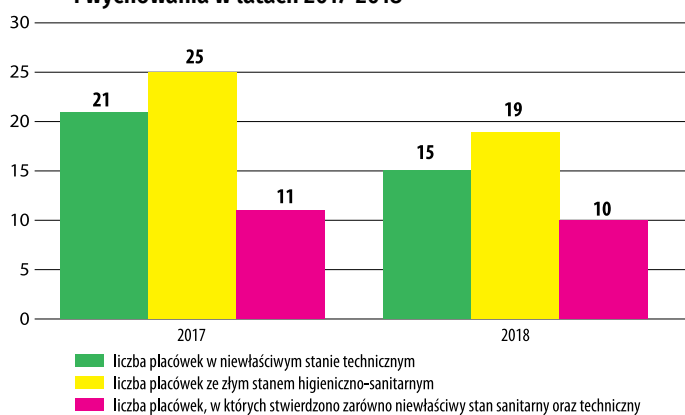
szość z nich (137) dysponowała zbiornikami bezodpływowymi, zaś pozostałe posiadały własne oczyszczalnie ścieków.

Jednym z zadań realizowanych w roku 2018 przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej była analiza warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego. Pod tym kątem skontrolowano 567 szkół wszystkich typów i stwierdzono, że większość (283) posiadała szkolny zespół sportowy z boiskiem lub bez boiska. Osiem szkół posiadało tylko salę gimnastyczną, 33 – salę zastępczą/rekreacyjną, a 45 wyłącznie boisko sportowe. Z kolei 33 szkoły miały do własnej dyspozycji salę gimnastyczną z boiskiem, 97 posiadało salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem, a 18 – salę gimnastyczną i salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem lub bez. Niekorzystnym zjawiskiem, na które należy zwrócić uwagę, jest fakt, że 49 szkół w naszym województwie nie posiadało żadnej infrastruktury do prowadzenia lekcji w-f. Innym problemem, z jakim borykało się 59 szkół z terenu naszego województwa, było prowadzenie lekcji gimnastyki na korytarzach. Placówki, które nie posiadały wystarczającej infrastruktury do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego, organizowały te zajęcia w oparciu o bazę innych podmiotów, i tak:

- 89 szkół wykorzystywało sale gimnastyczne innych placówek lub inne hale sportowe,
- 21 szkół organizowało zajęcia wychowania fizycznego w siłowniach i/lub w klubach fitness,
- uczniowie 129 szkół odbywali zajęcia wychowania fizycznego na basenach,
- 78 szkół organizowało zajęcia ruchowe na boiskach zewnętrznych bądź stadionach sportowych.

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego Państwowa Inspekcja Sanitarna analizowała również higienę procesu nauczania. Zagadnienie to realizowano dwutorowo – poprzez ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii oraz analizę tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Aby proces nauczania – uczenia się był efektywny, należy dążyć wszelkimi staraniami mającymi na celu stworzenie optymalnych warunków pobytu dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych. Ma w tym pomóc m.in. właściwe zaprojektowanie i ze-

Stan sanitarno-techniczny stałych zakładów nauczania i wychowania w latach 2017-2018

stawienie miejsca nauki tzn. ławki i krzesła oraz dobór tego stanowiska do wzrostu użytkownika. Każdy z wymienionych elementów ma za zadanie kształtować właściwą sylwetkę ciała młodego człowieka oraz zapobiegać powstawaniu wad postawy. W 2018 roku pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii w 162 placówkach działających w ramach systemu oświaty (tj. w 74 przedszkolach, 71 szkołach podstawowych, 2 gimnazjach oraz 15 zespołach szkół). Analizie poddano 4608 stanowisk nauki przedszkolaków oraz 12529 miejsc nauki uczniów. Źle zestawione bądź niedostosowane do wzrostu meble stwierdzono w 13 przedszkolach (112 stanowisk), dziewięciu szkołach podstawowych i siedmiu zespołach szkół (łącznie 395 stanowisk). Ogółem na 17137 ocenionych miejsc do nauki odnotowano 507 stanowisk niedostosowanych do wymagań ergonomii, co stanowi tylko 2,96%. W roku 2017 odsetek ten był wyższy i wynosił 4,4%.

Poza dostosowaniem umeblowania do wzrostu ucznia w szkołach naszego województwa analizowano sposób ułożenia tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Oceną objęto 408 szkół, w których sprawdzono 4458 tygodniowych planów lekcji. Dla porównania w roku 2017 taką analizę przeprowadzono w 464 szkołach, gdzie ocenie poddano 4891 tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. W roku 2017 plany zajęć dla uczniów nieprawidłowo ułożyły 34 szkoły (problem dotyczył 342 oddziałów). W roku 2018 złe plany lekcji odnotowano w 37 szkołach w 299 oddziałach.

W związku z podpisaną 17 stycznia 2018 roku deklaracją współpracy zawartą pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Głównym Inspektorem Sanitarnym na rzecz rozwoju edukacji zdrowotnej w środowisku szkolnym 1 października ogłoszono Ogólnopolskim Dniem Tornistra. Jednym z założeń tej akcji miała być ocena obciążenia uczniów tornistrami na terenie całego kraju. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w miesiącu październiku 2018 r. badania przeprowadzono w 38 szkołach podstawowych (po dwie szkoły podstawowe z każdego powiatu). Oceną objęto 9148 uczniów (4490 dziewcząt i 4658 chłopców) z 497 oddziałów. Po analizie danych przesłanych przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne, stwierdzono, że przeciężone plecaki miało 1758 uczniów (19,2%). Z porównania danych z ostatniej oceny obciążenia uczniów tornistrami, której dokonano w roku 2016 wynika, że o 5,2% wzrósł odsetek uczniów, u których stwierdzono zbyt ciężki tornister. Szczegółowy raport z oceny przeprowadzonej w roku 2018 opublikowano na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie.

Warmińsko-Mazurskie to region o wysokich walorach przyrodniczych, turystycznych i rekreacyjnych, a popularność turystyki żeglarskiej, kajakarskiej, pieszej, rowerowej, jeździeckiej i wędkarskiej oraz dobra baza dla rozwoju turystyki powoduje, że rokrocznie w okresach wolnych od nauki szkolnej w wielu miejscach odbywa się zorganizowany wypoczynek dla dzieci i młodzieży. Dla pracowników naszej instytucji jest to okres wzmożonej pracy, która ma na celu przygotować obiekty na przyjęcie zorganizowanych grup wypoczywających i zapewnić w nich właściwe warunki pobytu wczasowiczom. W roku 2018 na terenie województwa zarejestrowano 1869 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, podczas gdy w roku 2017 było ich 1761. Większość z nich (tzn. 1613) zorganizowano latem, pozostałe (256) odbyły się podczas ferii zimowych. Należy przy tym dodać, że w porównaniu do roku 2017 odnotowano wzrost liczby osób (o 1513), które w okresach wolnych od nauki skorzystały z wypoczynku zorganizowanego na terenie naszego województwa.

Na turnusach wypoczynkowych pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ogółem 1064 kontrole (168 w ferie zimowe; 896 w letnie wakacje). W wyniku naszych działań stwierdzono 38 miejsc, w których nie zapewniono właściwych warunków zakwaterowania i żywienia. Konsekwencją tego stanu było nałożenie przez pracowników higieny dzieci i młodzieży; higieny żywności żywienia i przedmiotów użytku oraz higieny komunalnej 29 mandatów na łączną kwotę 6900 zł. Na poprawę stanu obiektów, w których organizowany był wypoczynek, wydano również 63 decyzje administracyjne.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko-mazurskiego w 2019 r. będą zmierzały do:

- dalszego podnoszenia standardów obiektów, w których przebywają dzieci i młodzież,
- polepszenia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- systematycznego eliminowania ze szkół czynników uciążliwych w środowisku pracy ucznia (stanowiska niedostosowane do wymagań ergonomii; niewłaściwe oświetlenie sztuczne),
- zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych w miejscach, w których będzie odbywał się sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży,
- zintensyfikowania działań zmierzających do redukcji ciężaru plecaków i tornistrów uczniowskich,
- podnoszenia świadomości wśród uczniów i rodziców w celu tworzenia właściwych warunków pracy ucznia w szkole i domu.

Higiena żywności, żywienia i przedmiotów użytku

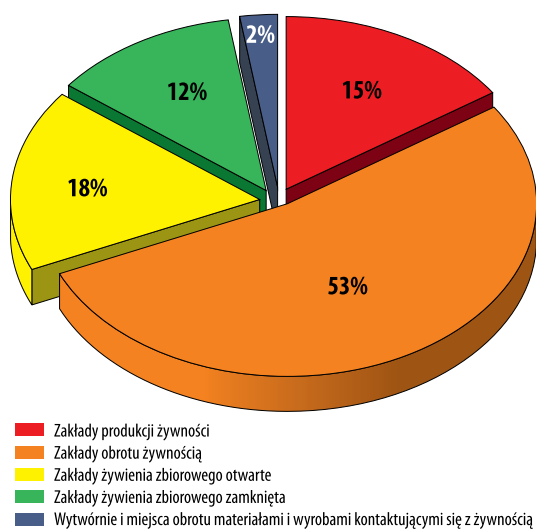
Zanieczyszczenia chemiczne i mikrobiologiczne to najczęstsze zagrożenia występujące w żywności i w wyrobach do kontaktu z żywnością otrzymane w 2018 roku za pośrednictwem powiadomień Systemu RASFF. Z kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Sanitarną za niewłaściwe znakowanie najczęściej kwestionowane były suplementy, wyroby garmażeryjne i kulinarne oraz owoce za parametry mikrobiologiczne – obecność pleśni oraz niewłaściwe znakowanie. W 2018 roku kontynuowane były badania jaj, mięsa drobiowego oraz tłuszczu drobiowego na obecność fipronilu i innych pestycydów, badania ryb wędzonych na zimno w szczelnych opakowaniach z folii w kierunku oznaczania liczby *Listeria monocytogenes*. Poszerzono zakres badań o obecności bakterii *Campylobacter* spp. w mięsie wieprzowym i wołowym. Jakość zdrowotna środków spożywczych jest dobra, a liczba kwestionowanych próbek utrzymuje się na niskim poziomie. Również dobra jest jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. obejmowała nadzorem ogółem 15904 zakłady, w tym 15549 obiektów żywnościowo-żywnościowych oraz 355 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kontrolując w nich przestrzeganie przepisów określających wymagania sanitarno-higieniczne niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności podczas produkcji, magazynowania, transportu

i obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W nadzorowanych zakładach żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością kontroli poddano 6870 obiektów i przeprowadzono w nich 11404 kontrole sanitarne, w tym 929 kontrole interwencyjne. W wyniku ww. kontroli sporządzono 11404 protokoły. W celu

Procentowy udział poszczególnych obiektów objętych nadzorem w 2018 r.

wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-higienicznego i usunięcia nieprawidłowości wydano 1898 decyzji administracyjnych (w 2017 r. – 2189), w tym, tak samo jak w roku poprzednim, 6 decyzji unieruchomienia bądź przerwania działalności całego lub części zakładu.

Decyzje o unieruchomieniu zakładu lub przerwaniu produkcji wydano w odniesieniu do: zakładów żywienia zbiorowego otwartego i zakładów produkcji żywności – po 2 decyzje; zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego i zakładów obrotu żywnością – po 1 decyzji.

Na osoby winne zaniedbań sanitarnych nałożono 872 mandaty karne na łączną kwotę 194 200 zł (w 2017 r. odpowiednio 826 na kwotę 177 280 zł).

Kierując się analizą ryzyka szczególnym nadzorem obejmowano zakłady, które w latach poprzednich wykazywały niewłaściwy stan sanitarny oraz te, które produkują wyroby stwarzające największe zagrożenie o dużym znaczeniu populacyjnym tzn.: ciastkarnie, zakłady garmażeryjne i zakłady żywieniowe.

Wśród zagadnień tematycznych realizowanych w 2018 r. dużo uwagi poświęcono m.in.:

- ocenie stopnia zaawansowania oraz nadzorowi nad realizacją obowiązku wdrożenia GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP;
- nadzorowi nad sposobem i poprawnością zagospodarowania niesprzedanego towaru;
- nadzorowi nad warunkami sanitarno-higienicznymi bloków żywienia w placówkach letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży;
- nadzorowi nad obiektami bazy żywieniowej w ośrodkach wczasowo wypoczynkowych oraz obiektami żywnościowymi przy trasach i w miejscowościach turystycznych w okresie wakacyjnym ze szczególnym uwzględnieniem żywieniowych obiektów ruchomych/tymczasowych działających w trakcie okazjonalnych imprez;
- warunkom wprowadzania do obrotu i jakości zdrowotnej

suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych;

- wzmożonym działaniom prowadzonym w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) na terenie RP na rzecz łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem tej choroby.

Po dokonaniu oceny poszczególnych tematów stwierdzono, iż niezbędna jest kontynuacja działań w zakresie większości ww. zagadnień.

Ocena stanu sanitarnego zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadzana była na podstawie jednolitych kryteriów tzw. arkusza oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymują zakłady, w których stwierdzone są odstępstwa od wymagań istotnych dla bezpieczeństwa żywności. W oparciu o powyższe kryteria w 2018 r., podobnie jak w roku poprzednim, 11 zakładów zostało ocenionych jako zakłady niezgodne z wymaganiami.

Analizując ww. dane można stwierdzić, iż stan sanitarny obiektów branży spożywczej w porównaniu z rokiem 2017 kształtuje się na podobnym poziomie. Zakłady ocenione jako niezgodne z wymaganiami stwierdza się incydentalnie i stanowią 0,28% wszystkich skontrolowanych obiektów na podstawie arkusza oceny (w 2017 r. – 0,22%).

W 2018 r. najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami w zakładach sektora spożywczego były:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładów;
- niefunkcjonalne stanowiska pracy, wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem;
- niewłaściwe warunki przechowywania żywności nie-trwałej mikrobiologicznie oraz brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- brak identyfikowalności wprowadzanych do obrotu środków spożywczych;
- brak właściwie zorganizowanej i udokumentowanej kontroli wewnętrznej, w tym opracowanych instrukcji i procedur dotyczących GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP;
- zaniedbania w zakresie przestrzegania dobrych praktyk higienicznych.

W związku z powtarzającymi się nieprawidłowościami konieczna jest dalsza kontrola wszystkich zakładów, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te obiekty, w których uchybienia co roku się powtarzają. Należy również mieć na uwadze, iż działalność nadzorowa, poza kontrolą przestrzegania przepisów w zakresie produkcji i obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, pełni również rolę instruktażową oraz edukacyjną. W związku z powyższym należy dążyć do zwiększenia świadomości przedsiębiorców w aspekcie bezpieczeństwa żywności produkowanej bądź wprowadzanej do obrotu w celu poprawy stanu sanitarnego obiektów oraz polepszenia jakości żywienia.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz badań sanitarnych

W województwie warmińsko-mazurskim podstawą podejmowania działań w tym zakresie był *Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2018 r.*, tworzony na podstawie Krajowego planu poboru próbek na dany rok, wskazujący liczbę i kierunki badań próbek żywności w zależności od liczby mieszkańców oraz ilości i rodzaju funkcjonujących obiektów żywnościowo-żywnościowych w województwie. Ocenę jakości zdrowotnej środków spożywczych przeprowadzano w ramach urzędowej kontroli żywności, badań monitoringowych zanieczyszczeń żywności stanowiących podstawę do oceny sytuacji w skali województwa oraz granicznej kontroli importowanych środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Realizacja badań w zakresie ww. planu jest bardzo istotnym i obowiązkowym do realizacji elementem funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako znaczącego organu w Polsce działającego w obszarze bezpieczeństwa żywności i żywienia, również na rzecz europejskiego systemu bezpieczeństwa żywności. Przeprowadzając ocenę jakości zdrowotnej środków spożywczych wykonano badania próbek żywności należących do 27 grup asortymentowych w zakresie zanieczyszczeń mikrobiologicznych, biologicznych i fizycznych, parametrów fizyko-chemicznych, cech organoleptycznych i znakowania. Ponadto w kierunku badania substancji migrujących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobierano wyroby z tworzyw sztucznych, przybory kuchenne z poliamidu, wyroby z melaminy, ceramiczne i szklane. Niezależnie od ustalonego planu pobierano również próbki w przypadku wystąpienia podejrzenia niewłaściwej jakości żywności wprowadzanej do obrotu lub w ramach opracowywania ognisk zatruc pokarmowych.

Ponadto w 2018 roku kontynuowane były badania jaj, mięsa drobiowego oraz tłuszczu drobiowego na obecność

fipronilu i innych pestycydów, badania ryb wędzonych na zimno w szczelnych opakowaniach z folii w kierunku oznaczania liczby *Listeria monocytogenes*.

Poszerzono zakres badań o obecności bakterii *Campylobacter* spp. w mięsie wieprzowym i wołowym, oznaczanie zawartości izomerów trans kwasów tłuszczowych w drożdżówkach i pączkach, migracji formaldehydu z wyrobów wykonanych z melaminy z dodatkiem biosubstancji.

Ponadto w związku z napływającymi w 2018 r. do resortu rolnictwa sygnałami dotyczącymi przywożonych do Polski z państw trzecich oraz państw członkowskich UE ziemniaków i innych warzyw sprzedawanych niejednokrotnie jako produkty pochodzenia polskiego, które nie zawsze spełniają wymagania przepisów prawa żywnościowego, w ramach realizacji planu pobierania próbek pobrano dodatkowo do badań w kierunku pozostałości pestycydów oraz metali szkodliwych dla zdrowia próbki ziemniaków pochodzące z krajów trzecich lub krajów UE, próbki nie były kwestionowane.

Dodatkowo w ramach kontroli etapu skupu, magazynowania i przetwórstwa dokonywano wyrywkowego pobierania próbek do badań w kierunku pozostałości pestycydów próbek malin i jabłek.

W 2018 r. zbadano ogółem 3312 próbek (w 2017 r. – 3203), w tym:

- 3189 próbek żywności (2789 produkcji krajowej i 400 z importu + UE),
- 59 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (16 produkcji krajowej i 43 z importu + UE),
- 46 próbek wymazów sanitarnych,
- 18 próbek kontrolnych posiłków próbek pobranych m.in. w związku z wystąpieniem podejrzenia zatrucia pokarmowego.

W wyniku przeprowadzonych badań zdyskwalifikowano w sumie 116 próbek:

- środków spożywczych – 112 (71 krajowe, 22 z importu, z UE 19) głównie za:
- nieprawidłowe znakowanie (82 próbki, w tym 1 próbka zakwestionowana jednocześnie na zanieczyszczenia mikrobiologiczne),

Tabela 1. Jakość zdrowotna środków spożywczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2016-2018

Rok	Środki spożywcze							
	razem		w tym:					
			krajowe		importowane		EU	
	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane
2016	2861	2,6%	2474	2,1%	175	4,6%	212	6,1%
2017	3011	3,1%	2613	1,9%	178	15,2%	220	8,6%
2018	3189	3,5%	2789	2,7%	194	11,3%	206	9,2%

- stwierdzone zanieczyszczenia mikrobiologiczne (24 próbki),
- stwierdzone pozostałości pestycydów (2 próbki),
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mikotoksyn (2 próbki),
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne (2 próbki),
- niewłaściwe cechy organoleptyczne (1 próbka),
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 1 próbka z importu,
- kontrolnych posiłków, pobranych w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego – 3 próbki.

Jakość zdrowotna środków spożywczych przedstawia się na podobnym poziomie, a liczba kwestionowanych próbek w 2018 roku wzrosła o 0,4% w stosunku do roku wcześniejszego i nadal utrzymuje się na niskim poziomie. Należy zauważyć, że badaniom poddano większą liczbę środków spożywczych niż w roku 2017. Podobnie jak w roku wcześniejszym jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest również na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych. Na przestrzeni trzech lat kwestionowano po 1 próbce.

Z danych wynika, że wobec lat wcześniejszych spadła liczba kwestionowanych próbek środków spożywczych w grupie: mleko i przetwory mleczne (w tym masło, lody), grzyby, tłuszcze roślinne, wody mineralne i napoje bezalkoholowe, tłuszcze roślinne, zioła, przyprawy. Natomiast w latach 2016-2018 nie kwestionowano produktów z grup: miód i produkty pszczelarskie, orzechy (w tym arachidy), napoje alkoholowe (w tym wyroby winiarskie), ocet, ziarna roślin oleistych, koncentraty spożywcze, majonezy, musztardy, sosy, kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe, substancje dodatkowe i rozpuszczalniki ekstrakcyjne, sól spożywcza i jej zamienniki.

Spośród 2789 próbek krajowych pobranych w 2018 r. najwięcej kwestionowano w grupie:

- suplementy diety – 10,8% z 120 próbek zbadanych (kwestionowane za znakowanie),
- wyroby garmazeryjne i kulinarne – 8,7% z 115 próbek zbadanych (kwestionowane za znakowanie),
- owoce – 5,2% z 153 próbek zbadanych (kwestionowane za parametry mikrobiologiczne: obecność pleśni, znakowanie),
- mięso, podroby i produkty mięsne – 3,1% z 160 próbek zbadanych (kwestionowano za obecność drobnoustrojów chorobotwórczych: *Listeria monocytogenes*, znakowanie),
- drób i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – 2,8% z 235 próbek zbadanych (kwestionowano za obecność drobnoustrojów chorobotwórczych: *Salmonella spp.* z grupy CO, *Campylobacter jejuni*, *Campylobacter coli*),
- ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne – 2,2% z 134 próbek zbadanych (kwestionowano za przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów mikotoksyn, zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne),
- mleko i przetwory mleczne – 2% z 492 próbek zbadanych

(kwestionowano za parametry mikrobiologiczne: zanieczyszczenia drobnoustrojami wskaźnikowymi),

- tłuszcze roślinne – 1,8% z 56 próbek zbadanych (kwestionowane za znakowanie),
- wyroby cukiernicze i ciastkarskie – 1,4% ze 495 próbek zbadanych (kwestionowano za obecność drobnoustrojów chorobotwórczych: *Bacillus cereus*, *Salmonella spp.* z grupy CO oraz zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne),
- warzywa (w tym strączkowe) – 1% ze 191 próbek zbadanych (kwestionowano za przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydów).

Kwestionowano również pojedyncze próbki z grupy: ryby, owoce morza i ich przetwory, wody mineralne i napoje bezalkoholowe, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia, z uwagi na nieprawidłowości w oznakowaniu.

W 2018 r. pion higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku podejmował również działania związane z 10 ogniskami zatruc pokarmowych (w 2017 r. – 12).

W związku z powyższym pobrano do badań laboratoryjnych łącznie:

- 27 próbek wymazów sanitarnych, z czego 11 zakwestionowano głównie ze względu na przekroczenie dozwolonego limitu ogólnej liczby drobnoustrojów oraz za obecność bakterii z grupy coli i *Staphylococcus aureus*,
- 30 próbek kontrolnych posiłków (w tym 15 w obiektach będących pod nadzorem PIS oraz 12 z mieszkań prywatnych), z czego 3 próbki pobrane w obiekcie żywieniowym zakwestionowano z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii *Escherichii coli* i *Staphylococcus aureus*, natomiast 1 próbkę jaj pobraną w mieszkaniu prywatnym zakwestionowano z uwagi na stwierdzenie obecności pączek *Salmonella enteritidis*,
- 5 próbek środków spożywczych, próbek nie kwestionowano.

W ramach europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF) do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego przy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie w 2018 roku wpłynęło 78 powiadomień przesłanych bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego Systemu RASFF przy Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych z terenu kraju. Powyższe powiadomienia były niezwłocznie przekazywane do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia stosownych działań. W celu wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w ramach Systemu RASFF organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim przeprowadziły działania zgodne z ustawowymi kompetencjami, podejmowały również działania wyjaśniające

i działania zaradcze adekwatne do stanu faktycznego oraz monitorowały procesy wycofywania przez przedsiębiorców kwestionowanych produktów. Każdorazowo postępowanie w takich przypadkach prowadzono zgodnie z obowiązującą procedurą funkcjonowania Systemu RASFF. W związku z powyższym przeprowadzono 523 kontrole w 447 obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością na podstawie 129 otrzymanych list dystrybucyjnych.

Powiadomienia zgłaszane do RASFF dzielą się na alarmowe, informacyjne oraz powiadomienia o odrzuceniu na granicy. Powiadomienia alarmowe – przesyłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze i niezbędne jest podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci. Powiadomienia informacyjne – przesyłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze, jednak nie jest konieczne podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci np. dlatego, że dany produkt nie jest już dostępny na rynku lub znajduje się jedynie na rynku kraju zgłaszającego powiadomienie. Powiadomienie o odrzuceniu na granicy oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3. lit. c rozporządzenia (WE) nr 178/2002. Dodatkowo gdy członek sieci posiada informacje związane z bezpieczeństwem żywności lub pasz, która nie może być zakwalifikowana jako powiadomienie, a która może być przydatna dla innych członków sieci, przekazuje informacje typu NEWS.

Wśród 78 powiadomień 56 stanowiły powiadomienia alarmowe (w 2017 r. – 28), 22 – informacyjne (w 2017 r. – 22). Dodatkowo odnotowano 4 powiadomienia typu NEWS, które dotyczyły głównie informacji w sprawie wzorów podpisów urzędników z Indii, Peru, Chin oraz z Brazylii upoważnionych do podpisywania dokumentów oraz realizacji rozporządzeń z zakresu granicznej kontroli żywności. Nie odnotowano powiadomień o odrzuceniu na granicy. W stosunku do roku 2017 dwukrotnie wzrosła liczba otrzymanych powiadomień alarmowych, natomiast liczba powiadomień informacyjnych była na podobnym poziomie.

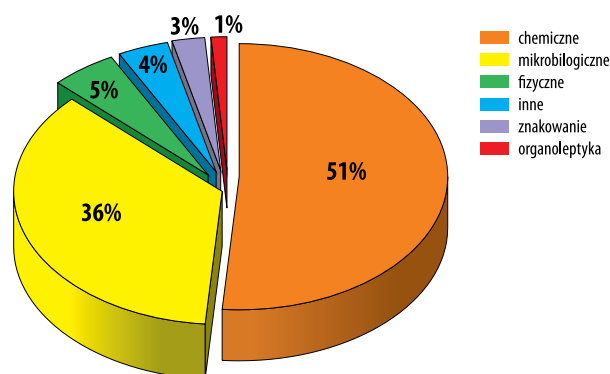
W 71 przypadkach powiadomienia dotyczyły żywności, a w 7 wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Należy podkreślić, że spośród 71 powiadomień w sprawie żywności, 13 dotyczyło żywności prozdrowotnej, głównie suplementów diety, które były zgłaszane do Systemu RASFF przede wszystkim z powodu obecności składnika bez historii stosowania do celów żywienia człowieka.

Do najczęściej występujących rodzajów zagrożeń otrzymanych za pośrednictwem powiadomień Systemu RASFF w 2018 r. należały zanieczyszczenia chemiczne: 40 zgłoszeń, oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne: 28 zgłoszeń.

Powiadomienia alarmowe dotyczyły głównie:

- obecności *Salmonella spp.* w ziarnie sezamu, mięsie drobiowym, jajach, przyprawie, środkach spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego (12),

Zagrożenia występujące w żywności i wyrobach do kontaktu z żywnością w 2018 r.

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn w owocach, otrębach pszennych i przyprawie (9);
- obecności bakterii *Listeria monocytogenes* w produktach mięsnych, innych niż drobiowe, przetworach rybnych i mrożonej kukurydzy (5);
- obecności składnika bez historii spożycia w żywności prozdrowotnej (4);
- migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych w przyborach kuchennych (3);
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w suplementach diety i przyprawie (3);
- wysokiego poziomu migracji formaldehydu w pojemnikach i misce przeznaczonej do kontaktu z żywnością (3);
- obecności bakterii z grupy coli w wodzie źródłanej (3);
- obecności ciał obcych w sokach, napojach i produkcie piekarniczym (3).

W ubiegłym roku 54% wszystkich powiadomień, jakie wpłynęły do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, 29% importowanych (głównie z Chin), a 17% towarów wyprodukowanych na obszarze Unii Europejskiej.

Graniczna kontrola sanitarna jakości zdrowotnej żywności

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zlokalizowanych jest pięć przejść granicznych, tj.: Bezledy, Gronowo, Braniewo, Gotdap oraz morskie w Elblągu (funkcjonujące od 2015 r.), nad którymi nadzór sprawuje wyłącznie Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Elblągu. W Bezledach funkcjonuje stały punkt granicznej kontroli sanitarnej.

PGIS w Elblągu wystawił ogółem 234 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych, w tym 187 dotyczących żywności oraz 47 materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni, na podstawie wniosków

otrzymanych od przedsiębiorców, dokonywali oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w miejscach docelowego przeznaczenia i zakładach eksporterów.

W 2018 r. poddano granicznej kontroli sanitarnej łącznie 10 partii środków spożywczych pochodzących spoza Unii Europejskiej, w związku z tym wydano 7 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych.

Nie odnotowano zgłoszeń do kontroli granicznej materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Asortyment żywności pochodzącej z importu to: suszona śliwka, koncentrat jabłkowy, suszony seler naciowy, przetwory owocowe oraz rafinowany olej palmowy. Oceniane produkty pochodziły z Chile, Izraela, Turcji i USA.

Graniczna kontrola sanitarna obejmowała głównie kontrolę dokumentacji, oględziny towaru oraz kontrolę warunków transportu i pobór próbek do badań laboratoryjnych. W ramach oceny jakości zdrowotnej żywności z importu pobrano do badań laboratoryjnych 33 próbki żywności:

- 1 próbkę śliwki suszonej w kierunku oznaczenia substancji dodatkowych,
- 2 próbki suszonego selera naciowego w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów,
- 30 próbek przetworów owocowych (z pomarańczy i fig) w kierunku oznaczenia zanieczyszczeń mikrobiologicznych, biologicznych i fizycznych, substancji dodatkowych oraz organoleptyki.

Trzy próbki produktów owocowych zostały zakwestionowane, z uwagi na stwierdzone zanieczyszczenie mikrobiologiczne – wysoką liczbę pleśni. W związku z tym wydano 2 świadectwa, w których nie wyrażono zgody na wprowadzenie do obrotu środków spożywczych (przetwory owocowe z pomarańczy i fig). Przedmiotowe produkty zostały poddane utylizacji poprzez recykling organiczny – kompostowanie.

Ponadto PPIS wydali 293 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych na eksportowaną żywność: soki owocowe, napoje i nektary, napoje herbaciane, dżemy, wyroby cukiernicze, warzywa mrożone, koncentraty spożywcze owocowe, półprodukty ziemniaczane (pellet, skrobia), mąkę, makarony, dodatki do żywności oraz mieszanki aromatyczne i pekujące do produkcji produktów mięsnych. W większości powyższe środki spożywcze eksportowano do krajów azjatyckich, jak również Afryki, Ameryki Północnej i Południowej oraz krajów Europy Wschodniej.

Jakość żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

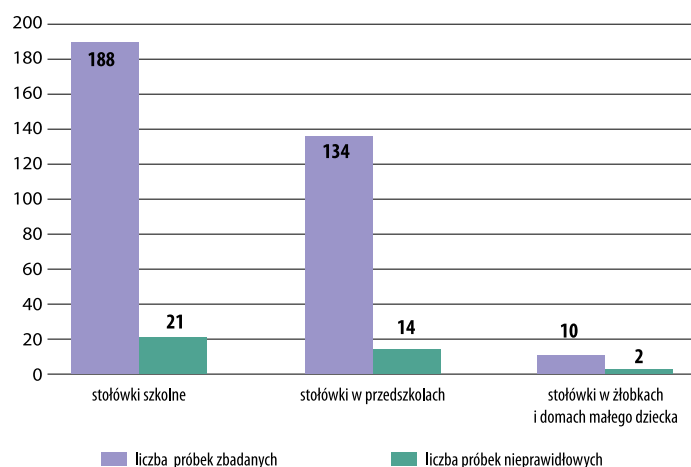
Ocenę sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzano metodą jakościowej i ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów w oparciu o zasady racjonalnego żywienia i zasady prawidłowości układania jadłospisów oraz kierując się zalecanymi normami żywienia dla populacji polskiej. Ponadto żywienie dzieci i młodzieży w placówkach systemu oświaty oceniano

na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia dzieci i młodzieży w tych jednostkach (tzw. rozporządzenia „sklepikowego”).

W 2018 r. badaniami objęto 543 zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego, co stanowi 29% liczby zakładów w tej grupie. Przeprowadzono ocenę jakościową 596 jadłospisów oraz 92 zestawień dekadowych, które analizowano również pod kątem wartości energetycznej i zawartości składników odżywczych.

Żywienie odbiegające od zalecanych norm stwierdzono w 7,2% badanych zakładów (w 2017 r. – 8,3%, w 2016 r. – 2,2%) należących do grupy: bloki żywienia w szpitalach, bloki żywienia w domach opieki społecznej, stołówki w żłobkach i domach małego dziecka, stołówki szkolne, stołówki w przedszkolach (w tym żywienie w systemie cateringowym).

Liczba próbek zbadanych i nieprawidłowych w zależności od rodzaju obiektu żywienia zbiorowego zamkniętego

Uzyskane wyniki wskazują, że realizacja żywienia zbiorowego wciąż stwarza pewne trudności osobom odpowiedzialnym za jego organizację, gdyż wymaga przede wszystkim wiedzy na temat zasad prawidłowego żywienia, zasad dotyczących układania jadłospisów, znajomości różnorodnych technik kulinarnych, ale także dobrej znajomości wartości odżywczej poszczególnych grup produktów spożywczych i umiejętności korzystania z norm żywienia dla danej grupy. W przypadku jadłospisów wymagających korekty, wydawano zalecenia mające na celu poprawę sposobu jakości żywienia, udzielano instruktażu i zobowiązywano podmioty prowadzące żywienie zbiorowe do podjęcia działań naprawczych. Ocenę sposobu żywienia przekazywano również do wiadomości jednostkom nadrzędnym lub dyrektorom podmiotów, w których żywienie realizowane było przez firmę cateringową. W większości skontrolowanych jednostek systemu oświaty nie odnotowano zastrzeżeń w zakresie sposobu żywienia,

w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowano działania administracyjne.

W jednostkach systemu oświaty, oprócz oceny jakościowej jadłospisów dekadowych, w 2018 roku przeprowadzono również 34 kontrole, w trakcie których weryfikowano asortyment środków spożywczych oferowanych dzieciom i młodzieży w sklepikach szkolnych oraz udzielano wyjaśnień w tym zakresie. W większości skontrolowanych sklepików szkolnych sprzedawano odpowiedni dla dzieci i młodzieży asortyment środków spożywczych. Sprzedaż produktów zgodnych z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu „sklepikowym” egzekwowano na drodze postępowania administracyjnego w 7 obiektach.

Niewątpliwy wpływ na kształtowanie prawidłowej jakości żywienia, a tym samym właściwych nawyków żywieniowych młodych osób, miało wprowadzenie regulacji prawnych w tym zakresie. Pracownicy PIS przeprowadzili szereg szkoleń dotyczących zasad prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży oraz współpracowali z mediami. W 2018 r. pion higieny żywności WSSE w Olsztynie uczestniczył w realizacji programu telewizyjnego „Smaczny temat”, emitowanego na antenie TVP Olsztyn. W każdym z odcinków zawarta była porada eksperta, który wyjaśniał zasady zdrowego żywienia lub podpowiadał jak świadomie dokonywać wyborów podczas zakupów spożywczych. Programy powstawały przy współpracy WSSE oraz UWM w Olsztynie. Poszczególne odcinki udostępniane były również na stronie internetowej www.warmiamazury.tv oraz na portalu internetowym YouTube i za pośrednictwem serwisu społecznościowego Facebook. Ponadto uczestniczono w cyklicznych audycjach emitowanych na antenie Radia Olsztyn pt. „Jedzenie pod lupą”.

Nadzór nad żywnością prozdrowotną

W roku 2018 nadzór sanitarny w zakresie bezpieczeństwa żywności prozdrowotnej obejmujący suplementy diety, środki

spożywcze specjalnego przeznaczenia i żywność wzbogacaną sprawowany był m.in. poprzez wzmożone kontrole, działania akcyjne, realizację planu pobierania próbek, szybką wymianę informacji w ramach Systemu RASFF, który ma na celu wczesne ostrzeżenie przed żywnością stanowiącą zagrożenie dla zdrowia konsumenta oraz w ramach współpracy z innymi uprawnionymi organami urzędowej kontroli.

W 2018 r. w województwie warmińsko – mazurskim działalność prowadziło 7 wytwórni (6 suplementów diety i 1 środków spożywczych specjalnego przeznaczenia) oraz 6 hurtowni suplementów diety. W przedmiotowych obiektach nie wydawano decyzji administracyjnych. Zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i/lub dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) wdrożono w 4 wytwórniach suplementów diety oraz 6 hurtowniach. System HACCP wdrożono w 3 zakładach produkcyjnych oraz 1 hurtowni suplementów diety. W 2018 roku przeprowadzono 6 kontroli w wytwórniach suplementów i środków specjalnego przeznaczenia oraz 2 w obiekcie obrotu hurtowego suplementów diety.

Pod nadzorem PIS znajdowały się również 53 podmioty prowadzące sprzedaż internetową „na odległość” żywności prozdrowotnej. W ramach wzmożonego nadzoru nad żywnością prozdrowotną skontrolowano 532 strony internetowe, ze szczególnym uwzględnieniem własnych powiatów. W trakcie tych kontroli zwracano szczególną uwagę na reklamę i prezentację oferowanych środków. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowano działania zgodnie z kompetencjami.

W obiektach znajdujących się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach wzmożonego nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu żywności prozdrowotnej przeprowadzono 109 kontroli, podczas których sprawdzano warunki sprzedaży oraz oceniano znakowanie tych produktów. Zakres tematyczny kontroli obejmował najczęściej zagadnienia dotyczące poprawności prezentacji i reklamy oferowanych do sprzedaży produktów spożywczych. W trakcie powyższych działań kontrolnych zakwestionowano za nieprawidłowe

Zakres badań próbek żywności prozdrowotnej przeprowadzonych w 2018 r.

Kierunki badań	Ogółem	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	Zanieczyszczenia chemiczne	Gluten	Dozwolone substancje dodatkowe	Ocena znakowania	
						w oparciu o treści etykiet	w oparciu m.in. o badania laboratoryjne
Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia	271	150	75	11	4	178	
						164	14
Suplementy diety	206	25	18	–	11	205	
						75	130
Razem	477	175	93	11	15	383	
						239	144

znakowanie 2 produkty, o czym poinformowano organy PIS właściwe terenowo dla dystrybutorów produktów.

W ramach realizacji „Planu poboru próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS w 2018 r.” oceniono bezpieczeństwo 477 próbek żywności prozdrowotnej. Kierunki badań oraz liczby próbek zbadanych w w/w zakresie przedstawia Tabela na stronie 30.

Za nieprawidłowe znakowanie zakwestionowano 5 próbek środków spożywczych specjalnego przeznaczenia i 45 próbek suplementów diety. W 2018 roku nie kwestionowano wyników badań laboratoryjnych żywności prozdrowotnej.

Ponadto zbadano 37 próbek wzbogacanych środków spożywczych w zakresie zgodności deklaracji producenta umieszczonej na etykiecie z rzeczywistym składem ilościowym produktów. W przypadku 2 próbek suplementów

diety oraz 1 próbki środka spożywczego wzbogacanego w witaminę, w wyniku badań laboratoryjnych stwierdzono, że wartość mierzona dla witaminy C i błonnika znajduje się poza limitem tolerancji dla wartości podanej na etykiecie.

W ramach Systemu RASFF podejmowano działania w związku z 13 powiadomieniami dotyczącymi żywności prozdrowotnej, głównie suplementów diety, w których stwierdzano m.in. obecność niedozwolonych i nieautoryzowanych substancji stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów, przekroczenie dopuszczalnych poziomów WWA i benzo(a)pirenu w suplementach diety.

Zgodnie z obowiązującym prawem żywnościowym, obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności spoczywa na przedsiębiorcach branży spożywczej.

Higiena komunalna

1 stycznia 2018 r. weszły w życie zapisy znowelizowanej ustawy Prawo wodne, w zakresie organizacji kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel. Istotna zmiana została wprowadzona w stosunku do wyznaczania miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel. Zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy, miejsca te są wyznaczane uchwałami rad gmin, po złożeniu stosownego wniosku przez organizatora, na okres nie dłuższy niż 30 dni. W 2018 roku zwiększyła się liczba kąpielisk z 11 w 2017 roku do 34. Jednocześnie zmniejszyła się liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel ze 128 do 46. Rok 2018 przyniósł również inne zmiany w prawie – 16 lutego 2018 r. weszła w życie ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Ustawa wprowadza całkowity zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz nakłada obowiązek umieszczania w miejscu udostępniania solarium czytelnej i widocznej informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia, a także wprowadza zakaz reklamy i promocji usług w zakresie udostępniania solarium. Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawdzała realizację zapisów tej ustawy, skontrolowano 115 obiektów, tylko w 3 stwierdzono niedostosowanie się do zapisów obowiązujących przepisów w zakresie umieszczenia reklamy solarium w środkach usług informatycznych oraz braku zamieszczenia informacji o zakazie udostępniania solarium osobom poniżej 18 roku życia.

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Komunalnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w obiektach użyteczności publicznej, w tym w obiektach związanych

z wypoczynkiem oraz sprawowanie nadzoru nad jakością wody, zarówno tej przeznaczonej do spożycia przez ludzi jak i wody wykorzystywanej do rekreacji wodnej. Działania te są realizowane zgodnie z ustalonym rocznym planem kontroli.

Działalność kontrolna w obiektach nadzorowanych

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 roku pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajdowało się 6915 obiektów użyteczności publicznej. Obiekty te stanowią liczną i różnorodną grupę o zróżnicowanych wymaganiach sanitarnych. Do obiektów nadzorowanych zaliczamy min. ustępy publiczne, domy pomocy społecznej, obiekty świadczące usługi noclegowe (noclegownie, hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska), obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała (zakłady kosmetyczne i fryzjerskie, solaria, gabinety odnowy biologicznej, salony tatuażu), tereny rekreacyjne, dworce (autobusowe, kolejowe, przystanie jednostek pływających), przejścia graniczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe i inne. Przeprowadzane kontrole, obejmujące swoim zakresem przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego w obiektach, w większości przypadków nie wykazały zaniedbań sanitarno-porządkowych. Spośród skontrolowanych 4521 obiektów niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i sanitarno-techniczny stwierdzono w 196. Obiekty te stanowiły ponad 4% ogółu skontrolowanych czyli porównywalnie jak w roku ubiegłym.

Baza noclegowa

Liczną grupę obiektów nadzorowanych, bo aż 1267 stanowią obiekty wchodzące w skład bazy noclegowej naszego województwa. W 2018 r. było to: 138 hoteli, 10 moteli, 60 pensjonatów, 1 dom wycieczkowy, 34 kempingi, 90 schronisk młodzieżowych i pól biwakowych oraz 934 inne obiekty, w których świadczony są usługi hotelarskie.

Skontrolowano 834 obiektów, co stanowi 66% obiektów objętych ewidencją. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie stanu sanitarnego placówek świadczących usługi hotelarskie były: gospodarka wodno-ściekowa i postępowanie z odpadami komunalnymi, sprawność wentylacji pomieszczeń, stan sanitarno-techniczny obiektu oraz wyposażenie pokoi noclegowych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych, postępowanie z bielizną (pranie i przechowywanie) oraz utrzymanie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w obiekcie. Standard skontrolowanych obiektów jest zadowalający. Obiekty, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny i sanitarno-higieniczny stanowiły 3,6% wszystkich obiektów bazy noclegowej skontrolowanych w roku sprawozdawczym. W porównaniu z rokiem poprzednim jest to wynik o 0,4% lepszy.

Obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała

Najliczniejszą grupę obiektów objętych nadzorem, bo aż

2312 stanowią te świadczące usługi w zakresie pielęgnacją ciała i włosów:

- zakłady fryzjerskie – 1165
- zakłady kosmetyczne – 737
- zakłady tatuażu – 32
- zakłady odnowy biologicznej – 206
- inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z tych usług – 172

Podczas kontroli w obiektach szczególną uwagę zwracano na wdrażanie i stosowanie odpowiednich procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Procedury te powinny regulować sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

Standard obiektów, w których świadczone są usługi w porównaniu do roku ubiegłego pozostawał na podobnym poziomie. Kontrole przeprowadzone w 1785 obiektach wykazały, że w około 5% z nich stwierdzono nieprawidłowości z zakresu spełnienia wymogów sanitarno-technicznych i sanitarno-higienicznych. Najczęściej kwestionowano stan sanitarno-higieniczny w obiekcie oraz niewłaściwe stosowanie procedur dotyczących sposobu postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek.

Bezpieczeństwo osób podróżujących – dworce

W ewidencji w 2018 roku figurowały 42 obiekty związane z przemieszczaniem się podróżnych i turystów: 10 dworców autobusowych oraz 32 dworce i stacje kolejowe. Przeprowadzone kontrole wykazały niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i sanitarno-techniczny w 3 obiektach: w Morągu i Żabim Rogu oraz Olsztynie.

Środki transportu publicznego

Mając na uwadze obowiązek zapewnienia właściwych warunków sanitarnych do przewozu osób, pracownicy państwowej inspekcji sanitarnej skontrolowali 163 środki transportu publicznego, w tym 30 statki i promy pasażerskie żeglugi śródlądowej, 6 tramwajów i trolejbusów, 115 autobusów komunikacji publicznej, 12 autobusów turystycznych oraz 21 wagonów w pociągach pasażerskich. Ponadto skontrolowano 96 środków transportu służących do świadczenia usług w zakresie przewozu bielizny i szczątków ludzkich. W zakresie przeprowadzonych kontroli, nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zapewnienia właściwych warunków w środkach transportu publicznego.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z przestrzeni publicznej

Okres letni to czas organizacji wielu imprez masowych o charakterze artystycznym czy sportowym. Na wniosek organizatorów imprez masowych właściwi terenowo Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni opiniowali pod względem sanitarnym zabezpieczenie imprez, zarówno tych odbywających się na świeżym powietrzu jak i wewnątrz budynków, oraz wydawali decyzje zezwalające na prowadzenie działalności gastronomicznej i handlowej środkami spożywczymi w trakcie ich trwania.

W 2018 roku PPIS w województwie wydali 179 opinii na organizację imprez masowych. Nie wydano opinii negatywnych.

Priorytetowymi zagadnieniami uwzględnianymi przy opiniowaniu imprez pod kątem zabezpieczenia warunków sanitarnych są: zaopatrzenie w wodę, usuwanie nieczystości płynnych, usuwanie nieczystości stałych oraz warunki prowadzenia działalności handlowej i gastronomicznej.

Wzorem lat ubiegłych PPIS przeprowadzali wybiórczo kontrole imprez w trakcie ich trwania, w zakresie swojej właściwości. W 2018 roku przeprowadzono 47 kontroli imprez w trakcie ich trwania. Drobne nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2 imprez w powiatach etckim i iławskim. Od kilku lat PPIS z terenu województwa podczas sprawowania nadzoru nad przebiegiem imprez masowych stosują się do zaleceń Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dotyczącym zintensyfikowania działań zmierzających do zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa uczestnikom imprez masowych oraz określającym zasady postępowania w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w tym zakresie.

Wiele imprez masowych organizowanych jest cyklicznie od kilku lat i odbywają się one w tych samych obiektach, systematycznie kontrolowanych przez służby sanitarne. Organizatorzy imprez mają opracowane strategie działania i w związku z tym imprezy te przebiegają w większości przypadków bez zastrzeżeń.

Cmentarze

Obszarem kontrolowanym przez pion higieny komunalnej są również miejsca pochówków.

W 2018 r. w ewidencji widniały 392 cmentarze, spośród których skontrolowano 228, co stanowi 58% nekropolii objętych nadzorem. Przeprowadzone kontrole przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie nekropolii i w ich otoczeniu, postępowania w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, stanu technicznego ogrodzeń, zagospodarowania terenu cmentarnego, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody na cele cmentarne. W większości cmentarze utrzymane były

we właściwym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Drobne nieprawidłowości stwierdzono na 4 cmentarzach.

Solaria

W związku z wejściem w życie w dniu 16 lutego 2018 r. ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawując bieżący nadzór sanitarny nad solariami, sprawdzają również realizację zapisów tej ustawy przez kontrolowane podmioty.

Powyzsza ustawa ma na celu ochronę zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem sztucznego promieniowania ultrafioletowego, wydzielanego przez urządzenia wykorzystywane do naświetlania skóry, wywołujące efekt opalenizny.

Ustawa wprowadza całkowity zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz nakłada obowiązek umieszczania w miejscu udostępniania solarium czytelnej i widocznej informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia, a także wprowadza zakaz reklamy i promocji usług w zakresie udostępniania solarium.

Według danych na koniec 2018 roku w ewidencji figurowało 131 obiektów świadczących usługi w zakresie opalania ciała. W ciągu roku skontrolowano 115 obiektów, czyli 88% ujętych w ewidencji.

Tylko w 3 obiektach stwierdzono niedostosowanie się do zapisów obowiązujących przepisów w zakresie umieszczenia reklamy solarium w środkach usług informatycznych oraz braku zamieszczenia informacji o zakazie udostępniania solarium osobom poniżej 18 roku życia. W wyniku przeprowadzonych kontroli niezgodności w obiektach zostały wyeliminowane.

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

Stałemu monitoringowi podlega również woda do spożycia pochodząca z urządzeń służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę oraz urządzeń indywidualnych, z których woda jest

wykorzystywana w budynkach użyteczności publicznej, w ramach działalności gospodarczej lub przez podmioty działające na rynku spożywczym. Według danych na dzień 31 grudnia 2018 r. na terenie województwa woda do spożycia dla około 1,4 mln odbiorców dostarczana była 560 wodociągami oraz 114 ujęciami indywidualnymi będącymi pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Woda z nadzorowanych urządzeń wodociągowych jest systematycznie badana przez jednostki odpowiedzialne za jej jakość, w zakresie i z częstotliwością określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia, oraz przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody podawanej w urządzeniach wodociągowych są producenci wody – przedsiębiorstwa wodociągowe, a także podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej, natomiast nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2018 roku oceny jakości wody wydawane były w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, które weszły w życie dnia 12 stycznia 2018 r.

W związku z występowaniem przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych w wodzie do spożycia z nadzorowanych urządzeń wodnych, które nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim na czas realizacji działań naprawczych przez właściciela wodociągu, wydały zgody na warunkowe korzystanie z wody z 122 urządzeń wodnych zaopatrujących w wodę około 157 tysięcy osób.

W ciągu roku w 40 wodociągach wystąpiło czasowe pogorszenie jakości mikrobiologicznej wody, nie pozwalające na jej warunkowe dopuszczenie do picia. Wystąpienie przekroczeń było podstawą do wydania ocen o czasowym braku przydatności wody do spożycia. Urządzenia te zaopatrywały w wodę około 33 tysiące osób.

W porównaniu z rokiem ubiegłym radykalnie zmniejszyła się liczba wodociągów, w stosunku do których wydawano oceny o nieprzydatności wody do spożycia – ze 107 wodociągów

do 40, co ma związek z bardziej elastycznym podejściem w przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości parametrycznej wskaźników zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody oraz parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych – opartym na ocenie ryzyka zdrowotnego i ocenie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów.

W przypadku wydania przez organ PIS oceny o braku przydatności wody do picia, administratorzy wodociągów byli obligowani do zapewnienia odbiorcom wody dobrej jakości z innego, zastępczego źródła. W miejscowościach, w których istniała taka możliwość, urządzenia wodne były przełączane na zasilanie w wodę z innych wodociągów o dobrej jakości wody, jednak w większości przypadków odbiorcy wody mieli zapewnioną wodę z beczkwozów lub/i wodę butelkowaną.

W sytuacji wydania decyzji zarówno o braku przydatności wody jak i o jej warunkowym dopuszczeniu, odbiorcy wody byli o tym fakcie informowani za pomocą komunikatów opracowywanych przez organy PIS.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpeli

W sezonie letnim 2018 podobnie jak w latach ubiegłych monitorowano jakość wody w zgłoszonych kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli.

Dnia 1 stycznia 2018 r. weszły w życie zapisy znowelizowanej ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, w zakresie organizacji kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Istotna zmiana została wprowadzona w stosunku do wyznaczania miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy, miejsca te będą wyznaczane uchwałami rad gmin, po złożeniu stosownego wniosku przez organizatora, na okres nie dłuższy niż 30 dni.

W 2018 roku odnotowano wzrost liczby kąpielisk oraz zmniejszenie się liczby miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w stosunku do poprzedniego roku. Zwiększyła się liczba kąpielisk z 11 w roku minionym do 34 w 2018 roku. Jednocześnie zmniejszyła się liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli ze 128 do 46. W przypadku 4 kąpielisk (nad jez. Wielochowskim w pow. lidzbarskim, nad jez. Ukiel w Olsztynie – kąpielisko nr 3 Plaża Miejska i Słoneczna Polana, nad jez. Luterskim w Kikicach w pow. olsztyńskim) oraz 1 miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (nad Zalewem Ruda Woda k/ Mławy w pow. działowski) wprowadzono tymczasowy zakaz kąpeli spowodowany zakwitaniem sinic. Zakwit jest to duże zagęszczenie komórek glonów w zbiorniku wodnym, powodujące zmianę barwy wody na kolor zielony, czerwony lub pomarańczowy w zależności od barwników zawartych w poszczególnych gatunkach glonów, a także zmianę zapachu wody (zapach trawiasty, rybny, nasturcjowy, ogórkowy, stęchły).

Podczas zakwitu sinic niebezpieczeństwo dla zdrowia osób korzystających z kąpeli stanowią produkowane

przez nie toksyny. U osób wrażliwych, w wyniku kontaktu z toksynami, mogą wystąpić podrażnienia i zmiany skórne, np.: rumień, wysypka grudkowata, pokrzywka, świąd skóry, zapalenia spojówek, a w przypadku połknięcia wody również dolegliwości ze strony układu pokarmowego – zatrucia pokarmowe i wymioty. Należy pamiętać, aby nie korzystać z kąpiel w zbiornikach wodnych, w których zauważymy zmianę barwy i zapachu wody, gdyż można przypuszczać, że doszło tam do nadmiernego rozwoju sinic. Tylko kąpiel w miejscach do tego przeznaczonych (kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli) daje pewność, że woda w nich jest systematycznie nadzorowana i badana oraz nie stanowi zagrożenia zdrowotnego dla kąpiących się tam osób.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach i wyznaczonych miejscach do kąpeli były na bieżąco aktualizowane na stronie internetowej WSSE w Olsztynie oraz w ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym. Do dnia 31 sierpnia 2018 r. W-M PWIS wydał 14 komunikatów informujących o jakości wody w kąpieliskach i miejscach do kąpeli.

Baseny kąpielowe

W 2018 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawowały nadzór nad 62 pływalniami i basenami w 17 powiatach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Nadzorowane obiekty dysponują 211 nieckami do pływania i kąpeli.

Wymogi jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016). Rozporządzenia określa: wymagania jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, częstotliwość pobierania próbek wody, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny jakości wody oraz sposób informowania ludności o jakości wody.

W myśl zapisów rozporządzenia, jakość wody powinna być kontrolowana przez zarządzającego pływalnią z częstotliwością i w zakresie określonym w przepisach. Organy PIS dokonują natomiast zbiorczej oceny rocznej, popartej również badaniami jakości wody, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom sanitarnym.

W 2018 roku okresowe przekroczenia najwyższych dopuszczalnych wartości parametrów określonych w rozporządzeniu, głównie chlor wolny, chloroform, Legionella sp., Pseudomonas aeruginosa, stwierdzano w 25 obiektach w powiatach: braniewskim, działdowskim, giżyckim, kętrzyńskim, lidzbarskim, oleckim, ostródzkim, elbląskim, olsztyńskim.

Ponadto w wyniku przeprowadzonych przez przedstawicieli PIS w 2018 kontroli, nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-higienicznego stwierdzono w 9 obiektach zlokalizowanych w 3 powiatach.

Administratorzy basenów podejmowali działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości wody oraz stanu sanitarno-technicznego w obiektach.

Jakość wody ciepłej

Realizując obowiązek nałożony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, dotyczący prowadzenia badań ciepłej wody użytkowej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju *Legionella*, w 2018 roku pobrano do badań próbki wody ciepłej użytkowej z 51 domów opieki społecznej, 45 szpitali, 54 basenów. Na 150 skontrolowanych obiektów – w 109 (co stanowi 73% skontrolowanych) jakość wody ciepłej odpowiadała wymaganiom mikrobiologicznym. W przypadku pozostałych obiektów w zbadanych próbkach wody ciepłej stwierdzono obecność pałeczek *Legionella* na poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną.

Bakterie *Legionella* są czynnikiem etiologicznym legionelozy, czyli choroby dróg oddechowych, zaliczanej do chorób zakaźnych. Do zakażenia dochodzi na skutek wdychania aerozolu powietrzno-wodnego zawierającego pałeczki *Legionella sp.* Zwiększone ryzyko infekcji występuje w szpitalach, w sanatoriach, domach opieki, a decydującym czynnikiem jest tu zmniejszona odporność pacjentów i mieszkańców. Osoby kierujące obiektami podejmowały działania naprawcze, które w większości wypadków skutkowały poprawą jakości wody, jednak problem dotyczący występowania bakterii *Legionella* w wodzie ciepłej nadal występuje.

Sanitarna ochrona granic

Nadzór sanitarny nad przejściami granicznymi (czterema drogowymi: w Gronowie, Grzechotkach, Gołdapi i Bezledach; dwoma morskimi w Elblągu i Fromborku oraz jednym kolejowym w Braniewie) oraz Portem Lotniczym w Szymanach, prowadzi Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Elblągu.

W 2018 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, międzynarodowy ruch pasażerski odbywał się tylko na drogowych przejściach granicznych w Gronowie, Grzechotkach, Bezledach i Gołdapi oraz lotniczym w Szymanach.

W związku z odbywającymi się w 2018 roku Mistrzostwami Świata w Piłce Nożnej w Rosji, na przejściach granicznych w Grzechotkach i Gronowie, gdzie zwiększony był ruch pasażerski, wzmożono nadzór nad zachowaniem bieżącego stanu sanitarno-higienicznego.

W czasie trwania rozgrywek na tych przejściach została zwiększona obsada ekipy sprzątającej, doposażono obiekty w niezbędny sprzęt porządkowy, środki higieny i ochrony osobistej oraz wprowadzono całodobowe dyżury.

W ciągu ostatnich lat wszystkie drogowe przejścia graniczne zostały zmodernizowane w związku z czym znacznie poprawiły się warunki odpraw pasażerskich i warunki pracy służb granicznych. Pomieszczenia sanitarne, zarówno dla osób przekraczających granicę, jak i dla obsługi na wszystkich przejściach zaopatrzone były w dostateczną ilość środków higieny oraz środków do utrzymania czystości i do dezynfekcji. Wszystkie przejścia drogowe wyposażone są w pomieszczenia sanitarne przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przejście graniczne w Bezledach wyposażone jest w izolatorium, pozostałe posiadają wydzielone pomieszczenia do czasowej izolacji osób podejrzanych o szczególnie niebezpieczne choroby zakaźne.

Port Lotniczy Olsztyn-Mazury w Szymanach przeznaczony jest do obsługi ruchu pasażerskiego zarówno na kierunkach krajowych jak i międzynarodowych, a także lotów biznesowych. Pasażerom i personelowi zapewniono dostateczną liczbę ustępów. Port Lotniczy zaopatrywany jest w wodę z wodociągu sieciowego w Szymanach, o kontrolowanej jakości wody, a nieczystości płynne odprowadzane są do sieci kanalizacyjnej.

Promocja zdrowia i oświata zdrowotna

„Myję ręce, bo wiem więcej” – to społeczna kampania edukacyjna, którą zorganizowały Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Olsztynie we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarно-Epidemiologiczną oraz Warmińsko-Mazurskim Stowarzyszeniem Higieny i Zdrowia Publicznego w Olsztynie. Naszym celem było zwrócenie uwagi na konieczność higieny rąk, co pomaga uniknąć wielu chorób oraz nauka odpowiedniego ich mycia. Kampania cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem mieszkańców Warmii i Mazur, przedszkoli i szkół oraz mediów. Włączyliśmy się także w kampanię ogólnopolską #mamczasrozmawiać, która zachęcała do rozmawiania o chorobach przenoszonych drogą płciową w rodzinach i do dialogu międzypokoleniowego. Zainicjowało ją Krajowe Centrum ds. AIDS, a w 2018 roku realizowały wszystkie jednostki inspekcji sanitarnej, nagłaśniając ją w mass-mediach, na stronach internetowych, podczas wykładów, szkoleń, narad, imprez masowych. Zajmujemy się także na co dzień propagowaniem zasad profilaktyki, uzależnień od środków psychoaktywnych oraz bezpieczeństwem uczniów podczas wakacji i w szkołach. Działania edukacyjne kierujemy także do dorosłych.

Działania podejmowane w 2018 roku przez Promocję Zdrowia i Oświatę Zdrowotną Wojewódzkiej i Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej wynikały z założeń krajowych (Ustawy o Inspekcji Sanitarnej, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia), wojewódzkich (Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia, Wojewódzkiego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Programu Przeciwdziałania Narkomanii), sytuacji epidemiologicznej, społecznej, demograficznej województwa i poszczególnych powiatów. Ich inicjacją i koordynacją zajmowali się pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej. Organizowali, prowadzili, koordynowali i nadzorowali działalność oświatowo-zdrowotną

w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych.

Działania skierowane były do: rodziców i opiekunów dzieci, dzieci w wieku przedszkolnym,

uczniów szkół podstawowych, młodzieży z gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, nauczycieli, wychowawców oraz pedagogów szkolnych, studentów, kobiet w wieku rozrodczym, pacjentów zakładów opieki zdrowotnej, pracowników ochrony zdrowia, przedstawicieli samorządów lokalnych, policjantów, strażników miejskich, żołnierzy i pracowników służby więziennej.

W 2018 roku edukacją objęliśmy 281 692 osoby podczas realizacji prawie 10 tysięcy różnorodnych działań edukacyjnych.

Realizowaliśmy następujące programy profilaktyczne:

- Program „Czyste powietrze wokół nas”
- Program „Bieg po zdrowie”
- Program „Trzymaj Formę” (największy w Unii Europejskiej program na temat racjonalnego odżywiania, edukacji konsumenckiej i aktywności fizycznej)
- Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych KIK/68 realizowany w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej
- Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV
- Program „Wybierz życie – pierwszy krok” poświęcony profilaktyce zakażeń wirusem HPV

Organizowaliśmy działania związane z:

- profilaktyką zażywania nowych narkotyków (dopalaczy), tzw. środków zastępczych
- Światowym Dniem bez Tytoniu,
- Dniem Rzucania Palenia,
- Światowym Dniem Zdrowia
- Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach
- profilaktyką grypy sezonowej i grypy A/H1N1
- akcją „Moje dziecko idzie do szkoły”
- akcją „Zdrowe wakacje”
- akcją zimową (bezpieczny i zdrowy wypoczynek podczas ferii zimowych)
- profilaktyką chorób odkleszczowych
- profilaktyką zarażeń pasożytniczych (owsica, wszawica, świerzp, bąblowica itp.)
- profilaktyką wścieklizny
- profilaktyką zatruc grzybami
- profilaktyką wirusowego zapalenia wątroby (wzw A, B, C)
- profilaktyką chorób przenoszonych drogą płciową
- propagowaniem zasad higieny osobistej
- uświadamianiem zagrożeń zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV

Profilaktyka uzależnień (środki zastępcze)

W ramach działań edukacyjnych na temat „nowych narkotyków” tzw. dopalaczy Wojewódzka i Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne woj. warmińsko-mazurskiego prowadziły szeroko zakrojone działania skierowane do przedstawicieli samorządów, funkcjonariuszy służb mundurowych, kadry pedagogicznej, uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych naszego województwa. Podczas tych działań przekazywane były informacje na temat trendów i stylu życia młodego pokolenia, modelu i skali używania nowych substancji psychoaktywnych. Najnowszych informacji na temat nowych środków psychoaktywnych na scenie narkotykowej w Polsce (design drugs, nowe narkotyki pochodzenia naturalnego, leki używane w celu odurzania się, popersy, drinki energetyzujące i legalne produkty stymulu-

jące). Działania te polegały na szerokiej współpracy lokalnej, prowadzeniu działań edukacyjnych, wydawanie materiałów edukacyjnych, organizacji debat na temat uzależnień oraz udzielaniu wywiadów dla lokalnych mediów.

Profilaktyka palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych

2018 rok był ostatnim rokiem realizacji „Programu Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu” na lata 2014-2018 przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Działania PIS były zgodne z polityką zdrowotną państwa zmierzającą do zmniejszenia używania wyrobów tytoniowych poprzez wszelkiego rodzaju działania w zakresie promocji zdrowia ukierunkowane na przeciwdziałanie paleniu tytoniu oraz zgodne z zapisami Ramowej Konwencji Światowej Organizacji Zdrowia o Ograniczeniu Używania Tytoniu (Framework Convention on Tobacco Control, FCTC). W 2018 roku w ramach POZNPT inspekcja sanitarna realizowała dwa programy edukacyjne skierowane do dzieci 5 i 6 letnich „Czyste powietrze wokół nas” oraz dla dzieci 10 i 11 letnich „Bieg po zdrowie”. Program „Czyste powietrze wokół nas” w roku szkolnym 2017/2018 realizowało 246 placówek przedszkolnych, oddziałów przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego co stanowi 38% wszystkich placówek w województwie. Programem objęto 9512 dzieci 5 i 6 letnich i 6984 rodziców. Program „Bieg po zdrowie” w roku szkolnym 2017/2018 realizowało 129 szkół podstawowych co stanowi 25% wszystkich szkół podstawowych w województwie. Programem objęto 4055 uczniów i 4350 rodziców. Oba programy zostały wysoko ocenione przez dzieci ich rodziców i nauczycieli i będą kontynuowane w 2019 roku.

Wśród działań obchodzonych corocznie, skierowanych do społeczności lokalnej zrealizowano obchody „Światowego Dnia Bez Tytoniu” oraz obchody „Światowego Dnia Rzucania Palenia”. W ramach tych obchodów organizowano imprezy lokalne, happeningi, konkursy wiedzy, plastyczne, wiedzy, multimedialne, punkty promocji zdrowia, imprezy lokalne szkolenia i narady, publikowano informacje na stronach internetowych, w mediach lokalnych. Działaniami objęto łącznie 24304 osoby.

Do ważnych zadań inspekcji sanitarnej należy nadzór nad realizacją zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w zakładach pracy i obiektach publicznych podczas kontroli merytorycznych prowadzonych przez jednostki nadzоровe inspekcji sanitarnej. Od 2010 roku pracownicy inspekcji sanitarnej edukują właścicieli obiektów publicznych i rozpraszają znaki zakazu palenia. Dzięki tym działaniom sytuacja w obiektach kontrolowanych systematycznie poprawia się w zakresie przestrzegania zakazu palenia i konieczności oznakowania obiektów zakazem palenia. W 2018 roku PIS skontrolowała 13307 obiektów publicznych i nie stwierdziła łamania zapisów ustawy.

Program promujący racjonalne odżywianie i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę”

W roku szkolnym 2017/2018 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej koordynowali realizację XI edycji programu „Trzymaj formę”, do której przystąpiły 174 gimnazja i 273 szkoły podstawowe naszego województwa. Programem objęto 20 306 uczniów gimnazjów i 14 788 uczniów klas V-VI szkół podstawowych. W ramach programu prowadzono między innymi: szkolenia dla koordynatorów szkolnych, zajęcia edukacyjne na temat racjonalnego żywienia, imprezy środowiskowe oraz konkursy.

Akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”

Adresatami akcji byli rodzice dzieci, które miały rozpocząć naukę w klasach I szkół podstawowych w roku szkolnym 2018/2019. Akcja miała na celu:

podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia, uświadomienie rodzicom ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych dzieci, przekonanie rodziców o słuszności działań profilaktycznych podejmowanych w szkole i w domu.

W okresie II-IX 2018 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili zajęcia edukacyjne dla 2735 rodziców w 64 szkołach podstawowych i 14 przedszkolach woj. warmińsko-mazurskiego. Podczas zajęć omawiano zasady prawidłowego doboru plecaka/tornistra i umeblowania do nauki (stolika/biurka, krzesła), zasady prawidłowego żywienia dzieci, w tym znaczenie drugiego śniadania oraz inne zagadnienia związane ze zdrowiem dzieci – zgodnie z zapotrzebowaniem szkół.

Kampania #mamczasrozmawiać

W ramach profilaktyki HIV/AIDS pracownicy pionu promocji zdrowia Wojewódzkiej i Powiatowych stacji sanitarno-Epidemiologicznych włączyli się w kampanię #mamczasrozmawiać, która skierowana była do rodzin wielopokoleniowych. Kampanię, która zachęcała do rozmawiania o chorobach przenoszonych drogą płciową w rodzinach i dialogu międzypokoleniowego zainicjowało Krajowe Centrum ds. AIDS. W 2018 roku kampanię realizowały wszystkie jednostki inspekcji sanitarnej nagłaśniając ją w lokalnych mass-mediach, na stronach internetowych podczas wykładów, szkoleń, narad, imprez masowych. Inspekcja sanitarna każdego roku włącza się w działania Krajowego Centrum ds. AIDS.

Akcja „Myję ręce bo wiem więcej”

We wrześniu 2018 r. zorganizowano akcję, której celem było uświadomienie jak ważna jest mycie rąk. Do udziału w wydarzeniu zostały zaproszone między innymi przedszkola oraz szkoły, ale akcja miała charakter otwarty, była skierowana do mieszkańców Olsztyna, ale też pozostałych mieszkańców Warmii i Mazur – wszystkich przechodniów. Podczas wydarzenia, rozstawione zostały umywalki, gdzie każdy z uczestników mógł umyć ręce pod okiem specjalistów. Wszystko poprzedzone było instruktażem, jak skutecznie zmywać z rąk zarazki i brud. W akcji wzięło udział ponad 600 osób.

„Zdrowie pod kontrolą”

Kolejny raz Państwowa Inspekcja Sanitarna wzięła udział w dwóch akcjach „Dzień dla zdrowia”, który organizowany

jest przez Stowarzyszenie Studentów Medycyny IFMSA-Poland Oddział Olsztyn w Galerii Mazurskiej. W ramach stoiska Państwowej Inspekcji Sanitarnej odwiedzający mieli okazję zbadać poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu (badanie dedykowane osobom z problemem palenia tytoniu), uzyskać informacje i porady w zakresie problemu uzależnienia od tytoniu, zaopatrzyć się w materiały informacyjne i gadżety o tematyce antytytoniowej. Akcji towarzyszyły działania informacyjno-edukacyjne prowadzone w regionalnych i lokalnych mediach.

„Bezpieczne Mazury”

Na terenie Expo Ostróda pod patronatem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zorganizowane zostało przedsięwzięcie edukacyjne „Bezpieczne Mazury”. Podczas dwudniowej imprezy promowane były bezpieczne zachowania wśród dzieci i młodzieży. Pierwszy dzień wydarzenia skierowany był do uczniów szkół podstawowych, a podczas drugiego dnia Ostródę odwiedzała młodzież z gimnazjów i szkół średnich. Na hali Expo Mazury swoje stoiska zaprezentowali przedstawiciele służb, między innymi Państwowa Inspekcja Sanitarna. Dzięki tym instytucjom uczestnicy mieli okazję usłyszeć o zasadach bezpiecznego wypoczynku, higienie rąk, profilaktyce chorób przenoszonych drogą pokarmową i o profilaktyce zażywania substancji psychoaktywnych.

Akcja „Zdrowe Wakacje”

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie i Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne woj. warmińsko-mazurskiego, wzorem lat ubiegłych realizowały akcje „Zdrowe wakacje”. Celem akcji jest zmniejszenie liczby wypadków, zachorowań i zakażeń dzieci, młodzieży przebywających na obozach i koloniach letnich. Jej adresatem są dzieci i młodzież przebywająca w placówkach wypoczynku letniego. W czasie edukacji wykorzystywany był folder „Zdrowe Wakacje” opracowany przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie rozszerzony o nowe tematy, tj. szkodliwość nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV, profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych oraz właściwe zachowanie podczas burzy. Podczas akcji współpracowano z samorządami lokalnymi oraz wojewódzką, powiatowymi i miejskimi komendami policji.

Inne przedsięwzięcia

- Przy współpracy z Telewizyjną Agencją Producentką TAP1 z Olsztyna realizowaliśmy programy telewizyjne z cyklu „Nasze zdrowie” i „Smaczny temat”, emitowane w TVP3 Olsztyn oraz na Internetowym Kanale Telewizyjnym www.warmiamazury.tv. Programy prezentują działania związane z promocją zdrowia i oświatą zdrowotną podejmowane w województwie warmińsko-mazurskim przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie oraz Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne. „Nasze Zdrowie” – to programy poświęcone profilaktyce zdrowotnej dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. W każdym programie omawiane są przez specjalistów problemy zdrowotne, którym można zapobiegać dzięki odpowiedniemu zachowaniu. Tematami odcinków były między innymi: profilaktyka zażywania dopalaczy, profilaktyka grypy i chorób górnych dróg oddechowych, przeciwdziałanie wirusowemu zapaleniu mózgu i boreliozie, zapobieganie zatruciom grzybami. „Smaczny temat” to cykl przedstawiający zasady zdrowego odżywiania się i aktywności fizycznej. Podejmuje zagadnienia związane z edukacją konsumencką.
- Współpracowaliśmy i wpieraliśmy sieć „Szkół Promujących Zdrowie”. Brałszy udział w pracach kapituły przynajmniej wojewódzkie „Certyfikaty Szkoły Promującej Zdrowie” powołanej przy Warmińsko-Mazurskim Kuratorze Oświaty.
- W odpowiedzi na potrzebę społeczną wynikającą z niedostatecznej pomocy informacyjno-terapeutycznej dla użytkowników „dopalaczy”, członków ich rodzin, opiekunów i wychowawców przy Oddziale Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie prowadzony jest Bezpłatny i Anonimowy Punkt Informacyjno-Edukacyjny w sprawie „dopalaczy”. Oferta dotyczy wyłącznie problemu zażywania „dopalaczy”. W szczególności kierowana była do osób używających „dopalaczy”, szukających pomocy.
- Propagowaliśmy i prowadziliśmy infolinię na temat środków zastępczych 800 060 800, którą utworzył Główny Inspektorat Sanitarny w celu udzielania podstawowych informacji związanych ze zjawiskiem zażywania „dopalaczy”.
- Prowadzimy ogólnodostępną stronę internetową www.oswiata.sanepid.olsztyn.pl z materiałami merytorycznymi opracowywanymi przez pracowników promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej, z których mogą korzystać wszystkie zainteresowane osoby. Na stronie internetowej można też znaleźć opisy i zdjęcia z działań profilaktycznych organizowanych przez Promocję Zdrowia i Oświatę Zdrowotną Wojewódzkiej i Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. warmińsko-mazurskiego.

Higiena radiacyjna

693 aparaty wytwarzających promieniowanie jonizujące było pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w 2018 roku. Przeprowadzono 183 kontrole w zakładach stosujących źródła promieniowania jonizującego. W narażeniu na promieniowanie jonizujące pracowało 1762 osoby. Przeprowadzone pomiary wykazały prawidłowe zabezpieczenie osłon stałych oraz miejsc pracy przed przenikaniem promieniowania jonizującego. Osoby pracujące w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego objęte były dozymetrią indywidualną bądź środowiskową, dodatkowo osoby wykonujące zabiegi z zakresu radiologii zabiegowej objęte były dozymetrią pierścinkową obrazującą narażenie dłoni na promieniowanie jonizujące. Wykonano 28 testów jakości aparatów rtg, które wykazały prawidłowe działanie kontrolowanych aparatów. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował także swoim nadzorem 400 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, pracę w narażeniu na pola elektromagnetyczne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r. wykonywało 1441 osób. W większości zakładów przeprowadzone kontrole potwierdziły właściwy nadzór nad warunkami pracy osób obsługujących źródła pól elektromagnetycznych.

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Olsztynie jako organ pierwszej instancji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi działalność na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie oraz promieniowaniem elektromagnetycznym stosowanym w medycynie i przemyśle.

Do głównych zadań Oddziału należą m.in.:

- Kontrole zakładów, stosujących źródła promieniowania jonizującego do celów medycznych oraz zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznych, pod kątem spełnienia wymogów określonych w przepisach prawa
- Wykonywanie pomiarów dozymetrycznych wokół źródeł promieniowania jonizującego oraz pomiary pola elektromagnetycznego wokół urządzeń wytwarzających takie pola, jak również ocena warunków pracy
- Prowadzenie postępowania administracyjnego w celu usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości

- Ocena wyników pomiarów dawek indywidualnych osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz prowadzenie postępowań wyjaśniających w przypadku przekroczenia dawek granicznych promieniowania jonizującego jak również uczestnictwo w postępowaniach wyjaśniających przy rozpoznaniu choroby zawodowej związanej z ekspozycją na promieniowanie jonizujące i pole elektromagnetyczne
- Kontrola przestrzegania zasad ochrony radiologicznej pacjenta
- Opiniowanie projektów nowopowstałych lub modernizowanych zakładów stosujących źródła promieniowania jonizującego i niejonizującego
- Wykonywanie pomiarów zawartości izotopu Cs-137 w próbkach żywnościowych, wodzie wodociągowej oraz w paszach, w ramach Podstawowej Placówki Pomiaru Skażeń Promieniotwórczych oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności
- Współpraca z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w przypadku wystąpienia zdarzeń radiacyjnych o zasięgu wojewódzkim
- Prowadzenie działalności informacyjnej w dziedzinie ochrony radiologicznej

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

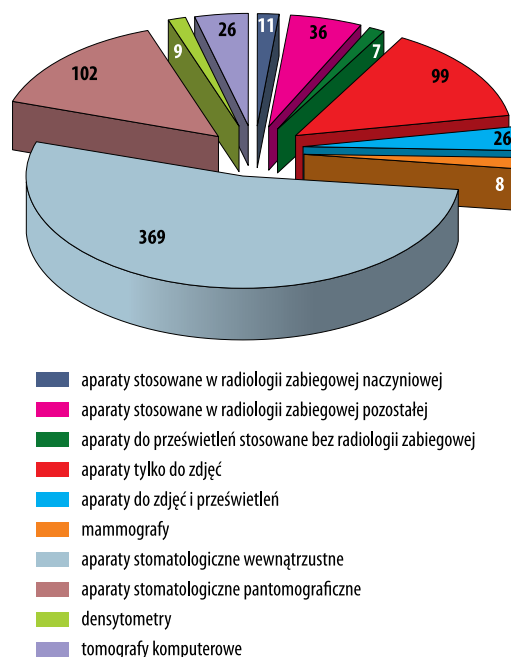
W 2018 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 414 medycznych obiektów posiadających 533 pracownice rentgenowskie. W 28 przypadkach zakłady posiadały dodatkowo aparaty rentgenowskie stosowane poza pracownią rentgenowską. Łącznie w 2018 roku pod nadzorem było 693 aparaty wytwarzające promieniowanie jonizujące.

W ramach ochrony przed promieniowaniem jonizującym w 2018 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził 183 kontrole w zakładach stosujących źródła promieniowania jonizującego.

Do głównych zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej należy ocena warunków pracy osób pracujących w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego oraz ochrona radiologiczna pacjenta.

W narażeniu na promieniowanie jonizujące w 2018 r. pracowało 1762 osoby. W celu oceny warunków pracy osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jonizującego podczas kontroli przeprowadzonych w 2018 r. wykonano pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania jonizującego wokół 236 aparatów rentgenowskich. Przeprowadzone pomiary wykazały prawidłowe zabezpieczenie osłon stałych oraz miejsc pracy przed przenikaniem promieniowania jonizującego. Ponadto osoby pracujące w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego objęta były dozymetrią indywidualną bądź środowiskową, dodatkowo osoby wykonujące zabiegi z zakresu radiologii zabiegowej objęte były dozymetrią pierścionkową obrazu-

Liczba i rodzaj aparatów rtg w 2018 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

jącą narażenie dłoni na promieniowanie jonizujące. Podczas każdej kontroli analizie poddawane były dawki jakie otrzymuje personel pracujący z aparatami rentgenowskimi. Na tej podstawie można stwierdzić, że nie przekroczono wartości dopuszczalnych, a otrzymywane dawki skuteczne były w większości na granicy wykrywalności metody odczytu. Tak niskie dawki wskazują na właściwe zabezpieczenie miejsc pracy jak i właściwy sposób postępowania w trakcie wykonywania badań.

Innym ważnym kierunkiem działania Oddziału była nadzór nad ochroną radiologiczną pacjenta. Realizowany był on m.in. poprzez:

- wykonywanie pomiarów w zakresie kontroli jakości aparatury rtg
- weryfikację wykonywanych przez jednostki nadzorowane testów kontroli jakości
- analizę informacji przekazywanych przez podmioty na temat nieprawidłowości stwierdzonych podczas testów jakości aparatury rtg
- wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej.

W związku z powyższym w 2018 r. wykonano 28 testów jakości aparatów rtg, które wykazały prawidłowe działanie kontrolowanych aparatów. Bezpieczeństwo pacjentów

Sprawdzanie stanu aparatury rentgenowskie poprzez wykonywanie testów jakości

poddawanych diagnostyce przy użyciu promieniowania jonizującego bezpośrednio zależne jest od prawidłowego działania aparatury rentgenowskiej. Dlatego też podczas każdej kontroli sanitarnej weryfikowane są wyniki oraz częstotliwość wykonywania testów jakości aparatury rtg. W 2018 r. skontrolowano 274 aparaty rentgenowskie.

Duże znaczenie dla ochrony radiologicznej pacjentów ma wykonywanie procedur radiologicznych zgodnie ze sprawdzonymi i uznanymi metodami. W 2018 r. Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny prowadził postępowania administracyjne związane z licznymi wpływającymi wnioskami o aktualizację posiadanych zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych, paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych bądź zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Na terenie naszego województwa zdecydowana większość jednostek ochrony zdrowia posiada w/w zgody bądź jest w trakcie postępowania administracyjnego związanego z uzyskaniem takiej zgody. Wszystkie jednostki, którym wydano zgodę dysponują personelem o odpowiednich kwalifikacjach jak również urządzeniami radiologicznymi charakteryzującymi się odpowiednimi

dla danego zakresu prowadzonej działalności medycznej parametrami technicznymi.

Powyższe działania w połączeniu z postępem technologicznym sprawiają, że narażenie pacjenta na promieniowanie jonizujące pochodzące od zastosowań medycznych jest minimalizowane i zgodne z zasadą optymalizacji.

Na terenie województwa w dalszym ciągu obserwuje się w wymianę aparatów rentgenowskich na urządzenia nowszej generacji (wydano 74 decyzje stwierdzające wygaszenie decyzji zezwalającej na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg bądź pracowni rtg), ponadto jak w latach poprzednich wiele jednostek wzbogaciło się o nowe aparaty rtg. W 2018 r. wydano 98 decyzji zezwalających na uruchomienie i stosowanie aparatów rtg z czego aż 78 były to aparaty stomatologiczne. Ponadto wydano 73 decyzje zezwalające na uruchomienie nowych pracowni rentgenowskich. Uruchomienie nowych aparatów rentgenowskich oraz otwarcie nowych pracowni ma przełożenie na lepszy dostęp do diagnostyki w województwie.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2018 r. w 6 zakładach stosujących urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące stwierdzono nieprawidłowości. W wyniku tych kontroli wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi promieniowanie jonizujące. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- braku certyfikatu potwierdzającego zdanie egzaminu z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta
- braku orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do pracy w narażeniu na promieniowanie jonizujące
- braku zaświadczenia o nadaniu uprawnień inspektora ochrony radiologicznej
- braku aktualnych testów specjalistycznych
- braku aktualnych testów podstawowych
- braku klinicznych audytów wewnętrznych
- brak rejestracji i analizy wyników niezgodnych.

Powyższe uchybienia były usuwane w terminach ustalonych z kierownikami jednostek organizacyjnych.

Ponadto w 2018 r. przeprowadzono jedno postępowanie administracyjne w związku ze stosowaniem aparatu rentgenowskiego bez wymaganego zezwolenia. Prowadzone postępowanie zakończyło się nałożeniem kary pieniężnej.

W pozostałych przypadkach nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa.

Przy WSSE w Olsztynie działa Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych oceniająca produkty żywnościowe, paszę oraz wodę wodociągową pod kątem zawartości radioaktywnego cezu 137. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów stwierdza się, iż skażenie cezem 137 rejestruje się jedynie w runie leśnym. Poziom skażenia pozostałych produktów cezem 137 jest poniżej progu oznaczalności aparatury pomiarowej.

W 2018 roku Oddział czterokrotnie uczestniczył w postępowaniu awaryjnym w związku z przekroczeniami progów alar-

mowych na bramce dozymetrycznej w Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o. o. w Olsztynie, w każdym przypadku udało się zlokalizować i zidentyfikować izotop promieniotwórczy oraz oszacować wielkość mocy dawki od źródła promieniowania. Wykryte pierwiastki okazały się stosowanym w medycynie nuklearnej izotopem jodu 131. Dzięki temu, iż izotop ten charakteryzuje się szybkim rozpadem promieniotwórczym, skażone odpady wystarczyło odizolować na krótki okres czasu, po którym zakwalifikowano je do odpadów komunalnych.

Pomiar rozkładu mocy dawki wokół wydzielonych odpadów

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W 2018 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 400 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne.

Do głównych zadań Oddziału służących ochronie przed promieniowaniem niejonizującym należy ocena warunków pracy pracowników obsługujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne. Nadzór nad bezpieczeństwem pracy w/w pracowników realizowany jest między innymi poprzez kontrolę:

- terminowości wykonania pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego wokół urządzeń;
- terminowości prowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach w narażeniu na pola-EM;
- terminowości wykonywania badań lekarskich zezwalających na zatrudnienie w warunkach narażenia na pola elektromagnetyczne
- prawidłowego prowadzenia rejestru pomiarów pola elektromagnetycznego oraz rejestru czynników szkodliwych.

W ramach ochrony przed promieniowaniem niejonizującym w 2018 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził 18

kontroli w zakładach stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne, podczas których skontrolowano warunki pracy przy 137 urządzeniach wytwarzających pola elektromagnetyczne. Ponadto w ramach kontroli nad zakładami stosującymi źródła pól-EM wykonywane były zgodnie z przyjętym harmonogramem pomiary rozkładu pola-EM. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, pracę w narażeniu na pola elektromagnetyczne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r. wykonało 1441 osób.

Przeprowadzone w 2018 r. kontrole potwierdziły właściwy nadzór nad warunkami pracy osób obsługujących źródła pól elektromagnetycznych, tylko w jednym kontrolowanym zakładzie stwierdzono nieprawidłowości. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły braku pomiarów rozkładów pola elektromagnetycznego w przestrzeni pracy. Powyższe uchybienia były usuwane w terminach uzgodnionych z kierownikami jednostek organizacyjnych.

W 2018 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził dodatkowo 2 kontrole problemowe związane ze skargami ludności dotyczącymi podejrzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku od stacji bazowych telefonii komórkowej. Wykonane podczas kontroli pomiary wykluczyły przekroczenie dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Działalność opiniodawcza

Oddział Higieny Radiacyjnej prowadził także działalność opiniodawczą w zakresie ochrony przed promieniowaniem rentgenowskim i polami elektromagnetycznym.

Przed wydaniem zezwolenia na uruchomienie pracowni rentgenowskiej, ocenie w zakresie ochrony radiologicznej podlegają projekty i obliczenia osłon stałych, w których uwzględnia się m. in. planowane stanowiska pracy, jak również bezpieczeństwo osób przebywających w sąsiedztwie pracowni. Przy ocenie bierze się pod uwagę wartości dawek granicznych. Takie postępowanie przyczynia się do minimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na promieniowanie jonizujące. W 2018 r. Oddział zaopiniował 82 projekty. Obliczenia osłon stałych są każdorazowo weryfikowane pomiarami dozymetrycznymi wykonywanymi podczas kontroli.

W zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznym w 2018 roku Oddział poddał analizie 1432 sprawozdania z pomiarów pól e-m w środowisku naturalnym od instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. Analiza dostarczonych wyników pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w otoczeniu w/w instalacji potwierdziła utrzymanie poziomów promieniowania w dopuszczalnych granicach. Ponadto Oddział Higieny Radiacyjnej wydał 14 opinii dotyczących raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

W roku 2018 określono w województwie warmińsko-mazurskim warunki dla realizacji 155 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano ważne opinie o warunkach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 23 dokumentów oraz zaopiniowano 30 projektów dokumentów.

Zakres działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego określony jest w art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 59) i nie zmienił się w ciągu ostatnich kilku lat.

Działania te dotyczą w szczególności:

1) opiniowania projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa, studiów uwarunkowań i kierunków przestrzennego rozwoju gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;

2) uzgadniania dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących:

- budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych,
- nowych materiałów i procesów technologicznych przed ich zastosowaniem w produkcji lub budownictwie;

3) uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej oraz środków komunikacji lądowej.

Wymienione powyżej zadania – realizowane zarówno przez

Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, jak i przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przyczyniają się w sposób istotny do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa.

Wojewódzki inspektor sanitarny jest właściwy do opiniowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r., poz. 1945). W roku 2018 wojewódzki inspektor sanitarny zajął 162 stanowiska/opinie w sprawie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, a także zajął 95 stanowisk w formie pism – z uwagami.

Do opiniowania studiów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czyli tych samych zagadnień, w oparciu o inną ustawę – z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późn. zm.) zobligowani są Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni. W związku z tym PPIS zajęli 206 stanowisk w sprawie zaopiniowania projektów dokumentów planistycznych. Dodatkowo, powiatowi inspektorzy sanitarni w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanych ww. dokumentów uzgodnili zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 193 dokumentów, a także wydali opinie o odstąpieniu od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla 7 dokumentów planistycznych.

W oparciu o ustawę z dnia 3 października 2008 r. – w odniesieniu do projektów m.in. polityk, strategii, planów m.in. w dziedzinie przemysłu, gospodarki wodnej, gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami – w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko uczestniczy i wydaje opinie państwowy wojewódzki inspektor sanitarny.

W minionym roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 23 dokumentów oraz zaopiniowano 30 projektów dokumentów. Odstąpiono z kolei dla większości dokumentów strategicznych (głównie aktualizowanych), tj. w przypadku 40 dokumentów. W żadnym przypadku nie nałożono obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wśród 30 opiniowanych przez WMPWIS dokumentów przeważały programy ochrony środowiska, w tym zdrowia ludzi, plany gospodarki niskoemisyjnej, plany rewitalizacji miast, a także programy urządzania lasów oraz projekty strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Ponadto opiniowano projekty założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa i projekty lokalnych programów rewitalizacji.

Z kolei powiatowi inspektorzy sanitarni opiniowali głównie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, jak również zmiany tych planów (większość uzgadnianych dokumentów stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące pojedyncze jednostki osadnicze oraz fragmenty miast).

Działania planistyczne kładą nacisk w większości na przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami – co ma znaczący wpływ na poprawę stanu sanitarno-higienicznego miast, gmin i osiedli wiejskich.

Przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nieodłączne jest analizowanie prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu powodowane emisją, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów, zanieczyszczeniami gleby, ryzyko awarii, oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne, zwierzęta i rośliny, a także zawiera analizę możliwości ewentualnych rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko.

Należy zauważyć, że w większości zapisy tych planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć o charakterze publicznym (objętych stałym nadzorem inspekcji sanitarnej), odprowadzenie ścieków ma miejsce do kanalizacji sanitarnej, a następnie do oczyszczalni ścieków; zezwala się na funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne, niskoemisyjne (w aglomeracjach miejskich są to elektrociepłownie). Systematycznemu uporządkowaniu podlega zabudowa – wydzielane są tereny o przeznaczeniu przemysłowym i składowym, oddzielane są one od terenów zabudowy mieszkalnej i mieszkalno-usługowej. Organy państwowej inspekcji sanitarnej określają w wydawanych opiniach o tych planach warunki dla funkcjonowania usług w zabudowie mieszkalnej (mogą to być wyłącznie usługi nieuciążliwe, np. związane z zaspokajaniem codziennych potrzeb mieszkańców, tzw. komercyjne w zakresie: handlu, gastronomii, turystyki i rekreacji, finansów i ubezpieczeń, administracji gospodarczej, obsługi komunikacji oraz usług bytowych w obiektach wbudowanych lub wolnostojących).

W planach określa się również tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, tereny imprez masowych wraz z niezbędną infrastrukturą, a także tereny handlu (w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²) czy gastronomii.

W roku 2018, podobnie jak w ostatnich latach, wydawano niekiedy negatywne opinie o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dwa zasadnicze powody to: planowanie „nowej” zwartej zabudowy mieszkalnej w oparciu o indywidualne ujęcia wody i zbiorniki bezodpływowe oraz lokalizowanie uciążliwych przedsięwzięć np. stref przemysłowych w otoczeniu zabudowy mieszkalnej.

Istotną kwestię w działaniach zmierzających do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez państwowego wojewódzkiego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków dla „lokalizacji” szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko. Listę tych przedsięwzięć zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 71) wydane na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. Każde z wymienionych w tym rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (tzw. „decyzja środowiskowa”).

Planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W odniesieniu do tej grupy przedsięwzięć dla dróg (ekspresowe i autostrady), linii kolejowych, napowietrznych linii elektroenergetycznych, instalacji do przesyłu ropy naftowej, substancji chemicznych oraz gazu, a także dla sztucznych zbiorników wodnych właściwy jest wojewódzki inspektor sanitarny. Dla pozostałych przedsięwzięć z tej grupy – w tym ferm powyżej 210 DJP – właściwym jest państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Drugą grupę przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu stanowią przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W przypadku uznania m.in. przez powiatowego inspektora sanitarnego potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania danej inwestycji na środowisko – opracowywany jest raport, który wraz z innymi dokumentami podlega weryfikacji.

Państwowy inspektor sanitarny ustala warunki realizacji przedsięwzięcia analizując wymogi sanitarno-higieniczne i zdrowotne.

Najczęściej rozpatrywane inwestycje – podobnie, jak w latach ubiegłych – to inwestycje polegające na budowie, rozbudowie i przebudowie dróg, budowy budynków inwentarskich, w tym wielkoprzemysłowych ferm drobiu i świń, inwestycje porządkujące gospodarkę wodno-ściekową (sieci wodociągowe, sieci kanalizacji sanitarnych, oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody), biogazownie, farmy fotowoltaiczne, stacje paliw, modernizacje systemów ciepłowniczych i rozbudowy sieci ciepłych, zakłady przetwórstwa drewna.

Realizacja inwestycji, takich jak sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody – przyczynia się niewątpliwie do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa. Niepokojący jest jednak dalszy spadek tego rodzaju przedsięwzięć w ostatnich latach. Na terenie niektórych gmin istnieje konieczność budowy w trybie pilnym oczyszczalni ścieków, kolektorów sanitarnych wraz z przyłączami (szczególnie w miejscowościach zaopatrzonych w wodę z wodociągu publicznego).

Elektrownie wiatrowe i biogazownie (tzw. OZE) stanowią alternatywę dla tradycyjnych źródeł energii. W wielu

przypadkach budzą jednak protesty lokalnej społeczności z uwagi na hałas (przede wszystkim w zakresie tzw. infradźwięków) i tzw. efekt stroboskopowy (turbiny wiatrowe), a także uciążliwości zapachowe (biogazownie). Wiele z tych inwestycji dofinansowanych jest z funduszy Unii Europejskiej. Od 16.07.2016 r. obowiązuje ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, która reguluje m.in. kwestie odległości przy sytuowaniu elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej i odwrotnie – budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej od elektrowni wiatrowych. Ustanowienie tych przepisów spowodowało, że ilość spraw związanych z planowaniem lokalizacji dla ferm wiatrowych zmalała niemalże do zera. Jednak w dalszym ciągu największym problemem na terenie województwa warmińsko-mazurskiego są powstające wielkopowierzchniowe fermy (głównie drobiu), których lokalizacja wzbudza ogromny sprzeciw społeczny z uwagi na usytuowanie budynków inwentarskich w bardzo bliskiej odległości od zabudowań mieszkalnych (nawet w odległościach rzędu 30-40 m). Z tego względu państwowi powiatowi inspektorze sanitarni niejednokrotnie wydają negatywne opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W 2018 roku wydano w sumie 13 takich opinii.

Dla realizacji przedsięwzięć drogowych w wielu przypadkach ustala się warunki realizacji dotyczące zastosowania rozwiązań poprawiających klimat akustyczny i aerosanitarny powietrza (pas zieleni izolującej, ekrany akustyczne, zastosowanie stolarki okiennej o podwyższonej izolacyjności akustycznej wyposażonej w nawiewniki).

Wykaz ważniejszych inwestycji oraz dokumentów strategicznych, mających istotne znaczenie lokalne lub ponadlokalne, opiniowanych lub uzgadnianych przez WMPWIS w roku 2018:

I. Dokumenty strategiczne o znaczeniu lokalnym lub ponadlokalnym:

1. Projekt Strategii rozwoju portów i przystani morskich południowego brzegu Zalewu Wiślanego.
2. Projekt aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN.
3. Projekt aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022.
4. Projekt Planu adaptacji do zmian klimatu dla miasta Elbląga do roku 2030.
5. Projekt Planu adaptacji miasta Olsztyn do zmian klimatu do roku 2030.
6. Projekt aktualizacji Ponadlokalnego programu rewita-

lizacji sieci miast Cittaślow Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

7. Projekt Programu ochrony środowiska dla Powiatu Ostródzkiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024.

II. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko o znaczeniu ponadlokalnym:

- opinia (przed zmianą decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach) dla inwestycji polegającej na budowie drogi S-61 od S-8 (Ostrów Mazowiecka) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Ełk – Raczki – Suwałki – Budzisko (gr. państwa) na odcinku od miejscowości Szczuczyn do miejscowości Raczki w wariancie 4 z przebiegiem drogi krajowej nr 16 pomiędzy węzłami: „Ełk Północ” a „Ełk Wschód” wg wariantu 3 oraz węzłem „Wysokie” w km 44+410 zamiast węzła „Kalinowo” w km 46+130;
- opinia (przed zmianą decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko) dla przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S51 na odcinku Olsztyn-Olsztynek;
- opinia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na przebudowie drogi powiatowej nr 1547N Szczurkowo – Wodukajmy – Sępole – Glitajny na odcinku od granicy państwa – Proсна – Sątoczno – Glitajny, gm. Korsze, pow. kętrzyński;
- opinia przed wydaniem zmiany decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej w zakresie przejścia dla zwierząt w km 31+965 drogi dla inwestycji polegającej na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Nidzica-Napierki.

W roku 2018 określono w województwie warunki dla realizacji 155 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. ważniejsze opinie o warunkach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

1. Budowa obiektu i uruchomienie instalacji do przetwarzania odpadów biodegradowalnych w Wysiecu, gmina Bartoszyce.
2. Inwestycja polegająca na zwiększeniu strumienia odpadów komunalnych możliwych do przetworzenia w istniejącej sortowni i kompostowni odpadów Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami „Eko-Mazury” Sp. z o. o. w Siedliskach.
3. Budowa mariny, zespołu hotelowo-usługowego, zespołu zabudowy mieszkaniowo-zagrodowej i stadniny koni na działkach nr 92/9, 92/10, 92/11, 92/13, 95/2, 89, 87/10 89/5, 438, (numery działek po zmianach 448, 449/1, 449/2) obręb Szymonka, gmina Ryn.
4. Budowa hali produkcyjnej z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowa dwóch istniejących pomostów nad jeziorem Jeziorak.
5. Budowa Centrum Badawczo-Rozwojowego WIPASZ S.A.

w Warnikajmach gm. Korsze, pow. kętrzyński, woj. warmińsko – mazurskie na terenie działki nr ewidencyjny 34/6, obręb Warnikajmy gm. Korsze.

6. Budowa instalacji minibrowaru wytwarzającego piwo w ilości 19700 hl rocznie w m. Stawiguda, pow. olsztyński.

Do istotnych zadań państwowej inspekcji sanitarnej należy również rozpatrywanie odstępstw od wymogów technicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1422 z późn. zm.).

Większość odstępstw rozpatruje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny i są to odstępstwa w zakresie:

- obniżenia poziomu podłogi poniżej terenu dla pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- obniżenia wysokości pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- oświetlenia wyłącznie światłem sztucznym pomieszczeń stałej pracy.

W roku 2018 WMPWIS rozpatrzył 105 spraw związanych z odstępstwami i wydał 56 decyzji. Najczęściej dotyczyły one istniejących pomieszczeń adaptowanych na potrzeby różnego rodzaju usług, jak np. gastronomia, salony kosmetyczne i fryzjerskie, a także na potrzeby sal zajęć dzieci przedszkolnych czy obiektów służby zdrowia (w zakresie wysokości pomieszczeń). Najwięcej jednak wydawano odstępstw na obniżenie posadzki w stosunku do otaczającego terenu.

Zgoda na brak oświetlenia światłem dziennym jest wydawana w szczególnych przypadkach – gdy oświetlenie to nie jest wskazane ze względów technologicznych lub jest uzasadnione celowością funkcjonalną zlokalizowania pomieszczenia w części budynku pozbawionej oświetlenia dziennego.

Natomiast zgoda na obniżenie wysokości pomieszczeń (nie mniej niż do 2,50 m) zazwyczaj udzielana jest dla pomieszczeń istniejących, dobrze wentylowanych, oświetlonych światłem dziennym i spełniających pozostałe wymogi techniczne.

Ponadto w związku z § 14 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012 r., poz. 739) wojewódzki inspektor sanitarny udzielił również zgody w zakresie lokalizacji poniżej poziomu terenu urządzonego przy budynku pomieszczeń o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym, magazynowym i o funkcjach pomocniczych. W trybie przedmiotowego rozporządzenia wydano 3 decyzje.

Kolejny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Uzgodnień dokonują powiatowi inspektorzy sanitarni, wojewódzki inspektor sanitarny oraz działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego – rzeczoznawcy ds. sanitarno-higienicznych.

Należy podkreślić, że projektowane i stosowane materiały budowlane w szczególności wykończenia ścian i posadzek,

elementy wyposażenia (np. w gastronomii, przemyśle spożywczym ze stali nierdzewnej) ewidentnie przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i estetyki obiektów. Inwestorzy stosują coraz lepszej jakości urządzenia technologiczne charakteryzujące się wysokim poziomem techniki (umożliwia to np. wykonywanie kilku czynności w krótkim czasie jednocześnie, zapewnia powtarzalność istotnych procesów produkcyjnych) i bezpieczeństwem obsługi. Na uwagę zasługuje również coraz częstsze projektowanie i stosowanie dobrej jakości instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, co pozwala zachować w pomieszczeniach wymaganą jakość powietrza (czystość, wilgotność, temperatura).

Niestety jest sporo zastrzeżeń do projektów uzgadnianych przez rzeczoznawców ds. sanitarno-higienicznych, przede wszystkim tych związanych z działalnością leczniczą (głównie szpitali) i gastronomiczną (zapleczka kuchenne).

Wśród uzgadnianych projektów przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przeważają sklepy (w tym sporadycznie galerie handlowe) i lokale gastronomiczne – najczęściej tzw. „małe gastronomie” – jak również restauracje z pełną gamą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Inną grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże przychodnie, ale również pomieszczenia praktyki zawodowej. Kolejną grupę stanowią lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, salony masażu. Uzgadnia się również znaczną ilość projektów przedszkoli, żłobków czy klubów dziecięcych.

Wśród uzgadnianych projektów przeważają lokale usługowe, w tym gastronomiczne o bardzo różnym profilu działalności – od bufetów oferujących napoje i stodycze po restauracje z pełną ofertą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Drugą grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże ambulatoria (przychodnie), ale również szpitale (na ogół przebudowywane i rozbudowywane), a także pomieszczenia praktyki zawodowej (dawnej prywatnej indywidualnej praktyki lekarskiej). Trzecią grupę stanowią pozostałe lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, salony masażu. Uzgadnia się również projekty aptek oraz sklepów różnej branży.

W roku 2018 powiatowi inspektorzy sanitarni na terenie województwa uzgodnili 540 dokumentacji projektowych, w tym projektów budowlanych czy technologicznych. WMPWIS uzgodnił 14 projektów, zaś rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych uzgodnili 810 projektów.

Ponadto WMPWIS wydał 56 decyzji zatwierdzających projekty wraz z opisem osłon stałych przed promieniowaniem jonizującym dla gabinetów i pracowni rentgenowskich z aparatami rtg, w tym z aparatami rtg wewnątrzustnymi i pantomograficznymi.

Ostatni etap działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego stanowi uczestnictwo w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych. Sprawdzana jest przede wszystkim zgodność wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym, ale także spełnienie wymogów sanitarno-higienicznych. W roku 2018 uczestniczono w odbiorach 924 inwestycji, wielu bardzo istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa.

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, który jest organem pierwszej instancji w stosunku do podmiotów, dla których powiat jest organem założycielskim lub organem prowadzącym, lub w których powiat jest podmiotem dominującym odebrał w 2018 roku następujące obiekty:

Powiat braniewski:

- Pomieszczenia ustępu ogólnodostępnego przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych w budynku Starostwa Powiatowego w Braniewie przy Placu Pułaskiego 2.

Powiat elbląski:

- Pomieszczenia budynku ośrodka rehabilitacji dziennej i fizjoterapii oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej zlokalizowanego na terenie Szpitala Powiatowego Spółka z o. o. w Pastęku na działce nr 5/33 i 3/5 przy ul. Kopernika.

Powiat ełcki:

- Pomieszczenia rozbudowanego i przebudowanego budynku Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego w Ełku przy ul. Grunwaldzkiej 10.

Powiat giżycki:

- Pomieszczenia wyremontowanego budynku byłej siłowni wraz z przebudową dachu przy Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych im. Komisji Edukacji Narodowej w Giżycku przy ul. Mickiewicza 27.

Powiat iławski:

- Pomieszczenia zespołu sali cesarskich cięć w budynku Powiatowego Szpitala im. Wł. Biegańskiego w Iławie przy ul. Gen. Wł. Andersa 3.
- Pomieszczenia części budynku mieszkalno-biurowego przy ul. Szkolnej 4 w Kisielicach przystosowanego do potrzeb powstającej placówki opiekuńczo-wychowawczej.
- Pomieszczenia Oddziału Psychiatrii Diennej, Oddziału Psychiatrii A oraz pomieszczeń przedoddziałowych na parterze pawilonu psychiatrycznego w Powiatowym Szpitalu im. Władysława Biegańskiego w Iławie.
- Oddziału Opiekuńczo-Leczniczego, Oddziału Psychiatrii B, pomieszczeń przedoddziałowych na I piętrze oraz pomieszczeń szatni z umywalniami w piwnicy pawilonu psychiatrycznego w Powiatowym Szpitalu im. Władysława Biegańskiego w Iławie.

Powiat lidzbarski:

- Pomieszczenia budynku Powiatowego Centrum Edukacji Ekologicznej w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Wyszyńskiego 37.

Powiat nowomiejski:

- Pomieszczenia oddziału chirurgicznego, pododdziału geriatrycznego oddziału chorób wewnętrznych oraz

pomieszczeń znajdujących się w piwnicy i na poddaszu budynku Szpitala Powiatowego w Nowym Mieście Lubawskim.

Powiat – Miasto Olsztyn:

- Boisko sportowe przy Zespole Szkół Mechaniczno-Energetycznych w Olsztynie przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 61.
- Inwestycja polegająca na termomodernizacji budynku internatu Zespołu Szkół Budowlanych przy ul. Żołnierskiej 15 w Olsztynie.
- Inwestycja polegająca na termomodernizacji budynku szkoły Zespołu Szkół Mechaniczno-Energetycznych w Olsztynie przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 61.

Powiat olsztyński:

- Hala widowiskowo-sportowa z łącznikiem przy istniejącym budynku Zespołu Szkół w Biskupcu przy ul. Chrobrego 13.

Powiat ostródzki:

- Pomieszczenia Oddziału Intensywnej Terapii oraz Bloku Operacyjnego w Powiatowym Zespole Opieki Zdrowotnej w Ostródzie S.A., ul. Władysława Jagiełły 1, 14-100 Ostróda.

Powiat piski:

- Budynek warsztatów szkolnych, obiekt warsztatowo-magazynowy (budynek magazynowy z wiatą) wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zagospodarowaniem terenu na terenie Zespołu Szkół Leśnych na działce nr 227/30 w m. Ruciane-Nida.
- Budynek stołówki z internatem, hala sportowo-rehabilitacyjna wraz z łącznikiem do istniejącego budynku Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Łupkach na działce o nr ewidencyjnym 52/1 obr. Łupki.

Powiat węgorzewski:

- Łącznik wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną przy Zespole Szkół Zawodowych im. Gen. Józefa Bema w Węgorzewie przy ul. Szpitalnej 9.

Wśród istotnych obiektów odebranych przez powiatowych inspektorów sanitarnych w 2018 roku znalazły się:

1. Oczyszczalnia ścieków wraz z kanalizacją w m. Góry gmina Wilczęta w obrębie geodezyjnym Góry.
2. Rozbudowa z przebudową części istniejącego budynku szkoły podstawowej w Płoskini (dotycząca pomieszczeń kuchni).
3. Stacja Uzdatniania Wody w Krzyżewie, gmina Frombork oraz w miejscowości Szyleny Osada, gmina Braniewo.
4. Pomieszczenia na II piętrze i poddaszu w budynku penitencjarnym w Zakładzie Karnym w Braniewie.
5. Rozbudowa hali produkcyjnej opakowań szklanych oraz dobudowa pomieszczeń technicznych, socjalno-biurowych i magazynowych w Działdowie przy ul. Jagiełły 40.
6. Rozbudowa przedszkola miejskiego nr 4 w Działdowie, przy ul. Mrongowiusza 7.
7. Pomieszczenia zakładu pielęgnacyjno-opiekuńczego przy ul. Mazurskiej w Elblągu.
8. Rozbudowa i częściowa przebudowa budynku proszkowalni oraz budowa zbiorników magazynowych na terenie Zakładu Sery ICC w Pasłęku.

9. Rozbudowa części zaplecza kuchennego w budynku Zabytkowego Zespołu Młyna Wodnego przy ul. Kościuszki w Elblągu.
10. Przebudowa południowego skrzydła budynku Podzamcza Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu.
11. Rozbudowa Biblioteki Publicznej Gminy Ełk przy ul. Mateckich w m. Nowa Wieś Ełcka.
12. Restauracja „Przystań” przy ul. Olsztyńskiej 3A w Giżycku.
13. Pomieszczenia gabinetu lekarza rodzinnego i diagnostyczno-zabiegowego w Giżycku przy ul. Wodociągowej 17.
14. Rewitalizacja wraz ze zmianą przeznaczenia wieży ciśnień w Rynie na cele użyteczności publicznej.
15. Modernizacja i adaptacja pomieszczeń byłego przedszkola dla działalności kulturalnej, edukacyjnej, turystycznej i innej pn. Regionalny Park Edukacji, Kultury i Turystyki – Etap I – ul. Kopernika 16 w Rynie.
16. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części budynku Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Wydminach na potrzeby Urzędu Gminy, sali kinowo-koncertowej i biblioteki publicznej wraz z przebudową schodów zewnętrznych i rozbudową o zadaszenie w Wydminach.
17. Hala produkcyjno-magazynowa na terenie Zakładu Karnego przy ul. 1 Maja 14 w Iławie.
18. Rozbudowa pensjonatu Gołębi Dwór w m. Kamień Mały 1c, obręb Kamień Mały.
19. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku na potrzeby oddziału łóżkowego i działu farmacji szpitalnej wraz z budową nowego łącznika w Lubawie przy ul. Grunwaldzkiej 11.
20. Pomieszczenia Przedszkola Publicznego w Kętrzynie przy ul. Wierzbowej 2.
21. Przystosowanie pomieszczeń poddasza budynku biurowego B6 na potrzeby pomieszczenia biurowego PHILIPS Oddział w Kętrzynie ul. Chrobrego 8 w Kętrzynie.
22. Rozbudowa hali produkcyjnej o Halę Rozkroju Szklą w zakładzie „SZKŁO” przy ul. Olsztyńskiej 2 w Lidzbarku Warmińskim.
23. Zmiana sposobu użytkowania części pomieszczeń przedszkolnych na pomieszczenia żłobka wraz z przebudową, na działce nr 11/34, obręb 9, Nowe Miasto Lubawskie.
24. Rozbudowa z przebudową oraz zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń Szkoły Podstawowej w Nowym Grodzicznie na pomieszczenia przedszkolne, na działce nr 223, obręb Nowe Grodziczno.
25. Hala produkcyjno-magazynowa z częścią socjalno-biurową firmy LIBRO-S zlokalizowana w obrębie Nielbark, gmina Kurzętnik”.
26. Sala hybrydowa wraz z niezbędnymi pomieszczeniami wykonana w ramach „Dostosowania istniejącej sali operacyjnej na potrzeby sali hybrydowej” zlokalizowanej w budynku Bloków Operacyjnych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie, ul. Żołnierska 18”.
27. Pomieszczenia wykonane w ramach „Przebudowy i mo-

- dernizacji pomieszczeń II piętra – skrzydło wschodnie na potrzeby Oddziału Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego wraz z pomieszczeniami diagnostycznymi w budynku Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie”, ul. Żołnierska 18, Olsztyn.
28. Pomieszczenia wykonane w ramach „Przebudowy i modernizacji Traktu Porodowego zlokalizowanego na VI piętrze w skrzydle północnym budynku głównego szpitala” w Olsztynie, ul. Żołnierska 18.
  29. Hala prototypowni ZORTRAX S.A. zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 34 w Olsztynie.
  30. Budynek handlowo-usługowy wykonany w ramach budowy zespołu obiektów handlowo-usługowych wraz z infrastrukturą przy ul. Sikorskiego/Tuwima w Olsztynie – Leroy Merlin.
  31. Stołówka pracownicza, po przeprowadzonym remoncie, zlokalizowana na I piętrze budynku nr 66 (mieszczącego m.in. Wydział Produkcji Form CPV) na terenie zakładu Michelin Polska S.A. przy ul. Leonharda 9 w Olsztynie.
  32. Budynek Przedszkola Publicznego w Dobrym Mieście przy ul. Warszawskiej 7A.
  33. Pomieszczenia wykonane w ramach „Rozbudowy, przebudowy (adaptacja) i zmiany sposobu użytkowania obiektów katolickiego zespołu edukacyjnego im. Świętej Rodziny w Olsztynie na cele edukacyjne, ul. Kard. S. Wyszyńskiego 11.
  34. Muzeum Archidiecezji Warmińskiej zlokalizowane przy ul. Św. Barbary 2 i 3 w Olsztynie.
  35. Pomieszczenia hotelowe wykonane w ramach rozbudowy obiektu: Przysiań – Restauracja z funkcjami noclegowymi, konferencyjnymi i sportowo-rekreacyjnymi przy ulicy Żeglarskiej 7 w Olsztynie.
  36. Pomieszczenia domu pomocy społecznej zlokalizowane na poziomie piwnicy, parteru i I piętra wykonane w ramach inwestycji polegającej na przebudowie oraz zmianie sposobu użytkowania budynku usługowego o funkcji biurowej na obiekt opiekuńczo-rehabilitacyjny wraz z gastronomią i wynajmie apartamentów „Centrum Seniora” przy ulicy Gietkowskiej 5 w Olsztynie.
  37. Rozbudowa zakładu „Ostróda Yacht” Sp. z o.o. o halę laminatów (OY3) i halę montażu (HM4) z infrastrukturą techniczną w Ostródzie przy ul. Osiedlowej.
  38. Modernizacja części poddasza Urzędu Miejskiego w Morągu przy ul. 11 Listopada 9 na pomieszczenia biurowe.
  39. Rozbudowa budynku przemysłowego WSO Wagon Service Ostróda Sp. z o.o. przy ul. 11 Listopada 26 w Ostródzie.
  40. Budynek Widowiskowo-Sportowy oraz przebudowany budynek biblioteki przeznaczonej na Świetlicę Wiejską przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w miejscowości Dąbrówka.
  41. Przebudowa budynku przy ul. Dworcowej 8 w Pasymiu adaptowanego na Centrum Aktywizacji Społecznej Sie dzizby Klubu Integracji Społecznej.
  42. Pomieszczenia zakładu produkcji konstrukcji stalowych na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Podstrefa Szczytno.

WSSE w Olsztynie w mediach i na portalach społecznościowych

Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Olsztynie szerzy oświatę zdrowotną przez media. Dociera tym samym do szerokiego grona odbiorców – telewizorów, radiosłuchaczy, czytelników i internautów. Jesteśmy zapraszani między innymi do wielu programów telewizyjnych TVP 3 Olsztyn, gościmy w audycjach Radia Olsztyn S.A., pisze o nas Gazeta Olsztyńska, wydawnictwa internetowe. Na stałe gościmy dwóch programach telewizyjnych, pt. „Nasze zdrowie” i „Smaczny temat”, zainicjowanych przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej, których producentem jest Telewizyjna Agencja Producentcka TAP1, niezależny, zewnętrzny producent, a które są emitowane w TVP3 Olsztyn oraz na Internetowym Kanale Telewizyjnym www.warmiamazury.tv Oba programy są udostępniane na FB oraz przez Youtube. Co tydzień jesteśmy także w audycji „Jedzenie pod lupą” na antenie Radia Olsztyn S.A., gdzie Oddział Higieny Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku dzieli się swoją wiedzą ze słuchaczami. Prowadzimy również swój profil na Facebooku @WSSEOlsztyn, a także stronę internetową www.wsse.olsztyn.pl, publikujemy informacje potrzebne każdemu, kto chce dbać o swoje zdrowie i być na bieżąco ze stanem sanitarno-higienicznym województwa warmińsko-mazurskiego.

„Nasze Zdrowie” – to cykl programów poświęcony profilaktyce zdrowia zarówno dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. W każdym programie omawiane są przez specjalistów problemy zdrowotne, którym można zapobiegać dzięki odpowiedniemu zachowaniu. Tematem odcinków była między innymi profilaktyka zażywania nowych narkotyków, profilaktyka grypy, odry i innych chorób zakaźnych, przeciwdziałanie wirusowemu zapaleniu mózgu i boreliozy, zapobieganie zatruciom grzybami, profilaktyka zakażeń HCV, HPV i innymi chorobami zakaźnymi. Cykl otrzymał wyróżnienie w Ogólnopolskim Plebiscyde Know Health 2014 w kategorii „Najlepsza inicjatywa w dziedzinie profilaktyki i promocji zdrowia”, a redaktor Katarzyna Poluchowicz Wyróżnienie Specjalne w konkursie Dziennikarz Medyczny roku 2018, organizowanym przez Stowarzyszenie Dziennikarze dla Zdrowia.

„Smaczny temat” dotyczy zasad zdrowego odżywiania się,

edukacji konsumenckiej oraz propagowania aktywności fizycznej. To poradnik konsumenta. W każdym z odcinków zawarta jest porada eksperta, który wyjaśnia zasady zdrowej diety lub podpowiada jak świadomie robić zakupy produktów spożywczych. Programy powstają przy współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim.

Prowadzimy na bieżąco własną stronę internetową www.wsse.olsztyn.pl oraz swój profil na Facebooku @wsseolsztyn, gdzie przekazujemy mnóstwo wiedzy i tym, jakie zasady profilaktyczne pomagają uniknąć kłopotów ze zdrowiem, informujemy o naszych akcjach i przedsięwzięciach skierowanych do mieszkańców Warmii i Mazur.

Stronę internetową prowadzi także Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej www.oswiata.sanepid.olsztyn.pl, gdzie znajdują się informacje o prowadzonych programach profilaktycznych, szkoleniach i spotkaniach edukacyjnych <http://www.oswiata.sanepid.olsztyn.pl>

Laboratorium badań środowiskowych i żywności

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności wykonuje badania i pomiary:

- zanieczyszczeń powietrza i pomiary szkodliwości fizycznych w środowisku pracy i obiektach użyteczności publicznej;
- pól elektromagnetycznych;
- wody przeznaczonej do spożycia oraz wody w miejscach przeznaczonych do kąpiel;
- fizyczno-chemiczne i mikrobiologiczne produktów żywnościowych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- pobieramy próbki do badań w zakresie działania laboratorium.

Jesteśmy laboratorium akredytowanym od 2003 r., posiadamy certyfikat akredytacji AB 451 na spełnienie wymagań normy PN EN ISO/ IEC 17025:2005.

W roku 2018 wykonaliśmy 18116 badań w tym 89706 oznaczeń na potrzeby działalności podstawowej (monitoring wody, żywności oraz urzędowa kontrola żywności, warunki środowiska pracy) jak i klientów indywidualnych (dostawców wody, producentów żywności).

Uzyskaliśmy akredytację na nowe kierunki badań żywności – obecność materiału genetycznego wirusowego zapalenia wątroby typu A, zawartość toksyny T2 i TH2. Potwierdziliśmy w Polskim Centrum Akredytacji możliwości techniczne wykonywania badań na modyfikowane normy krajowe i unijne w zakresie badania wody do spożycia, żywności, materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz powietrza na stanowiskach pracy.

AB 451

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

WSSE w Olsztynie, ul. Żołnierska 16

*Jedno laboratorium,
a tyle możliwości*

Laboratorium oferuje szeroki panel badań w zakresie:

■ bakteriologii ■ mykologii ■ wirusologii ■ parazytologii

Godziny pracy laboratorium: poniedziałek-piątek 7:30-17:00, sobota 8:00-11:00

Godziny przyjęcia próbek do badań i wydawania wyników: poniedziałek-piątek 7:30-16:30, sobota 8:00-10:30

Godziny pobierania próbek do badań: poniedziałek-piątek 8:00-14:30

Kontakt:

- Punkt przyjmowania i pobierania próbek do badań, wydawanie wyników, tel. 89 524 83 75
- Pracownia Bakteriologii Ogólnej, tel. 89 524 83 83, 524 83 84
- Pracownia Schorzeń Jelitowych, tel. 89 524 83 88
- Pracownia Parazytologii, tel. 89 524 83 47
- Pracownia Dezynfekcji i Sterylizacji, tel. 89 524 83 42
- Pracownia Wirusologii, tel. 89 524 83 97
- Pracownia Serologii, tel. 89 524 83 67

Laboratorium w Elblągu

ul. Gen. J. Bema 40, tel.: 55 236 74 18

- Sekcja Badań Mikrobiologicznych Żywności
- Sekcja Badań Biologicznych Wody, tel. 55 233 47 72
- Sekcja Badań Fizyko-Chemicznych Żywności, tel. 55 236 74 18
- Oddział Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, tel. 55 233 42 72
- Sekcja Badań Fizyko-Chemicznych Wody i Powietrza, tel. 55 233 41 22
- Oddział Badania Środowiska Pracy, tel. 55 233 52 86

W WSEE w Olsztynie działają:

Punkt Szczepień Profilaktycznych

Czynny w budynku WSSE w Olsztynie, ul. Żołnierska 16,
tel.: 89 524 83 64, 533 14 87

Wykonuje pełny zakres szczepień nieobowiązkowych w tym szczepienia międzynarodowe

Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny w kierunku HIV/AIDS

Czynny w budynku WSSE w Olsztynie, ul. Żołnierska 16,
pok. 15 (parter), tel.: 89 524 83 59, wtorki i czwartki
w godzinach 16:00-18:00

Anonimowy Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w sprawie „dopalaczy”

Czynny w budynku WSSE w Olsztynie, ul. Żołnierska 16,
pok. 22 (II p.) we wtorki w godzinach 7:30-12:30

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie

ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn

tel.: 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99

e-mail: wsse@wsse.olsztyn.pl

www.wsse.olsztyn.pl

@wsseolsztyn